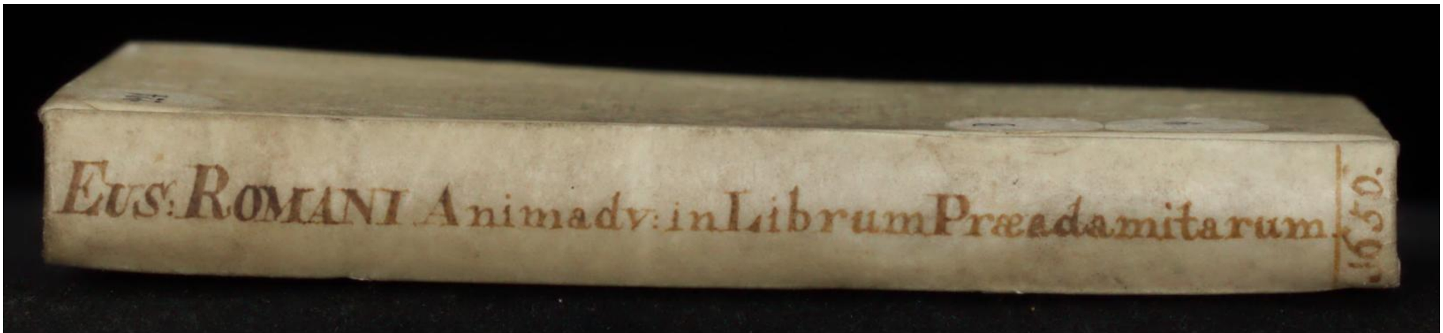
224

B

9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

2f D 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Elzevier. Vr. Catalogus de Motteley. N.º 212.
Bérard. Essai, pag. 160.

~~Elzevier.~~

~~B. 154.~~

KW 224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

ANIMADVERSIONES IN LIBRVM PRÆADAMITARVM.

In quibus confutatur Nuperus ſcriptor, &, primum omnium hominum fuiſſe Adamum, defenditur.

Authore

EVSEBIO ROMANO.

Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας. 2 Pet.2.v.1.



Anno M. D C. LVI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Illuſtriſſimo Viro

NICOLAO FOVQVET,

Gallicani Imperii Adminiſtro, ſupremo Ærarii Præfecto, Chriſtianiſſimi Regis Procuratori Catholico, Vicecomiti de Melun & de Vaux, &c.

NOn aliis profecto (*Vir Illuſtriſſime*) quam tuis auſpiciis prodire debuerunt hæ Animadverſiones, quas Euſebii Romani nomine fortuito oblatas, prælo committendas putavimus. Si enim Euſebio Romano eligendus fuit patronus, nullus ſane

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

occurrit in cujus tutelam recipi magis illi fuerit optandum: Si judex quærendus, æquiorem nullum aut ſagaciorem ſperare potuit. Vt enim ſummam ingenii vim taceam, & dotes quamplurimas quibus undequaque inſtructus es & ornatus: in eo dignitatis gradu ampliſſimo conſtitutus emicas, in quo & regni & Eccleſiæ tranquillitati invigilas, curamque omnem & ſollicitudinem adhibes, ne quid utrumque capiat detrimenti, ſive ex furtivis facinoroſorum hominum technis, ſive ex aperta librorum, novorumque dogmatum promulgatione. Opuſculum hoc in quo nuperi ſcriptoris ſomnia refutantur tuo nomini (*Vir Illuſtriſſime*) conſecrare meas partes duxi, quo ſummum in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

regnum & Eccleſiam Romanam ſtudium teſtarer, meæque erga te obſervantiæ teſtimonium aliquod ederem non intermoriturum.

Amplitudinis tuæ

Obſervantiſſimus cliens,

LVDOV. BILLAINE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

CENSVRA EPISCOPI Namurcenſis.

Ioannes Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Namurcenſis, omnibus has viſuris, ſalutem in Domino.

ADveniſſe jam tempora, de quibus Apoſtolus 2. Timoth. 4, cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt; ſed ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros prurientes auribus: & à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur: demonſtrat certus, qui recenter è prælo (impreſſore incognito) prodiit, liber anonymus, intitulatus De Præadamitis, cum Syſtemate Theologico, ex Præadamitarum hypotheſi in quinque libros digeſto, & certa Adhortatione ad Synagogas Iudæorum univerſas. Author hujus imprimis à veritate auditum avertit, dum infantes & adultos non niſi per imputationem peccaviſſe declarans ſe Calvinianum oſtendit: & per dictas litteras, ubi ſe optat unum ex Iudæis, ſe Iudaiſmo affectum aſſerit. Ad fabulas autem convertitur, dum contra unanimem SS. Patrum conſenſum, homines ante Adamum ſpecie differentes conditos eſſe, inducit: diluvium non univerſale facit, ſed tantum in Palæſtina: Adami infantiam, & multa alia de eodem fabuloſa ſpargit. Quia vero idem Apo-

ſtolus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

ſtolus conſequenter Timotheum, & in eo omnes Epiſcopos monet ut vigilent, & in omnibus laborent, opus ſuum impleant; Nos, licet immeriti, in Epiſcopatu etiam conſtituti, Nobis id dictum exiſtimamus, ne & oves noſtræ per tales libros pervertantur, & ad nocivas fabulas inducantur. Quare librum iſtum, ubi legimus & per alios viros graves legi & examinari curavimus, prohibendum duximus, & prohibemus ſtrictiſſime, eum legi, retineri aut vendi, tanquam ſententias hæreticas, erroneas, temerarias, & pernicioſas continentem; Declarantes, eum, aut eos, qui dictum librum, poſt notitiam hujus noſtræ prohibitionis legere, retinere aut vendere præſumpſerint, in excommunicationem majorem, juxta inhibitiones Pontificias deſuper latas, incidere & incidiſſe. Ordinantes Promotori noſtro, ut ſuper authore, impreſſore & venditoribus ſeſe informet, ut informationibus viſis, ſtatuatur ea in parte, quod juris erit. Datum Namurci die tertia anni 1656. ſub Sigillo noſtro, & Secretarii noſtri ſignatura.

De Mandato Perilluſtris ac Reverendiſſ. Domini præfati H. DE ZVERENDONCQ, Secret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Chriſtiano Eruditoque

L E C T O R I

Eusebius Romanus.

MIrum tibi forſan videbitur, *Amice Lector*, Hominem Chriſtianum adeo ſui obliviſci, ſuæque Religionis adeo eſſe immemorem, ut ea publicare & de iis apud homines imprudenter diſceptare non pertimeſcat, quæ in paucorum tantum hominum manus venerunt, neque adhuc omnium oculos inani fulgore perſtrinxerunt. Nos vero, *Chriſtiane Lector*, has Animadverſiones eo animo evulgamus, ut omnes intelligant, quam impia, quam abſurda, quam male cohærentia, nuperus ſcriptor effutiat, & abſque ullo diſcrimine obtrudat. Integrum volumen id eſt meras ineptias & ſtupores confutare mihi non propoſui: non enim tantum mihi supereſt otii ut bonas horas in hocce ſtudio collocare non verear: ſcelus inexpiabile admiſiſſe me putarem, ſi adverſus tot nugas ſtringerem calamos, iiſque magnifico verborum apparatu pondus adderem quæ omnium riſus-ſuique contemptum ſtatim ſibi conciliarent. Præcipuos nimirum eoſque

gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

graviſſimos lapſus pro ſuſcepti operis brevitate mihi attingendos eſſe duxi. Quis autem ſit iſte ſcriptor, ignoro: ſi quid tamen conjectura aſſequi poſſumus, facili negotio compertum eſſe poterit & exploratum, hominem pica hiberna eſſe loquaciorem in nugis coacervandis, ſcripturæ & politioris litteraturæ imperitum, veræque (ut ita dicam) eruditionis expertem, qui famæ ſuæ hac induſtria conſultum putavit, ſi nomen reticeret. Quodnam vero ſit ejus conſilium, hocce libello apertum faciemus. Prodiiſſe in lucem ſuperiori æſtate norunt omnes librum anonymum, furtivo prælo apud Batavos excuſum, horribilem profecto & ſacrum librum! næniis, erroribus, impoſturis, calumniiſque adeo refertum, ut ſi rogatus librum malevolente genio natum quærerem, infeliciorem nullum poſſem reperire. Quid enim damnabilius ſceleratiusve excogitari poteſt, quam Præ-Adamitarum nomine Eccleſiæ fundamenta convellere, ſanctorum Patrum tot retro ſæculis & oraculis comprobatam fidem elevare, &, qui impietatis cumulus accedit, divina Moſis volumina nefaria ſugillatione in contemptum adducere? Quid autem in tanto errorum numero, ſtuporumque, primum mirarer, non adhuc conſtitit. In abnuendis quippe rebus vel certiſſimis & quæ oculorum pene ſenſu coarguuntur, in eo in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

credibilem profecto video audaciam, inſcitiam inſignem in iis evertendis, de quibus apud Patres omnes conſtat, temeritatem ſingularem in iis aſſerendis, quæ nulla ratione conſtare poſſunt, intolerabilem denique impietatem in iis oppugnandis, quæ vel apud Ethnicos de Religione Chriſtiana in confeſſo habentur. Operæ-pretium equidem eximiumque quoddam ingenii ſpecimen in hoc libro mihi fingebam, utpote quem non primus ingenii impetus effuderat, ſed qui ultimam receperat manum, quem cura cum acumine ingenii limatiorem reddiderat, ars & induſtria perpolitum & amuſſitatum ediderat, quem moræ maturitas excuderat, in quo denique nihil elegantiarum deſideraretur. Verum deluſit me ſpes qua ſuſtentabar, & de tanta expectatione decidi. Cum enim triginta annorum ſpatium in eo fœtu efformando collatum eſſe ſcirem, quamvis toto eo tempore corrigere & emendare partus deformitatem parens potuerit, adeo tamen horridus & deformis mihi viſus eſt, ut in fœdiſſimum monſtrum tot annorum ſpatio coaluiſſe merito crediderim. Elephantino ſcilicet partui infeſta parumque propitia diu extiterat Lucina, lucemque ne conſpiceret, conſulto invi derat. Effrænatam hominis audaciam amici pro ſua in eum benevolentia compeſcere, magnates pro ſua authoritate ſupercilium retun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

tundere decreverant. Sed neſcio quis mali o-
minis genius hominem dementavit, ejuſque
mentem velut peſtilenti quodam ſidere affla-
vit, ſuaſitque promulgaretur monſtrum il-
lud, quo poſt homines natos nullum prodiit
exſecrabilius. Diu nempe rabioſum ſilentium
furoremque diſſimulaverat tenebrio, & ab
emittendo immani fœtu mentem habere a-
lienam teſtatus fuerat; Non certe quod nol-
let, ſed quod deeſſet occaſio, qua arrepta
publicæ inſaniæ morbus erumperet, & quaſi
diſrupta nube inani brutoque fulmine deto-
naret, Chriſtianum animum non modo eju-
raret, ſed & humanitatem omnem exuere vi-
deretur. Commodum nempe inter laboran-
tis Eccleſiæ anguſtias hoc quaſi ictu poſſe re-
ligionem transfodere ſibi perſuaſit, ſuamque
impune prodere ſævientis animi rabiem. Hinc
ad Orientem afflictas Chriſtianorum partes
intuetur: inde recentes ad Occidentem tra-
gœdias luctuoſamque Eccleſiæ faciem; flo-
rentiſſimum quondam regnum barbarorum
incurſionibus & direptione magno Eccleſiæ
& Reipublicæ Chriſtianæ detrimento infe-
ſtatum, Orbem denique univerſum atrociſ-
ſimis bellis ubique ſævientibus ardentem: de
religione actum ratus, graſſari, virus evo-
mere, religionem aperta vi oppetere fas eſſe
impune putavit. Sed plumbeos illa pugiones
non veretur, armaque tam pingui judicio

fabricata non reformidat. Ea eſt enim Religionis Chriſtianæ virtus eximia ac decus ſingulare, ut poſt fractos ſæviſſimorum tyrannorum furores, calcatam Regum & Imperatorum rabiem, triumphatos toties hæreticos, crebris pugnis attritos & ad incitas redactos hoſtes infenſiſſimos, ſibi non amplius timendum eſſe ducat. Quam enim non ſævientium temporum injuriæ, non frequentes teterrimorum bellorum tempeſtates, non inſidioſæ malevolorum hominum artes lædere potuerunt, quæ homuncionis temeritas eam poterit tantiſper labefactare? Mirari interim ſubit otioſi hominis ἀλλόκοτον φαντασίαν, velut pumilionem immodico cothurno elatum ſua ſe ſtatura ingeniique mediocritate metiri, neſcium ad hoc ſcribendi genus animum appuliſſe, ad quod nec à natura factus, nec uſu aut arte ullo modo inſtructus videbatur, qui ſi quid gratiæ aut favoris ſperare potuit, in ſua tantum novitate, cujus magna noſtris hominibus injecta cupiditas eſt, ſitum confidentiſſime putavit. Nam, ut ait Poëtarum Princeps Homerus,

Τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι
Ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.
Cantilenam enim magis celebrant homines
Quæ auditoribus nova contigit.

Sed vendibilis non eſt iſtæc enormis nugacitas in eo regno, cujus ea laus eſt non medio-

dio-

diocris, quod in eo monſtra non alantur; Imperante præſertim LUDOVICO THEODOSIO, cujus generoſa & vereregia indoles, candidi mores & amabiles, Chriſtianæque ſine fuco pietatis amor, divini numinis opem populorumque omnium pronas in ſe mentes convertit, qui & avorum regum virtutem, & præclare geſtis rebus laudis bellicæ gloriam adæquare non modo ſed & longe ſuperare pollicetur. Cujus invictam fortitudinem, & ſcientiæ militaris in hac licet tenera ætate experientiam, nuper ipſi hoſtes magno ſui damno obſtupuerunt: à quo denique nihil niſi regium & magnificum, Religioni Chriſtianæ fauſtiſſimum, & Imperio Gallicano fortunatiſſimum ſperandum eſt, eo potiſſimum tempore quo ſagaciſſimis conſiliis ſuſtentatur, & prudentia Eminentiſſimi Cardinalis Gallici Atlantis, cujus ſingularis virtus ac dotes eximiæ Galliam non modo & Europam, ſed & orbem univerſum quaqua patet, ſui fama concuſſerunt. Atque etiam uti ad nos nuper delatum eſt; Tellus jam ipſa quæ infelici partu fœtum hunc edidit, ad hoc monſtri genus obſtupeſcens, & quaſi ſceleris ſibi conſcia, prudenter ſtatim ſuffocare decrevit. Fœderati quippe ut accepimus Belgarum Ordines ſolemni decreto è ſua republica proſcriptum voluerunt, veriti, ne ſi tandem adoleſceret, magnam late perniciem, ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

primum ac cæteris deinde inferret. Si quis autem paulo curioſior à me ſciſcitetur, cur in arenam deſcendere & cum larvis & umbris dimicare non dubitaverim, in tanta præſertim diſceptatione, exercitato cum hoſte, & adverſario vicennali ludo ſuamet confeſſione exeunte: Fateor ingenue, neque ſine lachrymis queo dicere, ad tam immane ſcelus vix memet continui, vix mihi temperavi, eo nempe redire, ut de Religione, infinitis Chriſti miraculis conſtituta, tot eruditorum hominum diſceptationibus & teſtimoniis comprobata, tot martyrum cruore ſtabilita, in tanta rerum omnium luce ſit iterum diſceptandum. Has igitur Animadverſiones, *Chriſtiane Lector*, qualeſcunque ſint, doloris mei teſtes extorſit inſolens facinus, & pluſquam Thraſonica audacia, qua impudenter ea comminiſcitur, quæ à nullo Chriſtianorum dici queunt, niſi cui inſanus furor frontem omnem cerebrumque exhauſerit, quique ultro ſibi infamiam irrogaverit. Etſi vero nullus hactenus extiterit ſcriptor, cui reſpondere minus interſit, ſimplicibus tamen cavendum nemo non exiſtimat, ne ab hoc imperitorum hominum genere imponi in poſterum ſibi patiantur: atque ut etiam diſcant omnes, quam melius actum foret & ſecurius patrono Præ-Adamitarum, ſi hoc ulcus non tetigiſſet, & ab hac ſcabie ungues continuiſſet. Vitan-

das

das non ignoro legis pugnas, ut monet Apoſtolus ad Tit. 3. verſ. 9, inaneſque contentiones: ſed quis eorum qui ingenuis delectantur artibus, religioniſque Chriſtianæ ſinu foventur, pugnam detrectaret ad has illecebras, in eo controverſiarum genere, in quo puriſſimus unicæ Religionis ſplendor calcatur, ſanctorum Patrum interpretationes impudentiſſime deſpiciuntur, & ut ait Arnobius lib. 1. contra gentes, *Sacrorum quondam veterrimi ritus religionum novarum ſuperſtitionibus occiderunt*. Ea eſt autem novatorum hujuſmodi hominum audacia, ut perfrictæ licet frontis chriſtiani tamen & orthodoxi haberi velint, quod in Celſo reprehendit Origenes Philoc. 18. Cum enim inſito quodam à natura animi robore ingenitaque excandeſcentia ad tam horrenda primum obſtupeſcere homines non dubitent, niſi aut verborum lenocinio ſententiarum-ve emendicato nitore (quod tamen patronicliens Præ-Adamitarum non præſtitit) aut fucatæ pietatis oſtentatione auribus inſidias fecerint, animos allicere, atque in errorem poſſe inducere deſperant. Enimvero quid aliud eis in ore eſt præter pietatis nomen, virtutem extollunt, vitia deprimunt, bonos mores ad cœlum uſque evehunt, improbos damnant, adverſus impios declamant, plurimoſque etiam ἀθεότητος ſæpe inſimulant. Hæc nempe
in

in fronte geſtant, licet in receſſu venenum & meram perniciem recondant. Hæ ſunt ſtrophæ, hæ præſtigiæ, quibus incautis mentibus illudere conſueverunt, ut facilius deinceps ſerpat venenum, & ſuum virus callidius inſtillent. *Quibus utique*, inquit S. Auguſtinus lib. 1. ad Bonifac. contra duas Epiſt. Pelagianor. *eſſet reſpondendum, ne ſe vel ſuos in illo nefando errore firmarent, etiamſi non metueremus ne quemquem Catholicorum veriſimili ſermone deciperent.* Egregium vero quoddam videbatur Præ-Adamitarum patrono inficetum illud opus, ut laborem vicennalem illum trium verſuum cap. 5. Epiſt. ad Rom. *quos mente & manibus verſare ſe abhinc viginti annis* confitetur, publici juris faceret, orbemque univerſum tot ineptiarum haberet cenſorem, qui unanimi conſenſu ad agnatos deducendum pronuntiaret. Merito ſane ei quieſcendum eſt, & ſumenda helleborus, poſt tantum laboris exantlatum: ei tamen author ſum, ut ab ejuſmodi ſtudiis deinceps abſtineat, in quibus ſemel eruditionis & famæ (ſi quam olim apud ſuos habuit) naufragium fecit. Nihil autem toto illo opere verius præfatus eſt, quam dum *inconditum & male dolatum opus* appellavit: nemo enim homo eſt adeo hebes & obtuſo quantumvis ingenio, qui hiſce tribus verſibus trihorio ſenſum non attulerit luculentiorem: adeo enim infeliciter

ſuc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

ſucceſſiſſe in tanto temporis ſpatio mihi videtur; ut, quidquid ſordidius impuriuſ-ve effingi unquam potuit, in illud male natum opus abunde confluxerit. Abhinc triginta annis errare ſe fatetur: ſed meo judicio nunquam turpius erravit, quam dum infauſtis avibus opus iſtud cimmeriis damnandum tenebris lucem ut aſpiceret enixe contendit. Deus bone quantum ſcuticarum præfationem unam legenti, in qua univerſas Iudæorum Synagogas alloquens proh pudor! eorum gregi adſcribi ultro ambivit, & quaſi apud eos ſeſe recipere vellet, hemiſtichium illud Virgilianum attexuit:

Atque utinam ex vobis unus.

Si Chriſtianus eſt, quomodo Iudæus? Sed id non ſine cauſa factum putamus. Cum enim nullum Chriſtianorum adeo prave de ſua religione ſentientem expertus ſit, ut nomen ſuum æquo animo tulerit tantæ impietati præfigi; ad Iudæos ſtatim ſibi confugiendum credidit, & à nugivendulis hominibus nugarum ſuarum patrocinium expetendum. Sed quo pacto hæc poſſunt cohærere? Verſus adducit Pſalmi 126. ex Paraphraſi Georgii Buchanani, quam in ſua Epiſtola vocat exquiſitiſſimam. Errat profecto & tota errat via. Paraphraſis enim eſt erudita, ſi velit, ſed hæretica. Qui vero Poëtas adeo ſectatur, id eo mihi videtur animo præſtare, ut, quidquid

im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

impium & inſolens legerit, hoc ipſum ſtatim Religioni aut myſteriis tribuat. Religionem enim nulla magis verborum ſpurcitie dedecoratam putavit, quam ſi ea impudentiſſime ipſi tribueret quæ Veneri ſuæ Æneas apud Virgilium affingit Æneid. 2.

— Qualiſque videri
Cœlicolis & quanta ſolet.

Vt autem colophonem adderet tam inſulſæ Iudaicæque Epiſtolæ, erraticam vitam ſibi cum Iudæis communem eſſe adulatorie dixit, ideoque mortem ſimillimam ſibi expectandam gratulatur. Verum ſciat dictum à Principe Poëta,

Κακὸς δ' αἰδοῖος ἀλήτης.
Malus vero turpis erro.

ELEN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

ELENCHVS
CAPITVM.

I. VIcennalis exercitatio Præ-Adamitarum diſpungitur. Trium verſuum 12.13. & 14. cap. 5. Epiſt. ad Rom. germanus ſenſus è patribus eruitur, B. Paulus defenditur. pag. 1

II. Adamum primum hominum fuiſſe evincitur. Geneſis illuſtratur, ſcriptoris protervia & Temeritas exploduntur. 16

III. Mors Adami: ejuſque conditio, & ſtatus in paradiſo examinantur, atque ex Conciliis & Patribus adſtruuntur. 27

IV. Iudæorum elogia perſtringuntur. Quinam fuerint filii Dei, & filii hominum, inquiritur. Geneſeos locus explicatur. 41

V. Caini genus recenſetur, vita & matrimonium explicantur, urbis Enochiæ extructio cæteraque nonnulla deteguntur. 48

VI. Veritas Euangelii de obſcuritate ſolis, moriente Chriſto Domino, aſſeritur. Et cætera miracula ab impiiſſimis conatibus vindicantur. 62

VII. Diluvii Noacici hiſtoria recenſetur. Geneſis textus excutitur. Heſterna deliria refelluntur. 78

VIII. Moſis authoritas & antiquitas commendantur; genuinumque ipſius fœtum

eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

eſſe Pentateuchum, oſtenditur. 87
IX. Artium & ſcientiarum quarundam initia ex ethnicis profaniſque ſcriptoribus diſquiruntur, atque è Patribus rei veritas aſſeritur. 100
X. Imperiorum quorundam antiquitas diſcutitur, hominum propagatio poſt diluvium oſtenditur, nonnullorum fictitia vetuſtas rejicitur. 111

ANIM-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

ANIMADVERSIONES
IN LIBRVM
PRÆADAMITARVM
SEV
REFVTATIO FABVLÆ
Præ-adamiticæ.

Capvt Primvm.

Vicennalis exercitatio Præ-adamitarum diſpungitur. Trium verſuum 12. 13. *&* 14. *cap.* 5. *Epiſt. ad Rom. germanus ſenſus è patribus eruitur*, B. *Paulus defenditur.*

QVintum Fabium Maximum ſummum virum, & ſubactæ prudentiæ ſenem, ſapienter dicere ſolitum accepimus, Optimis auſpiciis ea geri quæ pro Reipublicæ lute gererentur: Quæ contra Rempubliam ferrentur, contra auſpicia ferri. Nos eaem de Eccleſia indubitanter aſſerimus, quæ e ſua Republica non ſine jactantia Ethnicus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

proferre audebat. Quæ enim in Eccleſiæ de-
fenſionem geruntur, fauſtis fortunatiſque
auſpiciis ea omnia geruntur: quæ contra ean-
dem feruntur, temere & infauſtis ominibus
ferri arbitramur: Idque teſte omni hiſtoria,
ex hæreticorum omnium fœda colluvie, per-
abſurdis deliriis, caſibuſque notiſſimis cer-
tum perſpectumque putamus. Quotquot
enim hactenus extiterunt ἑτεροδόξων hominum
commenta, aut ſuo authori funeſto caſu con-
ſepulta ſunt, aut brevi tandem Eccleſiæ de-
cretis profligata evanuerunt. Si quæ è ſuis
cineribus nondum bene ſopitæ reliquiæ e-
merſerunt, quod ut variis temporibus homi-
num pervicacia factum; ita etiamnum vehe-
menter dolemus, in vagos pulveres abituras
ſperamus, quæ rupes mentiebantur. Quæ
vero proh ſæculi noſtri dedecus! in Gallia na-
ta olim Præadamitarum fabula, nuper eru-
pit in Belgium næniis nugiſque anilibus tan-
tum ſuffulta, eundem hanc exitum habitu-
ram certo confidimus. Tellus quippe ipſa-
met quæ partum hunc elephantinum in lu-
cem protulit, tanto horrori ferendo impa-
rem ſe fatetur, & ſuis finibus procul cenſet
amovendum. Neque (quod ad Eccleſiæ ſplen-
dorem plurimum facit) deſunt hodie bene
multi athletæ, & ſtrenui pugiles, qui teli
inevitabilibus, hoc eſt, armis è S. patribus
& maxime Auguſtino depromptis, monſtrum
illu

illud debellare, matrique ſuppetias ire non recuſent.

Sed ne inani verborum ſententiarum-ve ſtrepitu tempus atteramus, nos uno hocce capite vicennem exercitationem everſuros pollicemur. Quod totius fabulæ fundamentum eſt, ut ipſe fatetur exercitator, quo diruto, univerſam ædificii ſtructuram collabi neceſſe eſt. Cum enim hoſce tres verſus capitis quinti epiſt. ad Romanos, ſuo more, id eſt perfunctorie legeret: 12. *Propterea ſicut per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: ita etiam in omnes homines mors pertranſiit: in quo omnes peccaverunt.* 13. *Vſque ad legem enim peccatum erat in mundo, peccatum autem non imputabatur cum lex non eſſet.* 14. *Sed regnavit mors ab Adam uſque ad Moyſen, etiam in eos qui non peccaverunt in ſimilitudinem prævaricationis Adæ, qui eſt forma futuri.* ex abſurda illa quam de Præ-adamitis conceperat idea rem acu tetigiſſe, aut confectum negotium ratus, extitiſſe homines ante Adamum, peccata etiam, præfracte quidem aſſerere non amplius dubitavit. Nos vero ad hoc ultimum, nihil aliud in præſentia regerimus, quam ea quæ habet S. Hieronymus (aut ſi quis alius author) in commentario in hunc locum apoſtoli. *Inſaniunt*, inquit, *qui dicunt, antequam deceperit diabolus Evam,*

peccatum fuiſſe in mundo. Hos verſus cenſet intelligendos de peccato Originis, quod non diffitemur, ſed mirum quam inepte, immo propemodum impie hallucinatur, peccatum quippe Adami per quandam ſimilitudidem ſeu imitationem imputari aſſerit, ſed quo pacto concipiatur illa ſimilitudo, ipſemet ignorat, cum enim id à ſe ipſo quærit cap. 21. ſuæ exercitationis pag. 42. huic quæſtioni per alias ſatisfacere ſibi proponit. *Quæro è contra*, inquit, *Quomodo per tranſgreſſionem illam Adami, per peccatum illud originale, cenſetur & cogitatur natura omnis corrupta, & labefactata omnis creatio. Quomodo cenſentur & cogitantur peccaviſſe, non dicam infantes, ſed neque dum etiam nati homines in peccato Adami?* Patientiæ ſane lectorum, & chartis illudit, & litteris, exercitator, ut ſua veteris ægroti ſomnia de ſimilitudine explicet, ſed mea quidem ſententia, quid ſit peccare in ſimilitudinem prævaricationis Adam, aſſecutus minime videtur. Quod duobus modis explicat Auguſtinus. Vel enim intelligendum eſt, mortem dominatum exercuiſſe, non tantum in eos qui propria voluntate peccantes primo parenti Adam, qui ſua voluntate Dei præceptum tranſgreſſus eſt; ſimiles facti; ſed etiam in infantes, qui nullo voluntatis ſuæ actu peccaverunt, ſed tantum peccatum ex Adam naſcendo contraxerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Quo ſenſu exponit hunc locum S. Hieronymus, lib. 3. dial. contra Pelagianos. Vel intelligendum eſt regnaſſe mortem, etiam ante legem latam, ac proinde in eos etiam qui nullam ſibi à Deo ſancitam legem infregerunt, ſicut Adam fecerat, ſed tantum contra legem naturæ peccaverunt. Quæ expoſitio Græcorum quorumdam patrum eſt.

Sed antequam ulterius progrediamur, non abs re fuerit epiſtolæ conſilium, & finem, atque exinde horum verſuum genuinum ſenſum apponere. B. Apoſtolus qui nondum Romam venerat, Iudæis quibuſdam Romæ commorantibus, deque ſuo genere gloriantibus, ſcribit, eam enim ob cauſam cum Gentilibus aſſiduis jurgiis certabant. Quibus auditis Paulus, non ſine gravi mœrore, ut hiſce contentionibus finem imponeret, miſit hanc epiſtolam, in qua primum de bonis initiis gratulatur, tum Iudæos & Gentiles peccatorum remiſſionem non ex ſuo genere conſecuturos, ſed ex Dei gratia, demonſtrat. Vbi vero pauliſper progreſſus eſt, mentem ſuam, peccatique transfuſionem, dilucide explicat, quaſi diceret, Quemadmodum per primum hominem Adam peccatum & cum eo mors in mundum ſubintravit: ita per hominem unum juſtificatio in omnes homines qui in eo peccaverant, pervaſit. Non enim peccatum ſimul cum lege in mundum admiſſum eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

illud quippe regnabat ab Adam uſque ad Moſen, ſed ignorabatur eſſe peccatum, quouſque lex manifeſtum iſtud faceret. Immo etiam in eos regnavit, qui non propriis criminibus Deum offenderant, ut Adam, qui velut Typus erat novi Adam ſeu Chriſti, qui ſua voluntate Dei præceptum violaverat. In errore vero ſtupidiſſimo Iuliani verſatur exercitator, dum putat Adami peccatum imputari tantum per ſimilitudinem ſeu imitationem. At ſtatim occurrit S. Auguſtinus lib. 1. de peccat. meritis & remiſſ. *Nam*, inquit, *ſi ſola imitatio facit peccatores per Adam, cur non etiam per Chriſtum ſola imitatio juſtos facit? Sicut enim per unius delictum in omnes homines ad condemnationem, ſic & per unius juſtificationem in omnes homines ad juſtificationem vitæ.* Peccatum ſane erat ante legem, ſeu Moſen, ſed non imputabatur: hoc enim, ut interpretatur Auguſtinus, ignorabatur eſſe peccatum. Certum eſt ante legem peccaſſe Iudæos, idolis ſervientes, quod ex Ezech. 23. 39. & Ioſue 24. 20. conſtat, ſed multatos & notiſſima aliqua plaga affectos non legitur, eam ob cauſam. Verum ſi quidpiam negotii faceſſant illa B. Pauli verba, *in ſimilitudinem prævaricationis Adæ*, S. Auguſtinus totum illud avertet lib. 3. ad Bonif. cap. 6. *Quod ſubobſcure*, inquit, *ab Apoſtolo dictum, duobus modis ſolvitur, ſive quia re-*

rum

rum ſimilitudines ſolent earum rerum nominibus nuncupari, quarum ſimiles ſunt, ut ipſam ſimilitudinem carnis peccati voluiſſe intelligatur Apoſtolus appellare peccatum. Sive quia ſacrificia pro peccatis, peccata appellabantur in lege, quæ omnia figuræ fuerunt carnis Chriſti, quod eſt verum & unicum ſacrificium pro peccatis, non ſolum his quæ universa in baptiſmate diluuntur; verum etiam his quæ poſt ex hujus vitæ infirmitate ſurrepunt, propter quæ quotidie univerſa ad Deum clamat eccleſia: Dimitte nobis debita noſtra &c. Quod fuſe deinde probat ex ipſomet Chriſto, qui peccatum dicitur, eo quod ſacrificium fuerit pro peccatis noſtris. Verſui vero 14. lucem affert lib. 1. de peccatorum merit. & remiſſ. cap. 11. his verbis. *Sed regnavit Mors ab Adam uſque ad Moyſen, id eſt, à primo homine, uſque ad ipſam etiam legem, quæ divinitus promulgata, quia nec ipſa potuit regnum mortis auferre. Regnum enim mortis vult intelligi, quando ita dominatur in hominibus reatus peccati, ut eos ad vitam æternam, quæ vera vita eſt, venire non ſinat, ſed ad ſecundam etiam quæ pœnaliter æterna eſt, mortem trahat. Hoc regnum mortis, ſola in quolibet homine, gratia deſtruit ſalvatoris, quæ operata eſt etiam in antiquis ſanctis, quicunque, antequam in carne Chriſtus veniret, ad ejus tamen adjuvantem gra-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

gratiam, non ad legis litteram, quæ jubere tantum, non adjuvare poterat, pertinebant. Et paulo poſt. *Ergo in omnibus regnavit mors ab Adam, uſque ad Moyſen, qui Chriſti gratia non adjuti ſunt, ut in eis regnum mortis deſtrueretur. Ergo & in eis, qui non peccaverunt in ſimilitudinem prævaricationis Adæ: id eſt qui nondum ſua & propria voluntate, ſicut ille peccaverunt; ſed ab illo peccatum originale traxerunt, qui eſt forma futuri: quia in illo conſtituta eſt forma condemnationis futuris poſteris, qui ejus propagine crearentur, ut ex uno omnes in condemnationem naſcerentur, ex qua non liberat niſi gratia Salvatoris.* Totus eſt ſcilicet Auguſtinus, ut probet contra Pelagianos, hunc locum non aliam interpretationem admittere, quam de ingreſſu peccati per propagationem, nec niſi abſurde, de imitatione ſeu ſimilitudine poſſe accipi, idque evincit, ex eo quod graviſſimi extiterint peccatores, qui de peccato Adam nihil audierunt, & qui proinde licet peccando ei ſimiles facti ſint, non tamen ab eo peccandi acceperunt exemplum.

Qui vero adeo aciter torquetur, ut originalis peccati labem contractumque intelligat, poterat ſaltem qui ſyſtemata Theologica ridicule exponit, didiciſſe apud patres omnes illam peccati pervaſionem, & exinde mortis neceſſitatem. Ea de re unum hic Theo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Theodoretum adducimus, ad verſum 12. cap. 5. epiſt. ad Rom. pag. 41. edit. Sirmondi. Οὗτος ἐξαπατηθεὶς παρέβη τὴν ἐντολήν, τῆς δὲ τιμωρίας τὴν ἀπειλὴν ὁ νομοθέτης τῇ ἐντολῇ συνέζευξεν ἐξ ἀρχῆς. ὑπὸ τὸν ὅρον οὗτος τοῦ θανάτου γενόμενος, οὕτω τὸν Κάϊν καὶ τὸν Σὴθ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐγέννησεν. ἅπαντες οὖν ὡς ἐκ τούτου φύντες θνητὴν εἶχον τὴν φύσιν. Id eſt, *Ipſe deceptus præceptum tranſgreſſus eſt, legiſlator vero punitionis minas præcepto ſubjunxit ab initio. ipſe igitur ſub mortis decreto conſtitutus, ſic Cain, & Seth, alioſque genuit. Quamobrem ex ipſo nati omnes mortalem naturam nacti ſunt.* Nec multo poſtea. Λέγει τοίνυν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ὅτι τοῦ Ἀδὰμ ἡμαρτηκότος, καὶ θνητοῦ διὰ τὴν ἁμαρτίαν γεγενημένου, ἐχώρησεν εἰς τὸ γένος ἀμφότερα. εἰς πάντας γὰρ ἀνθρώπους διῆλθεν ὁ θάνατος, ἐφ᾽ ᾧ πάντες ἥμαρτον. *Dicit igitur divinus Apoſtolus, quod Adamo peccante, & mortali ex peccato facto, utrumque in prolem dimanavit. in omnes enim homines pertranſiit mors, in quo omnes peccaverunt.*

De lege lata Adamo plurima inconſtanter effundit, ſed quod audacter nimium præſtat, nullo idoneo authore ſuas fabulas communit, quæ profecto vanæ ſunt adeo & deploratæ ut ex ſeſe corruant. Cum enim ſcriptura legis iſtiuſmodi mentionem nullam faciat, quis eam admittat? cum vero Moſaicam nominat hoc in negotio, quis ſanus rejiciat? Dicit au-

tem Apoſtolus, *Regnavit mors ab Adam uſque ad Moſen.* an id de alia lege, quam de Moſaica accipiendum quiſquam putet? ſed ut verbo dicam, tales prophetas non recipimus ἄνευ προστασίας. Atque ut in iis quæ ab eccleſia recepta ſunt, ne leviter quidem hæſitandum putamus, ita magnopere cavendum, ne ad talium fabularum patrocinium ſpecioſum eccleſiæ nomen, & orthodoxi transferatur.

Quod autem lex iſta non alia ſit à lege Moſis, apud patres præſertim latinos conſtantiſſimum eſt, id etiam de lege naturali interpretantibus nonnullis. Cum vero ſcriptura legem nominat nihil addendo ſeu ἁπλῶς, Moſis lex intelligitur.

Theodoretus ad verſ. 14. cap. 5. pag. 43. tomo 3. Μωσέα τὸν νόμον καλεῖ. τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις εὑρίσκομεν, Ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας. *Moſen legem nominat. iſtud vero & in Euangelio legitur, Moſen habent & prophetas.*

S. Thomas lect. 4. in cap. 5. ad Rom. ait ex Ambroſio, iſtud intelligi de lege Moſis & peccato actuali, quod quidem ante legem Moſis puniebatur, homines quippe peccabant, ideoque puniebantur, ſed peccata non imputabantur quaſi à Deo punienda.

S. Ambroſii verba hæc ſunt in verſ. 14. cap. 5. *Quoniam non imputabatur peccatum,*

tum, antequam lex daretur per Moſen, ſicut dixi, ipſa uſurpationis impunitate regnabat mors, ſciens ſibi illos devotos. regnabat ergo mors, ſecuritate dominationis ſuæ, tam in eos qui ad tempus evadebant, quam in illos, qui etiam hic pœnas dabant pro malis ſuis operibus. Omnes enim ſuos eſſe videbat, quia, qui facit peccatum, ſervus eſt peccati.

Vlterius proceſſit Theodoretus in verſ. 13. Οὐχ ὥς τινες ὑπέλαβον τῶν πρὸ τοῦ νόμου κατηγορεῖ, ἀλλὰ πάντων ὁμοῦ. τὸ γὰρ ἄχρι νόμου οὐχ ἕως τῆς ἀρχῆς τοῦ νόμου λέγει, ἀλλ᾽ ἕως τοῦ τέλους τοῦ νόμου, ἀντὶ τοῦ, ἕως ὁ νόμος ἐκράτει, εἶχεν ἡ ἁμαρτία τὸ κράτος. νόμου γὰρ οὐκ ὄντος, οὐχ οἷόν τε γενέσθαι παράβασιν. *Non ut quidam putaverunt, de iis accuſat quæ legem præceſſerant, ſed de omnibus ſimul: illud enim* uſque ad legem *non dicit, uſque ad initium legis, ſed uſque ad finem,* pro *donec lex viguit, peccatum regnavit. cum enim non eſſet lex, fieri non poteſt, ut fuerit tranſgreſſio.*

Sequitur merum ἀλαζόνευμα exercitatoris, qui toto capite ſexto, atque etiam ſeptimo, vult haberi excellens Geometra, nihilque præter ſimilitudinem & proportionem crepat. Sed qua ratione ſe ignorare fatetur, quid per ſimilitudines intelligat, de proportionibus eadem fateatur libenter, neceſſe eſt. Excurrit ſæpiſſime in artes liberales, & ſeveriores ſcientias, ſed ſane parum feliciter. hic

enim ſtatim in limine offendit, neque magis Geometram, quam alibi Theologum ſe præſtitit. *Similes figuras*, ait, *definiri quæ circum angulos æquales latera habent proportionalia.* Ab aliquo forſan neſcio quid ſimile audivit ex Euclide, ſed non bene meminit, voluit certe dicere, ſimiles figuras rectilineas, &c. quæ eſt def. prima 6. ὅμοια δὲ σχήματα εὐθύγραμμά ἐστιν, ὅσα τε κατὰ γωνίας ἴσας ἔχει καὶ τὰς περὶ τὰς ἴσας γωνίας πλευρὰς ἀναλόγους. *Similes figuræ rectilineæ ſunt quæ circa angulos æquales habent latera lateribus proportionalia.* Quæ vel tirunculos non latent.

Parum tamen eſſet in Geometriæ finibus naufragium feciſſe, niſi etiam ad Aſtronomiam allideret, & quamvis parum certos greſſus figat, ſupra tamen caput oculos attollit. Is cap. 8. pag. 18. ait, *idem enim fore concepi fatum poſitionis hujus apud Theologos, quale eſt celeberrimæ quæſtionis, de motu terræ apud Aſtronomos.* Excutiendum nobis non eſt utrum hypotheſis illa vera ſit necne. Excogitatum fuiſſe ſyſtema illud à Nicolao Copernico Torunenſi, Canonico Varmienſi, viro in primis erudito, norunt omnes, quo facilius orbium cœleſtium motus, apparentias, & viciſſitudines obſervaret, atque de poſteris omnibus bene mereretur. Quod ſane nobiliſſimum opus eſt, magno viro, & Phyſico-mathematico non in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

indignum. Verum longe alia eſt ratio ſyſtematis quod Theologicum vocat exercitator, non enim celebris ille mathematicus, *& fama ſuper æthera notus*, id ſibi arrogavit, ut quidpiam à ſuo cerebro confictum expromeret, verum ſyſtemata, & doctrinam ab aliis aſſertam expoſuit, in recenti vero ſyſtemate unius novitatis nomine delectatur; intra religionis limites ſeſe continuit Copernicus. Tædioſus vero exercitator, eccleſiæ decreta convellit, & ſanctos interpretes temere aſpernatur.

Affinis ſtupor eſt eodem cap. 8. in quo ex ſua hypotheſi Scripturam ſacram cum Chaldæis, Ægyptiis, Scythis, Sinenſibus, & Mexicanis conciliare facillimum fore perſuadet. Quaſi vero Chriſtiana religio ſtare non poſſet, niſi cum barbarorum hominum periodis, deliriiſve conveniret, aut cum poëtis, & ethnicis conſentiret: id tamen uſque ad tædium occinit, quaſi quoddam non levis ponderis argumentum.

Sed inter tot nugas & deliramenta pergratum illud eſt nec injucundum; authores omnes & interpretes paſſim traducit, & cenſorio jure annotat, quod veluti cæcucientes, veram Apoſtoli mentem aſſequi non potuerint, neque tres eos verſus feliciter elucidaverint. *Neque vero*, inquit capite 8. pag. 16. *mirum prorſus mihi videtur, quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

interpretes verſus illos apoſtoli tractantes, feliciter minus elucidaverint. Quis adeo Stoicus, aut contracta fronte, hominem non rideat, adeo inſulſe interpretes omnes quotquot extiterunt, inſcitiæ & oſcitantiæ inſimulantem? Plurimum ſane illi debent qui noſtris temporibus interpretandis ſcripturis dant operam: ſi quidquam obſcurum aut difficile occurrat, adeſt Oedipus, extemplo ſolvet. Verendum tamen, ne qui viginti annorum ſpatio tam minuta effutiit & ſterilia, velut Ixion alter pro corporibus umbras, pro veritate nugas meraciſſimas amplecteretur.

Antequam vero vicennem laborem abſolveret, & exigeret monimentum, non equidem ære perennius, ut ſpero, B. Pauli authoritati reſiſtendum putavit in actis pari audacia, qua in epiſtolis ejus mentem ipſomet invito in contrarium ſenſum diſtorquere conatus fuerat. Cum enim S. Apoſtolus frequenti ſenatu in Areopago orationem haberet, & eloquentiæ, qua pollebat, ſpecimen ederet, inter res innumeras, de quibus diſſeruit, dixit, *fecitque ex uno omne genus humanum inhabitare ſuper univerſam faciem terræ.* Quæ verba exercitatorem mirum quam cruciant. etenim huc illucque ſe convertit, ut horumce verborum vim eludat, aut tam apertum teſtimonium declinet. Vbi

iſtud

iſtud diu intra ſe volutavit, ad græcos codices recurrit, in quibus habetur, ἐξ ἑνὸς αἵματος, hoc eſt, inquit, *ex una eademque materia.* Sed libenter quærerem quis ei hæc dictavit? à quo didicit αἷμα materiam univerſam hoc in loco ſignificare? ſed inſcitiæ non mediocris argumentum eſt, quam hocce libello ſæpiſſime experiemur. αἷμα eo loci pro homine ſumitur, quo modo ſæpe etiam apud profanos. Modeſtiam ſane & παῤῥησίαν in homine deſidero, qui adeo temere apoſtoli verba & impudenter deſpicit cap. 25. pag. 50. *Non movet me*, inquit, *quod introducitur D. Paulus in Areopago, dicens act. cap. 17. Deum feciſſe totam hominum gentem ex uno ſanguine.* Vbi frons? ubi pudor? hominem qui ſe adeo religioſum profitetur, hæc eloqui, & illud divini eloquii fulmen, & θεορήτορα imperite ſugillare? Ei nunc verba adduco ſanctiſſimi Patris Auguſtini, cap. 4. lib. 3. de peccat. merit. & remiſſione, quibus & modeſtiam diſcat, & Chriſtiano homine dignam mentem induat. *Ego autem*, inquit, *& ſi refellere iſtorum argumenta non valeam, video tamen inhærendum eſſe iis quæ in ſcriptis ſunt apertiſſima, ut ex his revelentur obſcura: aut ſi mens nondum eſt idonea, quæ poſſit ea vel demonſtrata cernere, vel abſtruſa inveſtigare, ſine ulla hæſitatione credantur.*

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

CAPUT II.

Adamum primum hominum fuiſſe evincitur. Geneſis illuſtratur, ſcriptoris protervia & Temeritas exploduntur.

HVmanarum cognitionum eandem eſſe rationem ac ſtudiorum, & propenſionis omnibus à natura inditæ, nonnulli graves Philoſophi olim arbitrati ſunt. Cum enim omnes ad bonum quoddam ferri, & quaſi ejuſce rei ſenſum quendam à natura gigni intelligerent, ex hac communi animorum propenſione, voluntatumque ſine exceptione communione & ſumma concordia, optimum iſtud & legitimum libenter pronuntiarunt. Neque alia profecto ratione, quæ ab omnibus recepta eſt ſententia, &, inveterato hominum omnium conſenſu, rerum notitia ſuadetur, certiſſima & indubitata debet exiſtimari. Inauditum fuit hactenus, Adamo ſuperiores prioreſve extitiſſe homines, eoque magis inauditum, quo nullam hac de re in ſcriptura ſuſpicionem tot viri eruditi ac Sancti Patres potuerunt animadvertere. Quamvis enim teſtamentum vetus accurate & erudite, aut interpretati ſint, aut ſuis commentariis illuſtraverint, nihil tale, licet oculati, & hujuſce generis litteraturæ peritiſſimi, in tota ſcriptura ob-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

obſervaverunt. Ipſemet B. Auguſtinus, in quo eruditio, & pietas, religioniſque amor ſincerus certare videntur, innumeris pene hæreticorum quæſtionibus reſpondens, aliaſque graviſſimas pro ſua ſingulari perſpicacia antevertens, nullam hac de re commoveri poſſe quæſtionem, ſuo ſilentio teſtatur. Scriptorem nuperum his oculatiorem, aut eruditiorem, nemo (ut puto) Chriſtianus exiſtimaverit. Eo tamen veſaniæ prorupit, ut quolibet Thraſone audacior, ex ipſa etiam Geneſi iſtud evincere poſſe (quamquam falſo) confidat. Gentilium creationem 1. cap. Geneſ. deſcribi aſſerit, Iudæorum vero initia, cap. 2. recenſeri: quæ ſane falſitati ſimiliora eſſe quam veritati oſtendemus. Quorſum enim Moſes, qui ex ipſiuſmet ſententia populares faſtos concinnavit, hocce uno capite Gentilium hiſtoriam attigiſſet ex profeſſo, & ante Iudaicarum originum deſcriptionem?

S. Auguſtini temporibus anonymus quidam de creatione temere ſcripſerat & impie, qui tamen Chriſtianus videri cupiebat: Quem erudite pro more confutavit lib. 1. contra legis adverſarium & proph. *Sed quamquam*, inquit, *non mihi apparuerit cujus ſecta ſit iſte blaſphemus, defendenda eſt adverſus ejus linguam ſcriptura divina, quam maledicis diſputationibus inſectatur. Et quoniam*

niam quoquomodo Chriſtianum ſe videri cupit, unde ex Euangelio, & ex Apoſtolo ponit aliqua teſtimonia, etiam ſcripturis ad novum teſtamentum pertinentibus refellendus eſt, ut oſtendatur, in reprehenſione veterum inconſiderantius, quam verſutius inſanire. Marcion & Valentinus & alii primorum temporum hæretici à patribus hac in re ſtuporis, & dementiæ inſimulantur.

B. Chryſoſtomus orat. 2. in gen. tomo 1. p. 8. editionis Savillianæ. Κἂν γὰρ Μανιχαῖος προσέλθῃ λέγων τὴν ὕλην προϋπάρχειν, κἂν Μαρκίων, κἂν Οὐαλεντῖνος, κἂν Ἑλλήνων παῖδες, λέγε πρὸς αὐτούς, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. Ἀλλ᾽ οὐ πιστεύει τῇ γραφῇ· ἀποστράφηθι λοιπὸν αὐτὸν, ὡς μαινόμενον καὶ ἐξεστηκότα. ὁ γὰρ τῷ δημιουργῷ τῶν ὅλων ἀπιστῶν, ὡς καὶ ψεῦδος τῆς ἀληθείας καταγινώσκει, ποίας ἂν τύχοι συγγνώμης ποτέ; Πεπλασμένον ἔχουσιν ἐκεῖνοι τὸ χρῶμα, καὶ ἐπιεικείας πρόσωπον ὑποδυόμενοι κρύπτουσιν ἐν τῇ δορᾷ τοῦ προβάτου τὸν λύκον. *Etſi enim venerit Manichaus, materiam praexiſtere aſſerens, etſi Marcion, etſi Valentinus, etſi Graci, repone ipſis, In principio fecit Deus cælum & terram. Sed non ſcriptura aſſentitur; fuge ipſum veluti furioſum & deſipientem. qui enim authori omnium non credit, & veritatem ut falſum reſpuit, quam veniam merere poterit? Ementito ſunt ii colore, & manſuetudinis vultum gerentes ſub ovina pelle lupum*

pum occultant. Mythographus vero noſter hanc à ſe invidiam amovebit. ait enim lib. 4. cap. 20. pag. 220. *Scriptum eſt quod profiteor, Deum creaviſſe cœlum & terram in principio. Illud certe audacter aſſeveraverim, nos non noviſſe principium illud.* Nimium audacter quidem. Nam Philaſtrius Brixienſis lib. de hæreſibus cap. 63. hæreticum non modo, ſed & impium eſſe ſcribit, aſſerere incertum eſſe numerum annorum à mundi origine. quid ſi nuperi ſcriptoris ſomnia audiret?

Sed ut vaniſſimis conjecturis fidem adimere poſſimus, ex ipſo Geneſeos contextu diluendas, tum ex SS. Patrum interpretationibus explodendas eſſe cenſemus. Caput ſecundum Geneſeos in quo ex authore novæ fabulæ Iudæorum recenſentur initia, nihil aliud eſt quam mera ſuperioris capitis anacephalæoſis, quod nempe capite primo ſuccincte dixerat, & quaſi propoſuerat, idem capite ſecundo prolixius explicat & amplificat. Frequentes ſunt in his libris & potiſſimum Geneſi recapitulationes. Nam capite quinto, cum ait, *hic eſt lib. generationis Adam &c.* nonne mera eſt recapitulatio? Quod nempe dixerat capite primo, eo modo reſumit cap. ſecundo, quo capite quarto ea quæ quatuor prioribus geſta ſunt capitibus: alioquin, ubi tales occurrunt recapitulationes, dicendum

eſſet,

eſſet, ibi quorundam populorum ortus deſcribi. Sed qua ratione commentum iſtud ſtare poterit, ſi attendatur quod legitur capite ſecundo verſ. quinto, *& homo non erat qui operaretur terram*, ſi creati tunc fuiſſent alii homines, & capite primo eorum origines deſcriberentur? Anne credibile eſt Geneſim tam parum ſibi conſtare, ut in his duobus capitibus adeo contraria & pugnantia loquatur? diceret ne fuiſſe homines capite primo, & ſtatim proxime ſequenti iſtud negaret? nemo iſtud ſomniaverit. Capite primo terra creata eſt cum cœlo, & ab aquis diſtincta, ſed ita creata eſt, ut homines tantum deeſſent, & belluæ, quorum omnium creatio ibi perſtringitur, & ſequenti ex profeſſo deſcribitur. Unde Chald. paraphraſis

וצדו מן בני אנשא וריקניא מכל בעיר

& vacua hominibus, & omni pecore deſtituta.

Quod ad hæc verba ſpectat, *maſculum & fœminam creavit eos*, ea de primo homine Adam & Eva prophetice accipienda docet B. Chryſoſtomus orat. in Geneſim, pag. 59. Τοιοῦτον γὰρ ἔθος ἅπασι τοῖς προφήταις, περὶ τῶν μηδέπω γεγενημένων ὡς γεγενημένων διαλέγεσθαι. *Iſtud enim ſolemne eſt omnibus prophetis, de iis quæ nondum acta ſunt, ſicut de actis diſſerere.* Quod ex Davide probat: Ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου. Καὶ πάλιν· Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς. Ὁρᾷς πῶς τὰ μέλ-

λοντα μετὰ χρόνον πολὺν ἔσεσθαι ὡς ἤδη γεγενημένα προανεφώνει. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος οὗτος προφήτης, ἤδη αἰνιττόμενος ἡμῖν τὴν τῆς γυναικὸς διάπλασιν, αἰνιγματωδῶς φησιν, Καὶ ἀρχέτωσαν τῶν χθύων τῆς θαλάσσης. Εἶτα προϊὼν πάλιν σαφέστερόν φησι, Καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ᾽ ἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτὸν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὐτούς. *Foderunt manus meas & pedes meos. t rurſus, Partiti ſunt veſtimenta mea. Vides uomodo de futuris veluti præteritis diſſerat. ic & beatus hic propheta, ſubindicans nobis nulieris formationem, ænigmatice dicit, Et lominentur piſcibus Maris. Et rurſum adlens, manifeſtius dicit, Et creavit Deus hominem, ad imaginem Dei creavit ipſum, maculum & fœminam creavit eos.* Convenienius quippe erat, ut animalia primum cujuſque eneris crearet Deus, hominemque poſtea uem velut dominum regemque conſtituere ebebat, ultimo crearet. Οὐδὲ γὰρ ἦν εἰκὸς, inuit Greg. Nyſs. *de hominis opificio*, τὸν ἄρχοντα πρὸ τῶν ἀρχομένων ἀναφανῆναι, ἀλλὰ τῆς ἀρχῆς ρότερον ἑτοιμασθείσης, ἀκόλουθον ἦν ἀναδειχθῆναι τὸν βασιλεύοντα. Ἐπειδὴ τοίνυν οἷόν τινα ασίλειον καταγωγὴν τῷ μέλλοντι βασιλεύειν ὁ τοῦ αντὸς ποιητὴς προκατήρτισεν. Αὕτη δὲ ἦν γῆ τε νῆσοι, θάλαττα, καὶ οὐρανὸς ὑπὲρ τούτων ὀρόφου ίκην ἐπικυρτούμενος. *Neque enim conſentaeum erat, regem ante ſubditos adducere, ſed cto primum fundamento, conſequens erat,*

regem

regem commonſtrare. Quoddam igitur velut regium domicilium omnium author futuro regi præparavit. Id autem erat terra, & inſulæ, & mare, & cœlum tegminis ad inſtar ſuper hæc incurvatum.

Origenes hom. 1. in cap. 1. Geneſ. *Fortaſſis ut ego arbitror propter benedictionem, qua benedixit eos dicens*, creſcite & multiplicamini & replete terram, *præveniens quod futurum erat dicit*, maſculum & fœminam fecit eos, *quoniam quidem creſcere aliter, & multiplicari non poterat homo, niſi cum fœmina. Vt ergo benedictio ejus ſine dubio futura eſſe crederetur, ait*, maſculum & fœminam fecit eos. *Hoc namque modo homo, videns creſcendi & multiplicandi conſequentiam eſſe ex eo quod fœminæ jungebatur, certiorem ſpem gerere poterat in benedictione divina. Si enim dixiſſet ſcriptura*, creſcite & multiplicamini, & replete terram, & dominamini in ea, *non adjiciens hoc, quia* maſculum & fœminam fecit eos, *utique benedictioni divinæ incredulus extitiſſet, ſicut & Maria, ad eam benedictionem qua benedicebatur ab angelo ait*; Quomodo fiet hoc, quoniam virum non cognoſco? *Aut fortaſſe quia omnia quæ à Deo facta ſunt, conjuncta & compaginata dicuntur, ut cœlum & terra, ſol & luna. Ita ergo, ut oſtenderetur, quoniam & homo Dei opus eſt, & non ſine harmonia, vel competen-*

ti conjunctione prolatus eſt, idcirco præveniens ait, maſculum & fœminam fecit eos.

Sed ut Geneſeos textus ab imperita interpretatione vindicetur, duo hic attendenda proponimus. Primum, minutas partim & falſas eſſe Præadamitarum conjecturas; quod poſtea docebimus. Secundum, Geneſim non omnes omnino homines complecti, ſed eos tantum quorum ſeries erat deſcribenda. Cum enim Moſes id unum intenderet, ut ab Adam ad Chriſtum hiſtoriæ ordinem deduceret, eorum tantum mentionem fecit qui ad Chriſti genealogiam pertinerent. Quomodo enim tam brevi volumine tot hominum, qui brevi pullularunt, millia comprehendere potuiſſet? Quoſdam ſane alios, qui vel artium inventione, vel impietate, inſignes, aut quapiam alia de cauſa illuſtres extiterunt, commemorare non inficiamur. Quod vero ante natum Sethum plurima hominum millia terram incoluerint, alio loco oſtendemus, ubi de Caino nobis erit agendum. Nihil vero ad hiſtoriæ ordinem neceſſarium Geneſi deeſſe contendimus, nullamque profanam hiſtoriam, quamvis accuratam, cum ea conferri poſſe. Si enim juſta trutina expenderentur gentium omnium hiſtoriæ, & populorum quorumlibet annales examinarentur, nulla unquam nobis occurreret rerum geſtarum ſeries, in qua plurima, rerum etiam ſumme ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

neceſſariarum deſcriptionem non deſideraremus. Geneſis vero nitide & perſpicue mundi initia exſequitur. Mundi ortum, hominis creationem, innocentiam, peccatum, vitæ rationem, circumſtantias denique omnes enumerat. Neque felicem illum ſtatum hominis ante peccatum videtur omiſiſſe. Quam in ſententiam prophani ipſi luſerunt.

Heſiodus 1. oper.

Ὥστε θεοὶ δ᾽ ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀϊζύος.

Vt dii vivebant, ſecurum animum habentes,
Sine laboribus & ærumnis.

Idem adhuc:

—Καρπὸν δ᾽ ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον.

Fructum ferebat vitæ datrix terra
Sponte multum & copioſum.

Ovidius lib. 1. Met.

Contentique cibis nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patula Iovis arbore glandes.

Boëtius lib. 2. de Conſol. Met. 5.

Felix nimium prior ætas
Contenta fidelibus arvis,

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Nec inerti perdita luxu
Facili quæ ſera ſolebat
Iejunia ſolvere glande:
Nec Bacchica munera norat
Liquido confundere melle.
Vtinam modo noſtra redirent
In mores tempora priſcos!

Vt autem ad quæſtionem redeamus, mirum profecto mihi videtur hominem ἰȣδαΐζοντα rerum Iudaicarum adeo ignarum fuiſſe ut ex veteribus ad ejuſce ſectæ inſtaurationem nihil plane attulerit. Prætermittam hic multa quæ conquiri potuiſſent ex Rabbinis, idque ex induſtria factum voluimus, ne nugis nugas adderemus, cum alioquin chriſtiana religio ex delirantium Rabbinorum cerebro non pendeat. Diſcutiendum eſt ex Geneſi quo ſenſu id habendum, quod de nominibus Adami & Evæ legitur, non enim alia ratione primum hominum Adam ſive hominem dictum fuiſſe putamus, quam ſi id κατ' ἐξοχὴν dictum fuiſſe quod primus fuerit hominum affirmemus. Quod etiam de Eva intelligendum, quæ cum prima omnium extiterit fœminarum, dicta eſt Heva, quod ſit mater viventium. Quæ mirum in modum conveniunt cum iis de quibus B. Paulus in Areopago diſſeruit, *fecitque ex uno genus omne humanum inhabitare ſuper univerſam faciem terræ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Deinde animalia omnia quæ nomine ſuo indigitavit Adam, ubi ante ipſum conditoris juſſu adducta ſunt, innominata, & anonyma hoc eſt confuſa & permiſta fuerunt: Quæcunque enim creaverat Deus, adducta ſunt, *ut videret* Adam *quid vocaret*; dicendumne eſt, animalia omnia, volatilia, reptilia, uno verbo omnia indiſcreta & quaſi anonyma tunc temporis vixiſſe? Nulla ratione id procederet, incommodum vero aliud ſequitur critico nupero inevitabile, ſi enim Iudæorum tantum primus parens cenſendus eſt Adam, quomodo cæteræ nationes peccatum, quod vocant originis, contraxerunt? quomodo labes illa ad tot homines genere & ſtirpe diverſos pervaſit? Iudæos tantum ut poſteros repræſentabat, peccatumque ad cæteros transferri potuiſſe, credibile non eſt, non enim quæ de imputationibus ad tædium uſque adduxit, quiſquam vere catholicus admiſerit. Enimvero ſi peccatum originale in ſola imputatione conſiſteret, juſtitia quæ per Chriſtum reſtituitur, in imputatione conſtitueretur, quod hæreſim genuinumque virus hæreticorum noſtrorum ſapit. certe præter imputationem ante baptiſmum, vere in nobis reperitur macula ſeu deformitas, quam nihil aliud eſſe putamus, quam originalis juſtitiæ privationem, à qua in Adam excidimus, qui eam ſibi & poſteris ſervare debebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

bat. Quæ cum olim in Gallia vir eruditus Hugo Grotius animadverteret, licet Pelagianiſmi ſuſpicione non careret, peccati tamen *Originalis* everſionem auguratus eſt, & in diſſertatione ſecunda de origine gentium Americanarum contra Ioannem de Laet, ait, *ſi hæc credantur, magnum video periculum pietati.*

Adverſus eruditum hunc hominem mirum in modum æſtuat author fabulæ Præadamitarum, & quamvis rabioſum ſilentium rodat, neque quidquam proferre audeat, totus tamen in bilem ſolvitur, lib. 4. cap. 14. pag. 236. Eaque ſubticet de induſtria quæ Vir eruditus prudenter reſpondit. Nos & Adamum primum omnium hominum agnoſcimus; peccatum in eo contraxiſſe, cum omni eccleſia credimus, atque ex eo factum, ut mortem, plurimorumque malorum originem acceperimus, quod nos ſequenti capite expendemus.

CAPUT III.

Mors Adami: ejuſque conditio, & ſtatus in paradiſo examinantur, atque ex Conciliis & Patribus adſtruuntur.

ADamum primum hominem, peculiari conditoris dono & gratia decoratum, paradiſi poſſeſſione divitem, præceptum vio-

laſſe, mortemque ſibi & poſteris meruiſſe, receptum eſt apud orthodoxos omnes: Atque etiam naturam hoc crimine vitiatam, & in ſcelus exinde pronam, homineſque Dei gratia deſtitutos reliquiſſe, cæteraſque infinitas ſceleris appendices pœnas in genus humanum invexiſſe docet eccleſia. Vt enim ſumma & perfectiſſima libertate potiebatur: Ita ejus peccatum graviſſimum fuiſſe, certiſſimum eſt. Quod adeo eccleſiæ & patrum conſenſu ſtabilitur, ut mirum videatur eo audaciæ ſcriptorem nuperum prorupiſſe, ut contra Sanctorum Patrum admirabilem concordiam, atque etiam, (quod Calviniſtarum nullus hactenus præſtare auſus eſt) contra B. Pauli verba in hanc rem conſpirantia, hæc proferre non ſuppuduerit, lib. 1. cap. 2. pag. 8. & lib. 5. c. 7. *Non ergo is ſum qui putem imputationem peccati Adamici labefactaviſſe naturam hominum.* Cum vero toties imputationum mentionem fieri animadverti, ſtatim è fæce Calviniana miniſterulum quendam conjeci, qui ſuis tantum vellet inſanire, neque omnibus verba dare contenderet. Non enim ſuas de imputatione nugas vel mediocriter probavit; ſed tantum ad tædium uſque, tanquam indubitatum quoddam principium repetit. Ad quæ reſponderemus, ſi vel leviſſimis rationibus, aut idonei cujuſdam teſtis authoritate fulcirentur. Sed hæc mitti-

mus

mus in præſentia, ut mortem Adami è pecca-
to profluxiſſe demonſtremus.

B. Paulus ad Rom. 5. verſ. 12. *per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors.* Et adhuc, *ſtipendium peccati mors.* Quibus in locis mortem in mundum non ſubintraſſe dicit Apoſtolus, niſi ex peccato Adami. Sapientiæ 2. verſ. 23. ὁ θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ ἀφθαρσίᾳ. Anne aliud eſt quam Deum hominem immortalem & inexterminabilem creaviſſe? quod infinitis ſcripturæ locis confirmatur, quæ ab omnibus vulgo afferuntur, quod ex patribus evincere etiam non recuſamus.

S. Auguſtinus lib. 13. de civit. Dei cap. 15. *Unde conſtat inter chriſtianos veraciter catholicam tenentes fidem, etiam ipſam nobis corporis mortem non lege naturæ, quia nullam mortem homini Deus fecit, ſed merito inflictam eſſe peccati; Quoniam peccatum vindicans Deus dixit homini, in quo tunc omnes eramus, Terra es, & in terram ibis.*

Idem 6. de Gen. ad litt. cap. 22. *Ac per hoc mors etiam corporis de peccato eſt. Si ergo non peccaſſet Adam, nec corpore moreretur: Ideoque immortale haberet & corpus.* Et poſtea, *Verum eſt quidem, quod non moreretur etiam corpore, niſi peccaſſet, aperte quippe dicit apoſtolus*, corpus mortuum propter peccatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Idem de Gen. ad litt. 11. cap. 32. *Hæc mors ea die accidit qua factum eſt quod Deus vetuit, amiſſo quippe ſtatu mirabili corpus ipſum cui ſtatus etiam de ligno vitæ virtute myſtica præbebatur, per quam nec tentari, nec mutari ætate potuiſſent &c.*

Idem lib. 1. de peccator. mer. & remiſſ. ad Marcellinum cap. 1. *Qui dicunt Adam ſic creatum, ut etiam ſine peccati merito moreretur, non pœna culpæ, ſed neceſſitate naturæ, profecto illud quod in lege dictum eſt,* Qua die ederitis morte moriemini, *non ad mortem corporis, ſed ad mortem animæ, quæ in peccato ſit, referre conantur. Qua morte mortuos ſignificavit Dominus infideles, de quibus ait,* ſinite mortuos ſepelire mortuos ſuos. *Quid ergo reſpondebunt, cum legitur, hoc Deum primo homini etiam poſt peccatum, increpando & damnando, dixiſſe,* terra es, & in terram ibis? *Neque enim ſecundum animam, ſed quod manifeſtum eſt, ſecundum corpus terra erat, & morte ejuſdem corporis erat iturus in terram. Quamvis enim ſecundum corpus terra eſſet, & corpus in quo creatus eſt, animale geſtaret, tamen ſi non peccaſſet, in corpus fuerat ſpiritale mutandus, & in illam incorruptionem quæ fidelibus ac ſanctis promittitur, ſine mortis periculo tranſiturus. Cujus rei deſiderium nos habere non ſolum ipſi ſentimus in nobis, verum etiam ad*

mo-

monente Apoſtolo cognoſcimus, ubi ait; Etenim in hoc ingemiſcimus habitaculum noſtrum quod de cœlo eſt, ſuperindui cupientes, ſi tamen induti, nudi non inveniamur. Etenim qui ſumus in hac habitatione, ingemiſcimus gravati, in quo nolumus exſpoliari, ſed ſupervestiri, ut abſorbeatur mortale à vita. *Proinde ſi non peccaſſet Adam, non erat exſpoliandus corpore, ſed ſuperveſtiendus immortalitate & incorruptione, ut abſorberetur mortale à vita, id eſt, ab animali in ſpiritale tranſiret.* Et toto fere libro nihil aliud docet, ut alibi paſſim, ubi de hac controverſia diſputat: addamque unum hoc ex eodem lib. cap. 3. Quoniam duo notanda mihi videntur, agit enim de Iudæorum veſtibus non attritis, quod negat patronicliens Præadamitarum, hac nempe fidelia duos parietes dealbabimus. *Si enim*, inquit, *Deus Iſraëlitarum veſtimentis & calceamentis præſtitit, quod per tot annos non ſunt obtrita, quid mirum ſi obedienti homini ejuſdem potentia præſtaretur, ut animale ac mortale habens corpus, haberet in eo quendam ſtatum, quo ſine defectu eſſet annoſum, tempore quo Deus vellet, à mortalitate ad immortalitatem ſine media morte tranſiturus.*

B. Fulgentius egregius tanti magiſtri diſcipulus lib. de incarn. cap. 12. *Niſi præceſſiſſet in peccato mors animæ, nunquam corpo-*

ris mors in ſupplicio ſequeretur , & *homo in terram carne non iret, ſi terra peccando non fieret.*

Tertullianus de anima. *Qui autem primordia hominis novimus , audenter determinamus , mortem non ex natura ſecutam hominem , ſed ex culpa.*

Marius Victor libro primo.

Qui ſi mandata ſupremi
Servaſſent integra Dei , crudelia mortis
Imperia & diros neſciſſent uſque labores.

Gregorius Nyſſ. orat. in fun. Pulch. to. 2. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο τι ἐστὶν ἀνθρώπων θάνατος , εἰ μὴ κακίας καθάρσιον. *Hominum enim mors nihil aliud eſt quam peccati expiatio.*

Sed poſt tot egregias ſanctiſſimorum Patrum , & eruditorum ſententias , quo ſe verteret , quid caperet conſilii , quid agendum de his vocibus , lib. 1. cap. 3. *Debuit Adamus mori naturaliter , & cauſa pure naturali , ex quo materia corruptibili & mortali compactus eſt.* Debuerat ſaltem tenebrio advertere ſe damnatas hæreſes novis addere , & proſcripta dogmata recudere quæ Concilium Milevitanum, ſub Innocentio I V. anno 416. can. 1. damnavit, ſive Synodus Carthaginenſis , habetur enim canon iſte 109. collectionis eccleſiæ Africanæ. *Can. 1. conc. Milev.* Vt quicunque dicit Adam primum hominem mortalem factum , ita ut ſive peccaret , ſive

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

non peccaret; moreretur in corpore, hoc eſt, de corpore exiret, non peccati merito, ſed neceſſitate naturæ, anathema ſit. *Can.* 109. *eccl. Afric.* Ἵνα ὅστις λέγῃ, Ἀδὰμ, τὸν πρωτόπλαστον ἄνθρωπον, θνητὸν γενόμενον οὕτως, ὥστε εἴτε ἁμαρτήσῃ, εἴτε μὴ ἁμαρτήσῃ, τεθνηξόμενον ἐν τῷ σώματι, τουτέστιν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ σώματος μὴ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα ἔστω.

Concilium Arauſ. 2. ſub Felice 4. an. 529. can. 1. Si quis per offenſam prævaricationis Adæ, non totum, id eſt ſecundum corpus & animam, in deterius dicit hominem commutatum, ſed animæ libertate illæſa durante, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagii errore deceptus adverſatur ſcripturis, &c.

Tridentina Synodus ſeſſ. 5. capite primo, ſi quis non confitetur primum hominem Adam, cum mandatum Dei in Paradiſo fuiſſet tranſgreſſus, ſtatim ſanctitatem & juſtitiam, in qua conſtitutus fuerat, amiſiſſe, incurriſſeque per offenſam prævaricationis hujuſmodi iram & indignationem Dei, atque ideo mortem, quam antea comminatus illi fuerat Deus, & cum morte captivitatem ſub ejus poteſtate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc eſt Diaboli, totumque Adam per illam prævaricationis offenſam, ſecundum corpus & animam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

in deterius commutatum fuiſſe, anathema ſit.

Quibus in locis monitos omnes velim, præter id quod hic agimus, præcipuam dirimi controverſiam, Adamum nempe dici primum hominem, & πρωτόπλαστον dici non in privatis tantum Conciliis & provincialibus, ſed etiam in Oecumenicis & ſolemnibus Eccleſiæ comitiis id determinatum fuiſſe. Tridentini Concilii non dubito authoritatem elevabit Præadamitarum patronicliens, ut & forte Arauſicani, ſed utrumque ſuperioribus Conciliis & Eccleſiæ decretis ſubſcribit. Qui vero orthodoxi nomine decorantur, id ſibi credendum agnoſcent, peſtemque illam ſibi fugiendam proponent.

Pergit tamen commentum ſuum adſtruere lib. 1. cap. 2. pag. 9. *Inauditum eſt*, inquit, *Adamum ipſum crimen & caput, ut aiunt, malorum tantorum, vel minimo corporis morbo tentatum fuiſſe totis triginta & nongentis annis, quibus vixiſſe notum eſt.* & lib. 5. c. 7. pag. 228. *Quare athletice valuit? Quare vitam longævam duxit, ad triginta & nongentos annos?*

Ad ea ex patribus reſpondebimus, & primum ex Auguſtino lib. 1. de peccat. merit. & remiſſ. cap. 16. *Quamvis annos multos poſtea vixerint, illo tamen die mori cœperunt, quo mortis legem qua in ſenium veteraſcerent, acceperunt. Non enim ſtat vel tempo-*

ris

ris puncto, ſed ſine intermiſſione labitur, quidquid continuæ immutatione ſenſim currit in finem non perficientem ſed conſumentem. Sic itaque impletum eſt quod dixerat Deus, quo die ederitis, morte moriemini.

Et lib. 13. de civ. Dei cap. 23. *Quamvis autem cum Deus dixit*, qua die ederitis ex illo, morte moriemini, *intelligamus mortem illam manifeſtam, qua fit animæ à corpore ſeparatio, eſſe ſignificatam, non propterea tamen id videri debet abſurdum, quia non eo prorſus die à corpore ſunt ſoluti, quo cibum interdictum mortiferumque ſumpſerunt. Eo quippe die mutata in deterius, vitiataque natura, atque à ligno vitæ ſeparatione juſtiſſima mortis in eis etiam corporalis neceſſitas facta eſt, cum qua nos neceſſitate nati ſumus.*

Et cap. 4. ejuſdem lib. adductis mirificis rationibus, lociſque quamplurimis ex Apoſtolo dixerat; *Puto quod non expoſitorem ſed tantum lectorem opus habet tam clara & aperta ſententia*, corpus, *inquit*, mortuum eſt, *non propter fragilitatem terrenam, quia de terra pulvere factum eſt, ſed propter peccatum; quid amplius quærimus?*

Gregorius Nyſſ. 1. con. Eunomium pag. 54. Οὐκοῦν πολλὰς ἐτῶν ἑκατοντάδας ἐπεβίω μετὰ τὴν παράβασιν ὁ πρωτόπλαστος; Ἀλλ' ὁ θεὸς οὐκ ἐψεύσατο, εἰπὼν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε,

θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Διὰ γὰρ τοῦ ἀλλοτριωθῆναι αὐτὸν τῆς ὄντως ζωῆς, αὐθημερὸν ἐκυρώθη κατ' αὐτοῦ ἡ τοῦ θανάτου ἀπόφασις. Μετὰ ταῦτα δὲ χρόνοις ὕστερον καὶ ὁ σωματικὸς τῷ Ἀδὰμ ἐπηκολούθησε θάνατος. *Nonne multos annos vixit primus hominum poſt tranſgreſſionem? At Deus non mentitus eſt dicens*, Qua die ederitis, morte moriemini. *Eo quod enim vitæ vere æterna ſemet privavit, eodem die mortis decretum in ipſum confirmatum eſt. Poſtea vero mors corporea ipſum Adam ſecuta eſt.*

Chryſoſtomus orat. 17. in Geneſ. pag. 117. Εἰ γὰρ καὶ πολλὴν ἐτῶν χρόνον ἔζησαν, ἀλλ' ὅμως ἀφ' ἧς ἤκουσαν τό, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, καὶ τὴν ἀπόφασιν ἐδέξαντο τοῦ θανάτου· θνητοὶ γεγόνασι, καὶ ἐξ ἐκείνου ἄν τις εἶπεν τεθνηκέναι. *Etſi enim multos annos vixerint, nihilominus ab eo quo* ſibi dictum *audierunt illud*, Terra es & in terram ibis, *& mortis ſententiam acceperunt; mortales facti ſunt, eoque ipſo mortuos fuiſſe dici poteſt.*

Theodoretus quæſt. 38. in Gen. pag. 34. ed. Sirmondi. Εἴωθε γὰρ μείζονα μὲν ἀπειλεῖν, ἐλάττους δὲ τῶν ἀπειλῶν τὰς τιμωρίας ἐπάγειν. Καὶ τοῦτο πολλαχοῦ ἔστιν εὑρεῖν παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ. Ἐνταῦθα μέντοι τὸν τῆς θνητότητος ὅρον ὠνόμασε θάνατον. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σύμμαχος ἡρμήνευσεν, Ἧ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου, θνητὸς ἔσῃ. Μετὰ γὰρ δὴ τὴν θείαν ἀπόφασιν καθ' ἑκάστην ὡς ἔπος εἰπεῖν ἡμέραν τὸν θάνατον προσεδέχετο.

χέτο. *Solet quippe multum minari, minis vero minores pœnas infligere. Iſtud in ſacra Scriptura multis in locis videre eſt. Hoc in loco mortis decretum, mortem appellavit. Symmachus enim ita interpretatus eſt*, Qua vero die comedes de ligno, mortalis evades. *Etenim, poſt divinam ſententiam, quotidie, ut ita dicam, mortem expectabat.*

Primi ſcilicet parentes nullo labore nullaque moleſtia afficiebantur, & ut habet Marinus Victor lib. 1.

— Nec prorſum obnoxia morbis
Corpora geſtabant. —

Heſiodus lib. 1. ἔργων. quem ut extraneum teſtem ſed forte non intempeſtivum adducimus.

Θνῇσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην. —

Moriebantur velut ſomno ſopiti, omnia vero eis ſuppetebant.

Atqui inquit vitilitigator, lib. 1. cap. 3. pag. 12; *Tulerat Deus Adamum ante peccatum in Paradiſum, ut operaretur cultura Paradiſi. Ergo ut verteret & exerceret terram Paradiſi ante peccatum, & in laboribus ex ea comederet. Nota hic labores & ante & poſt peccatum.*

Plurimum ſane verborum in hanc rem congerit, in quibus profecto ne mica quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

dem ſalis reperitur. Licet enim Deus adduxerit Adam in Paradiſum, ut coleret eum & cuſtodiret, ſequiturne tunc laboraſſe Adamum, & ſervorum more vixiſſe? Sed audiatur imprimis B. Auguſtinus lib. 8. de Gen. ad litt. cap. 9. *Quid abhorret*, inquit, *ſi credamus hominem ita in Paradiſo conſtitutum, ut operaretur agriculturæ, non labore ſervili ſed honeſta animi voluptate?* Et lib. de Gen. contra Manich. ſub finem. *Laboret jam Adam in agro ſuo, & quod ſpinas & tribulos ei pariat terra, intelligat non naturæ eſſe, ſed pœnæ.*

Quid ſi addamus illud Theophili Antiocheni? lib. 2. ad Autolycum. Οὐκ ἄλλην τινὰ ἐργασίαν δηλοῖ, ἀλλ' ἢ τὸ φυλάττειν τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ. *Non aliam operationem indicat, quam Dei ſervare præceptum.*

B. Chryſoſtomus hom. 14. in Gen. p. 87. Ἀλλ' ἐβουλήθη τέως μικράν τινα καὶ σύμμετρον ἔχειν αὐτὸν μέριμναν, περί τε τὴν φυλακὴν καὶ τὴν ἐργασίαν. καὶ γὰρ ἔτι πόνου παντὸς ἦν ἀπηλλαγμένη ἡ ἐργασία, παρεῖχε δὲ αὐτῷ ἀσχολίαν τινὰ ἀνώδυνον καὶ ἀταλαίπωρον. *At ſtatim voluit Deus parvam quandam & modicam curam ipſum habere, tum in cuſtodiendo, tum in excolendo. Tunc quippe laboris adhuc omnis expers erat cultura illa, occupationem vero ſuppeditavit quandam ſine dolore & ærumnis.* Quo loco nihil manifeſtius ad hujuſce extra

labo-

laborem culturæ explanationem poteſt excogitari. Cum enim otio pernicioſius nihil extet, præſertim inter affluentes delitias, quibus abunde refertus erat hortus, illius cuſtodiam culturamque velut ad otium depellendum, & oblectamenti loco conceſſit.

Baſilius Mag. in reg. ad quæſt. 55. pag. 489. Ὥσπερ γὰρ, εἰ ἤμεν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, οὐδὲ ἂν ἐπινοίας καὶ μόχθου γεωργικοῦ ἐπιδεήθημεν· οὕτω καὶ εἰ ἐν ἀπαθείᾳ ἤμεν, κατὰ τὸ πρὸ τοῦ παραπτώματος ἐν τῇ δημιουργίᾳ χάρισμα, οὐδενὸς ἂν τῆς ἐξ ἰατρικῆς πρὸς παραμυθίαν ἐχρῄζομεν. *Quemadmodum enim, ſi in Paradiſo voluptatis eſſemus, non indigeremus labore & ſollicitudine agriculturæ: ita & ſi paſſionum fuerimus expertes, juxta gratiam ante peccatum in creatione conceſſam, nullis medicinæ remediis indigeremus.*

Sed hac de re iterum audiatur S. Auguſtinus lib. 14. de civ. cap. 26. loquens de Paradiſo. *Nullus*, inquit, *intrinſecus morbus, nullus ictus metuebatur extrinſecus. Summa in carne ſanitas, in anima tota tranquillitas, ſicut in Paradiſo nullus æſtus aut frigus: ſic in ejus habitatore nulla ex cupiditate vel timore accedebat bonæ voluntatis offenſio. Nihil omnino triſte, nihil inaniter lætum: gaudium vero perpetuabatur ex Deo, in quem flagrabat caritas. ex corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta; Atque inter ſe*

con-

conjugum fida ex honeſto amore ſocietas, concors mentis corporiſque vigilia, & mandati ſine labore cuſtodia. Non laſſitudo fatigabat otioſum, non ſomnus premebat invitum.

Neque tamen peccati pervaſionem hominumque ſtatum poteſt concipere, nam cap. 7. lib. 5. pag. 277. ſolita nugacitate ait. *Animadvertere rigidius ſolent quæſitores in criminum autores: quam in eorumdem participes vel conſcios. Quod nos jura omnia docent, gentilium, & civilia. Neque probatione eget; quia probatione ipſa, adeo multa & circumfuſa eſt, obnubilaretur. Ius illud in Adamo ſolo non obtinuit: qui tanquam caput peccavit, neque tanquam caput pœnas dedit peccati ſui.* Quæ ſint hic orationis vitia non expendimus. grammaticorum enim partes non ſuſtinemus. Vtque talia infinita exſibilentur, id reſpondere nobis promptum eſt, quod habet Theodoretus quæſt. 46. in Gen. Τί δή, τοῦ Ἀδὰμ ἡμαρτηκότος, Ἄβελ, ὁ δίκαιος ἐτελεύτησε; Σαθρὸν ἠβουλήθη ὁ θεὸς γενέσθαι τοῦ θανάτου θεμέλιον. Εἰ γὰρ Ἀδὰμ πρότερος ἐτελεύτησεν, εἶχεν ἂν ἐκεῖνος ἰσχυρὰν τὴν κρηπῖδα, πρῶτον νεκρὸν τὸν ἡμαρτηκότα δεξάμενος. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἀδίκως ἀνῃρημένον ἐδέξατο πρῶτον, σφαλερὸν τὸ θεμέλιον ἔχει. *Quorſum vero, ubi Adam peccavit, Abel juſtus interiit? Infirmum voluit Deus eſſe mortis fundamentum. Si enim Adam primus mortuus fuiſſet, obtinuiſſet*

nuiſſet illa firmam ſedem, peccatorem primum mortuum excipiens. Quoniam vero eum primum ſuſcepit qui injuſte occiſus eſt, parum ſtabile habet illa fundamentum.

Anne aliquam adhuc obluctandi occaſionem habebit? anne de Adami morte, peccati *originalis* pervaſione, ſtatuque in Paradiſo, dubitare poterit? Exploſa puto hac reſponſione & Sanctorum Patrum interpretatione ridicula ejus ſciſcitatio, in qua ut & ubique adeo ceſpitat, ut neque quid ſcriberet, aut quid ſibi omnino vellet, ſciviſſe videatur.

CAPUT IV.

Iudæorum elogia perſtringuntur. Quinam fuerint filii Dei, & filii hominum, inquiritur. Geneſeos locus explicatur.

OMnis quæ de re aliqua inſtituitur diſputatio, à rebus quidem certiſſimis debet proficiſci, & minime dubiis principiis falſisve inniti. Ad quod ſi attendiſſet immodicus Iudæorum encomiaſtes, neque forſan tam turpiter & deſperate erraſſet, neque ex falſis principiis infinita (ut fieri ſolet) protuliſſet abſurda, ſed veluti certiſſimis quibuſdam & receptis apud omnes principiis ſuum dogma adſtruere conatus fuiſſet. Vnde ſæpe mentem ſubiit cogitatio, hominem in piſtrino Calviniano educatum de his veluti certiſſimis

& re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

& receptis regulis, apud ſuos tantum voluiſſe diſſerere. Nimis multa verba fecit, tum in ſua Iudaica præfatione & alibi paſſim, tum maxime toto lib. 2. quibus Iudæos gentem electam à Deo probaret, atque in cœlum ſi potuiſſet omnem Iudæorum nationem eveheret, cæteraſque nationes à Deo repudiatas & peccatrices aſſereret. Stante equidem Moſis lege ſplendorem ſuum obtinuerunt Iudæi, neque fortaſſe adeo intempeſtiva iſtiuſmodi immoderata elogia extitiſſent. Sed ubi lux Euangelii affulſit, hominumque mentes & quaſi nube obductos oculos puriori luce colluſtravit, ſcire debuit Iudæorum amaſius, Iudæos arbores fuiſſe quibus inoculati ſunt Chriſtiani; litteram quidem eſſe apud ipſos, apud nos vero ſpiritum. Τὰ μὲν γράμματα παρ' αὐτοῖς, τὰ δὲ νοήματα παρ' ἡμῖν, inquit Chryſoſtomus; adeoque pervicaces hos eſſe populos, ut veræ & unicæ lucis ſplendori oculos occludant. *Obſervantes* inquit Arnobius junior ad Pſal. 13. *Sabbata & baptiſmata calicum & urceorum, Dei vero filium & ejus Diſcipulos, ut diximus, perſequentes, de genere, non de juſtitia præſumebant.*

Quis hoc non miretur? aut potius quis adeo rigidus & ſevera fronte hæc non rideat? populum duriſſimo exilio, perpetuoque, niſi reſipiſcat, damnatum, per varias orbis partes vagantem, foci ſediſque ſecuræ ignarum, lau-

dato-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

datores adhuc & quidem publicos habere? *Dicti vero ſunt Gentiles*, inquit Encomiaſtes lib. 2. cap. 6. *filii hominum, ratione oppoſitionis qua Iudæi filii Dei vocati ſunt.* & cap. 11. p. 106. eod. lib. *Gentiles qui ex mea hypotheſi Aborigines creati à principio in terris omnibus, filii hominum ubique fere ſemper vocati ſunt.* Et toto (ut ita dicam) lib. 2. nihil aliud nugatur; quod tamen falſum & nullo argumento valido aut teſtimonio communitum facile demonſtrabimus. Et quamvis canina illa facundia quæ plurimorum occupavit ingenia, nullo modo me delectet, neque cujuſquam exiſtimationi obtrectari, aut ſeverius quemquam perſequi inſtituerim, aut (ut aiunt) nodum in ſcirpo quærere, iſtud tamen veroſimile nequaquam putaverim. Per filios Dei, Sethi poſteros, per filios hominum Caini ſobolem intelligi in Geneſi probabimus, idque ex variis iiſque luculentiſſimis Sanctorum Patrum locis evincemus, & ab imperita interpretatione vindicabimus locum illum Geneſ. cap. 6. 2. & 4. *videntes filii Dei filias hominum quod eſſent pulchræ, acceperunt ſibi uxores ex omnibus quas elegerant.* Præ-Adamitarum patronus per filias hominum Gentilium filias interpretatur, quibus ſeſe conjunxerunt filii Dei ſive Iudæi. Quod lib. 4. cap. 7. exagitat, aſſeritque ideo diluvium Iudæam inundaſſe, quod Iudæi

Gen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Gentilium filias in uxores acceperint. Nos vero Sethi poſteros & Enos, impiæ Caini proli matrimonii vinculo conjunctos, eo loci ſubindicari aſſeveramus.

B. Chryſoſtomus orat. 22. in Gen. pag. 156. Προλαβόντες ἐδιδάξαμεν ὑμᾶς, ὅτι ἔθος τῇ γραφῇ, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, υἱοὺς θεοῦ καλεῖν: Ἐπειδὴ οὖν ἀπὸ τοῦ Σὴθ οὗτοι κατῆγον τὸ γένος, τοῦτον ὑπ' αὐτοῦ τεχθέντα προσαγορεύοντος Ἐνὼς, (οὗτος γὰρ, φησιν, ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ·) ἐξ ἐκείνου λοιπὸν οἱ ἐξῆς τικτόμενοι υἱοὶ θεοῦ προσηγορεύθησαν παρὰ τῆς θείας γραφῆς, διὰ τὸ μιμεῖσθαι μέχρις ἐκείνου τῶν προγόνων τὴν ἀρετήν. Υἱοὺς δὲ ἀνθρώπων ἐκάλεσε τοὺς πρὸ τοῦ Σὴθ γεγονότας, τοὺς ἀπὸ τοῦ Κάϊν, καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνου τὸ γένος κατάγοντας. *Proxime docuimus, ſolemne eſſe ſcripturæ, homines etiam vocare filios Dei. Quoniam enim genus ducebant à Setho qui filium Enos appellavit*; (ipſe enim, *inquit*, cœpit invocare nomen Domini Dei) *qui poſtea ex ipſo geniti ſunt, filii Dei dicuntur à ſacra Scriptura, eo quod ad ipſum uſque majorum virtutem imitati ſint. Filios autem hominum appellavit eos, qui ab alio quam Seth ſuum genus ducebant, & qui ad Cainum ejuſque ſobolem illud referebant.*

Eadem eſt Cyrilli doctrina lib. 9. contra Iul. t. 3. p. 297. Οἵγε μὴν Ἐνὼς ἐπίκλην θεοῦ καὶ μέχρι τοῦ Νῶε τῆς προγονικῆς ἐπιεικείας ἰόντες κατ' ἴχνος, ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι. Καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τοιού-

των

πων ὄντες ἐφαίνοντο; Ἄμικτα δὲ ἦν ἀλλήλοις τὰ γένη, καὶ ἀπενοσφίζοντο τῶν βεβήλων οἱ καθαροὶ, οὓς δὴ καὶ υἱοὺς ἐκάλουν τοῦ θεοῦ ἔν γε τοῖς τοῦ Νῶε καιροῖς. *Enos igitur divini dicti liberi uſque ad Noë, majorum manſuetudinem & veſtigia ſecuti, boni & juſti fuerunt. In quo enim ab iis differre viſi ſunt? Non permiſtum eis erat genus, & ab impiis ſe abſtinebant pii, quos & filios Dei vocabant Noë temporibus.*

Id etiam appoſite docet Theodoretus, quæſt. 47. in Gen. pag. 39. Ὅθεν οἱ ἐκ τούτου φύντες υἱοὶ θεοῦ ἐχρημάτιζον, ὥσπερ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς τοῦ δεσπότου Χριστοῦ προσηγορίας Χριστιανοὶ καλούμεθα. *Vnde qui ab ipſo* Setho *geniti ſunt, filii Dei vocabantur, quemadmodum & nos ex Chriſto Chriſtiani appellamur.* Quod prolixius poſtea declarat.

Accedit Caſſianus collat. 8. cap. 21. *Donec ergo perſeveravit inter illos generationis eorum iſta diſcretio, ſemen illud Seth, utpote de optima radice procedens, pro merito ſanctitatis, Angeli Dei, ſive, ut diverſa exemplaria continent, filii Dei vocati ſunt, & è contrario illi* (Caini ſcilicet poſteri) *propter impietatem vel ſuam, vel patrum ſuorum, & opera terrena, filii hominum nuncupantur.*

Sed dilucide & erudite pro more B. Auguſtinus lib. 15. de civ. cap. 23. *Potuerunt ergo gigantes,* inquit, *naſci, & priuſquam filii*

Dei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Dei qui & Angeli Dei dicti ſunt cum filiabus hominum hoc eſt, ſecundum hominem viventium miſcerentur, filii ſcilicet Seth, filiabus Cain, nam & canonica ſcriptura ſic loquitur in quo libro hæc legimus, cujus verba iſta ſunt; & factum eſt, &c.

Nihil puto luculentius dici potuiſſe fœcundus ſomniorum parens fatebitur, non enim S. ille Pater tergiverſatur, aut ſcripturæ difficultates eludit, verum erudite ſolideque reſpondet. Cujus ſane tanta fuit ſemper authoritas, ut nullus Chriſtianorum vel ei derogandum vel aliquid detrahendum temere unquam balbutierit.

Vnum hic ſupereſt nobis expendendum, quo nihil acrius torquet encomiaſten, quo tamen nonnihil profeciſſe, remque demonſtaſſe certo ſibi perſuadet: ait enim pag. 104: lib. 2. cap. 11. *Atque ut vero veriſſimo vincam Gentiles genere & prima ſui origine diverſos à Iudæis: attente cogitate ad illa quæ edicebat Deus Abrahamo, quo tempore circumciſionem illi & toti domui ejus indicabat Geneſeos 17. circumcidetur, inquit, vernaculus & emptitius, & quodcunque non fuerit de ſtirpe veſtra. Id eſt quodcunque non fuerit de genere Adamico.* Quis ei hæc dictavit? quis tam ſtolide ſcripturam interpretari & contra ipſiuſmet ſcripturæ mentem docuit? Nonne ex alia ſtirpe quam ex ſtirpe

Abra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Abrahami poterant eſſe ſervi, & emptitii ex aliis Noë poſteris tunc eſſe potuerunt? Cum enim Abraham ex Thare genitus ſit, & genus referret ad Thare, Nachor, Serug, Reu, Phaleg, Heber, Sale, Arphaxad, Sem, Noë, Nonne in decem generationibus, & hominum longævorum propagine, infiniti propemodum potuerunt eſſe cujuſlibet conditionis homines? An alii ex Iapheti aut Chami ſobole potuerunt eſſe, quorum adeo ſtirps pullulaverat ut diluvii jacturam reparaſſe credibile fuerit, orbemque univerſum hominibus & colonis impleviſſe.

Thare etiam plures liberos ſuſcepit, quos & ſcriptura Gen. cap. 11. verſ. 27. commemorat, Abraham, Nachor, & Aran. Quid vetat ex iiſce familiis extare potuiſſe emptitios ſervos, & qui de ſtirpe Abrahami non eſſent? cum alioqui ſatis temporis ſit elapſum ut ad hæc incrementa & multo majora perveniſſe credamus. Scriptura enim nihil aliud intelligit quam eos ſervos qui de familia non eſſent Abrahami.

Deinde S. Auguſtinus lib. 16. de civit. c. 26. ait. *Hic apertiora promiſſa ſunt de vocatione gentilium in Iſaac, id eſt, in filio promiſſionis, quo ſignificatur gratia, non natura, quia de anu ſterili promittitur filius.* Eo enim loci B. Auguſtinus docet ſubinnui non natura ſed regeneratione futurum eſſe filium: hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

hinc octavo die circumciſionem imperari, non modo ſervorum οἰκογενῶν, ſed etiam emptitiorum, ſeu ex alia familia & ſtirpe, ut omnes ejuſdem gratiæ participes fierent.

Hæc vero prætermitti potuiſſe non diffitemur, ut & plurima de quibus nullam in præſentia mentionem facimus: licet enim longiſſima & intemperanti diſputatione toto l. 2. nugetur, infinita ejus generis, ſi tamen hæc contemnantur, ſtatim vileſcent. Quoniam tamen ex verbis ſuperius allatis, & imperite expoſitis, rem ſuam facere confidit, nos hoc ſubterfugium & hanc inſaniendi occaſionem ſummovere ſtatuimus.

CAPUT V.

Caini genus recenſetur, vita & matrimonium explicantur, urbis Enochiæ extructio ceteraque nonnulla deteguntur.

DAbimus hoc capite extremæ novatoris inſcitiæ ſpecimen in Caini genealogia, in qua ſummam præfert obtrectandi libidinem, cum pari ſtupore conjunctam. Cum enim Cainum agricolam fuiſſe & terrarum culturæ inſudaſſe diffiteri non poſſet, innumeras ſtatim artes ſupponi, tum ad inſtrumenta, tum ad alia quælibet agricolis neceſſaria præparanda objicit, quibus perficiendis imparem fuiſſe Cainum credibile putat.

At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

At hic ut & ubique ineptire, & vehementer hallucinari manifeſtum, puto, reddemus. Idem enim incommodum in ipſiuſmet ſequeretur hypotheſi in aliis primis hominibus orbis incolis, niſi uno eodemque momento, unaque nocte fungorum ad inſtar procreatos fuiſſe, artiumque omnium callentiſſimos, nobis ſuggerat. Verum ut ſerio hæc tractentur, homines ex parvis initiis & ex uno Adam orti, ad magna prolis & propagationis incrementa paulatim erexerunt ſeſe, arteſque adinvenere, quibus poſtea ſenſim perficiendis tempus non defuit, & in quibus plurimos adeo excellentes fuiſſe legimus, ut earum inventores vulgo habeantur. Neque ſane exiſtimandum eſt, terram tunc temporis coluiſſe homines ea ratione, iis inſtrumentis, & eo apparatu, quo noſtros videmus agricolas. Neque enim ſtatim adeo numeroſa erat proles & familia, ut totam terram campoſque ampliſſimos coleret Cainus, ſed creſcente paulatim familia hominumque numerum augeſcente temporis ſpatio, colere, ſerere, exercere induſtriam & quælibet ſibi uſui præparare homines cæperunt. Sed Cainum *nobiliſſimum omnium hominum, qui Deum avum & terram aviam* habebat, ad has artes minutiſſimas, aliaſque ſordidiores deputatum fuiſſe, inconvenientiſſimum ait c. 4. lib. 3. p. 125. ut & Abelum paſtorem ovium

& cuſtodem fuiſſe, de quo ait; *Quos fures timere debuerat præter patrem & matrem & fratrem, ſi nulli præterea fuiſſent homines in terris? Ab lupis autem & feris rapacibus, quæ gregem ſuum invaſiſſent, plus Abelo ipſi quam ovibus ſuis timendum fuiſſet.*

Quid hic inconveniens fuerit, quid hiſce hominibus tantopere indignum, non video. cum enim binos hoſce liberos ſuſcepiſſet Adam, primogenitum agricolationi, juniorem vero armentorum & gregis curæ deſtinavit. Reges etiam ſæpe apud poëtas dicuntur ποιμένες λαῶν, quod ſcilicet caput ſint & principium ſuorum hominum: anne idem de Abel dici poteſt, qui cum fratre totius generis humani caput eſſe debebat?

Non certe verſare oves ſolitum, aut à lupis defendere, ſcripto quiſquam prodidit. Quaſi vero cuſtodes ovibus ideo tantum præficerentur, ne à belluis vorarentur, neque aliquando id fieret ne in noxias & venenatas herbas incautæ ruerent. Sed revera ſummam in eo voluptatem primi homines reponebant, neque id neceſſitate ulla impulſi aut vi quapiam, ſed ſuapte voluntate, oblectamenti loco curam hanc in ſe recipiebant.

Sed ad ea gradum faciamus quæ habentur q. 126. eodem cap. & lib. *urgeamus. A quibus latronibus acceperat Cainus enſem, quo verteret ſanguinem fratris ſui? Item quos*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

timuit Cainus poſtquam intellexit palam eſſe quod patraverat fratricidium.

Poterat profecto pari jure quærere quis ei ſtlopum, quis glandes plumbeas, aut pyrium pulverem ſuppeditaſſet? A quibus nugis longe ipſi abſunt poëtæ, quos legiſſe non dubito, ſed oſcitanter. Horat. lib. 1. ſat. 3.

Cum primis prorepſerunt animalia terris,
Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Vnguibus & pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis quæ poſt fabricaverat uſus,
Donec verba quibus voces ſenſuſque notarent
Nominaque invenere: dehinc abſiſtere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges,
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.

Ingenue fateor, neſcio quis faber tunc fuerit, quiſve enſem aut gladium Caino exacuerit, ut fratrem interimeret & fraterno ſanguine manus inquinaret. Poterat tamen Cain fratrem ſuffocare, præcipitem in loca quædam prærupta agere, fuſtibus contundere, unguibus dilacerare, lapidibus obruere, aut quovis alio modo interficere, modo ſanguis effunderetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Si Cedrenum in Breviar. audiamus, ex apocrypho quodam libro, lapidibus ipſum contriviſſe, perſpiciemus. Οὗτος ὁ Κάϊν, ὡς ἡ λεπτὴ Μωσέως Γένεσίς φησι, τῆς οἰκίας πεσούσης ἐπ' αὐτὸν τελευτᾷ. Λίθοις γὰρ τὸν ἀδελφὸν Ἄβελ ἀπέκτεινε, καὶ λίθοις ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἀπεκτάνθη. *Ipſemet Cain, ut ſubtilis Moſis Geneſis refert, cadentis domus ruinis involutus periit. Lapidibus enim fratrem Abelem occidit, & lapidibus pariter occiſus eſt.*

Neque, Cainum timuiſſe, adeo vanum putet. Poterat quippe à feris & belluis ſibi timere; quod teſtatur Ioſephus lib. 1. antiquit. capite tertio. Καὶ τῆς γῆς ἐκείνης ἐκβάλλει αὐτὸν σὺν γυναικί. Τοῦ δὲ, μὴ θηρίοις ἀλώμενος περιπέσῃ, δεδιότος, καὶ τοῦτον ἀπολέσθαι τὸν τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας. *Et ex hac terra depulit ipſum cum uxore. Eidem vero timenti ne in ferarum poteſtatem veniret, eoque modo interiret, juſſit* Deus, *nihil timeret moleſti ex hac cauſa.* Nihil etiam adeo furioſum & vanis actum terroribus quam mens ſibi ſceleris conſcia. culpam enim pœna premit comes. Atque ut res dilucidius explicetur, haſce conjecturas ſi eis locus concedatur adducimus.

Si enim Adam centum & triginta annos natus erat moriente Abel in cujus locum aliam prolem, Seth nimirum, ſuſcepit quid

vetat

vetat tanto hocce tempore plurimos homines in ſua familia numeraſſe Cainum?

Indiculus filiorum Cain.

An. mun.	*Num. filior.*
18	8
36	64
54	512
72	4096
90	32768
108	262144
126	2097152
Summa	2396744

Natum eſſe Cainum anno mundi 1, ultro nobis concedetur. Potuit autem, (quod nemo incredibile putaverit,) ad neceſſariam propagationis humanæ inſtaurationem, ſororem in uxorem duxiſſe anno mundi 18, & liberos omnino octo ſuſcepiſſe, atque ita deinceps octo illorum unuſquiſque octo alios genuiſſe uſque ad mortem Abel, prætermiſſis iis quos Adam tollere potuit, quos Geneſis non commemorat. Hac ratione, antequam Abel occideretur, in ſola Caini ſtirpe erant homines 2396744, anno mundi 126. Sicque peccatum poterat eſſe in foribus, idque jure ſibi plurimum timendum eſſe ducebat. Hoc etiam laterculo & ſtirpis Cainicæ propagatione vindicatur vir nobilis & eruditus, quem nugarum ſuarum fautorem non ſine

mendacio aſſumit mythographus, in expoſitione ridicula illius vocis *pro foribus.* ait quippe, apud Orientales exerceri in foribus judicia. quo ſenſu accipiendum putat illud, *peccatum pro foribus aderit.* Sed revera miſſis his ſomniis & vacui cerebri deliramentis, nil aliud intelligit ſcriptura, quam, præſentem eſſe pœnam ex horrore fratricidii, cujus ſibi conſcius animus magnis terroribus diſtrahebatur, ideoque merito timebat, ne ejuſmodi ſceleris pœnas & ultionem à ſe ipſo repeterent infiniti prope homines in terram tunc effuſi. Alioquin etiam, cum Marci 13. verſ. 29 de judicio extremo hæc verba habentur, Ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις, dicendum eſſet, judicium fieri in foribus. Et cum à Plutarcho de febri dicitur, πυρετοῦ περὶ θύρας ὄντος, dicendum eſſet, febrim judicium exercere in foribus. Quæ tamen per tranſennam attingimus. Cain quippe conſcientiæ ſtimulis premebatur, & ex horrore admiſſi ſceleris quaſi furioſus ſupplicium tanquam præſens metuebat. Quod poterat tamen effugere ad tempus. Cum enim diu vixerit, poſt 400 aut 500 annos iſtud potuit contingere. Licet enim ſcriptura eodem contextu id narret, non tamen uno die cuncta geſta fuiſſe credendum eſt. Neque etiam cum urbem condidiſſe ipſum legimus, id debemus certo aſſerere, actum fuiſſe ſtatim atque fratrem intere-

teremit, & à Patria terra exul fugit in Orientem. Mirum ſane quantas cruces figit urbis iſtius extructio authori Præadamitarum. *Quibus architectis*, inquit, *& fabris urbem illam poſuit Cainus?* Verum occurrit S. Auguſtinus lib. 1. quæſt. in Geneſim, iiſdemque omnino reſpondet. *Quomodo*, inquit, *Cain potuerit condere civitatem, cum civitas alicui utique conſtituatur hominum multitudini, illi autem duo parentes & duo filii fuiſſe referantur: quorum filiorum ab altero alter occiſus eſt, in cujus occiſi locum alius natus eſſe narratur? An ideo quæſtio eſt, quoniam qui legunt, putant ſolos tunc fuiſſe homines quos divina ſcriptura commemorat, nec advertunt, eos qui prius ſunt conditi, duos, vel eos etiam quos genuerunt, tam diu vixiſſe ut multos gignerent. non enim & Adam ipſe eos ſolos genuit quorum nomina leguntur, cum de illo ſcriptura loquens ita concludat quod genuerit filios & filias, &c.*

Et lib. 5. de civit. c. 8. *Nunc autem defendenda videtur mihi hiſtoria, ne ſit ſcriptura incredibilis, quæ dicit, ædificatam ab uno homine civitatem eo tempore quo non plus quam viri quatuor, vel potius tres, poſteaquam fratrem frater occidit, fuiſſe videntur in terra: id eſt, primus homo pater omnium & ipſe Cain & ejus filius Enoch, ex cujus nomine ipſa civitas nuncupata eſt. Sed hoc*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

quos movet, parum conſiderant, non omnes homines qui tunc eſſe potuerunt ſcriptorem ſacræ hujus hiſtoriæ neceſſe habuiſſe nominare: ſed eos ſolos quos operis ſuſcepti ratio poſtulabat. Et paulo poſt. *Cum igitur ſcriptura divina ubi & numerum annorum quos illi homines vixerunt, commemorat, ita concludat, ut dicat de illo de quo loquebatur, & genuit filios & filias, & fuerunt omnes dies illius vel illius quos vixit, anni tot, & mortuus eſt: Numquid quia eoſdem filios & filias non nominat, ideo intelligere non debemus, per tam multos annos quibus tunc in ſæculi hujus prima ætate vivebant, naſci potuiſſe plurimos homines quorum cœtibus condi poſſent etiam plurimæ civitates.* Et paulo poſt, ubi Enochum Caini primogenitum non fuiſſe cenſet, ſubjungit. *Sed cum hominis illius familia tanta numeroſitate creſceret, ut haberet jam populi quantitatem, tunc potuit utique fieri, ut & conſtitueret, & nomen primogeniti ſui conſtitutæ imponeret civitati. Tam longa quippe vita illorum hominum fuit, ut ille memoratorum quorum & anni taciti non ſunt, qui minimum vixit ante diluvium, ad ſeptingentos quinquaginta tres pervenerit, nam plures nongentos annos etiam tranſierunt, quamvis nemo ad mille pervenerit.*

Nihil poſſe reſpondere quemquam accommodatius, facile animum induxerim, potuit

tuit nimirum Cain condere civitatem quingentis annis poſt exilium indictum. quod ideo fieri potuiſſe docet Auguſtinus, tum quia multi licet non nominati extiterunt homines in Caini familia, tum etiam quia eorum qui ante diluvium extiterunt nullus pauciores quam 700. & 53. annos vixerit. quæ cum legerem, diagramma ſuperius deſcriptum apponendum eſſe mihi perſuaſi. Anne Critici imperitia ſumma eſſe videtur? quæ tamen levis eſt, ſi ad alia reſpiciamus quæ de Caini uxore nugatur. *Quam ergo*, inquit, *uxorem duxiſſe Cainum dicemus, ex qua genuiſſe Enochum novimus, cum eſſet in orientali plaga Edeni?* Non adeo difficilis eſt reſponſio, ſororem libenter in uxorem duxiſſe aſſeveramus, quod ex patribus conſtat. Qui vero Sinenſes & Mexicanos & Groenlandos cæterorumque barbarorum hiſtorias ſectatur, eorumque annales adeo excuſſit, miror vehementer quod etiam Perſarum monumenta non evolverit, nam in Tarich regum Perſarum Adami filius recenſetur alius ab iis qui in Geneſi commemorantur, cujus nomen عبد الحارث Ebdalharits. Sed has profanorum dubias narrationes libenter prætermittimus.

B. Chryſoſtomum orat. 20. in Gen. tom. 1.

p. 136. primum hic in aciem producimus exploratiſſimum authorem. Ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν· Πῶς, οὐδαμοῦ τῆς γραφῆς μνημονευούσης ἑτέρας γυναικὸς, ὁ Κάϊν ἔσχε τὴν γυναῖκα; Μή σε ξενιζέτω τοῦτο, ἀγαπητέ. Οὐδαμοῦ γὰρ θηλειῶν τέως καταλογὴν ποιεῖται μετ' ἀκριβείας· ἀλλὰ, τὸ ἀπέριττον φυγοῦσα ἡ θεία γραφὴ, ἐκ μέρους τῶν ἀῤῥένων μνημονεύει, καὶ οὐδὲ αὐτῶν πάντων, ἀλλὰ συντομώτερον ἡμῖν διηγεῖται, λέγουσα, ὅτι, Ὁ δεῖνα ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανεν. Εἰκὸς οὖν, τὴν Εὔαν καὶ θυγατέρα τεκεῖν μετὰ τὸν Κάϊν καὶ Ἄβελ· ἣν εἰς γυναῖκα ἔλαβε Κάϊν. Ἐπειδὴ γὰρ προοίμια ἦν, καὶ ἔδει λοιπὸν αὐξηθῆναι τὸ γένος, καὶ ταῖς ἀδελφαῖς συγγενέσθαι συνεχώρουν. *Sed forte diceret aliquis; Quomodo, nullibi facta mentione alterius fœminæ in ſcriptura, Cain uxorem duxit. Ne te iſtud conturbet, cariſſime. Non enim ſcriptura fœminarum catalogum accurate deſcribit; ſed, quod ſupervacaneum eſt, fugiens ſacra ſcriptura, maſculorum partim meminit, non autem omnium, ſed breviſſime nobis indicat, dicens, Talis ſuſcepit filios & filias, & mortuus eſt. Evam igitur oportet filiam genuiſſe poſt Cainum & Abel; quam in uxorem ſibi ſumpſit Cain. Quoniam vero primitiæ tunc erant, & propagandum erat genus, ſororibus commiſceri licitum erat.*

Epiphanius l. 1. hær. 39. quæ eſt Sethianorum, idem cenſet. Ὅτι δὲ οὕτως ἔσχον γυναῖ-

κας, ὅ, τε Κάϊν, καὶ ὁ Σὴθ, δῆλον. Ὁ γὰρ Ἄβελ νεώτερος ἀπεκτάνθη, μηδέπω γήμας. Ὡς δὲ ἐν τοῖς Ἰωβηλαίοις εὑρίσκεται, τῇ καὶ Λεπτογενέσει καλουμένῃ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν τοῦ τε Κάϊν καὶ τοῦ Σὴθ ἡ βίβλος περιέχει, ἵνα κατὰ πάντα τρόπον τοῦτο καταισχυνθῶσιν οἱ τοὺς μύθους τοῦ βίου ῥαψῳδήσαντες. Τοῦ γὰρ Ἀδὰμ γεννήσαντος υἱοὺς καὶ θυγατέρας, ἀνάγκη γέγονε κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ, ἀδελφαῖς ταῖς ἰδίαις συναφθῆναι τοὺς παῖδας. Οὐ γὰρ ἦν παράνομον τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ μηδὲν ἕτερον γένος ἦν. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὡς ἔπος εἰπεῖν ὁ Ἀδὰμ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ σχέδον τῇ ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ πλασθείσῃ συνήφθη κατὰ συζυγίαν αὐτῷ ἐκ θεοῦ πεπλασμένῃ. καὶ οὐκ ἦν παράνομον. Οἵ τε τούτου υἱοὶ συνήφθησαν, ὁ μὲν Κάϊν τῇ ἀδελφῇ τῇ μείζονι Σαυὴ οὕτω καλουμένῃ, ὁ δὲ Σὴθ τρίτος υἱὸς μετὰ τὸν Ἄβελ γεννηθεὶς τῇ λεγομένῃ αὐτοῦ ἀδελφῇ Ἀζουρᾷ. *Quod autem ii uxores habuerunt, nempe Cain & Seth; manifeſtum eſt. Nam Abel junior occiſus eſt, uxoremque nondum duxerat; ut videre eſt in Iobelais, & ſubtili Geneſi ſic dicta, nominaque uxorum Cain & Seth liber comprehendit, ut qualibet ratione pudore ſuffundantur ii qui in eorum vita fabulas confingunt. Cum enim genuerit Adam filios & filias, neceſſe fuit tunc temporis, natos propriis ſororibus commiſceri. Iſtud enim crimini non dabatur, quoniam non extabat aliud genus. Ipſemet etiam, ut ita dicam, Adam propria filia, utpote è corpore efforma-*

tæ, ſeſe conjunxit in eo conjugio quod à Deo ſibi erat indictum. iſtud autem vitio non vertebatur. Ipſi vero liberi ſeſe ſororibus *conjunxerunt, Cain ſorori majori natu Save, ita dictæ, Seth vero tertius filius poſt Abel natus ſorori ſuæ dictæ Azuræ.*

Theodoretus etiam quæſt. 43. Τίνα ὁ Κάϊν ἔσχε γυναῖκα; *Quam nam duxit in uxorem Cain?* Δῆλον, ὅτι τὴν ἀδελφήν. Οὐκ ἦν δὲ τοῦτο κατηγορία, οὐδενὸς ἀπαγορεύοντος νόμου. Ἄλλως τε οὐδὲ οἷόν τε ἦν, ἄλλως αὐξηθῆναι τὸ γένος. *Certum eſt, ſororem duxiſſe. Crimen vero tunc temporis non erat, nulla prohibente lege. Alioqui neque fieri potuiſſet, ut alia ratione propagatum fuerit genus humanum.* Ampliſſime deinde probat, conjunctionem iſtam licitam fuiſſe. Sed audiatur B. Auguſtinus; quem omnium eruditiſſime Scripturam elucidaſſe, nemo inficias ierit. *Cum igitur*, inquit B. Auguſt. lib. 15. de civit. cap. 20. *Genus humanum, poſt primam copulam viri facti ex pulvere, & conjugis ex viri latere, marium fœminarumque conjunctione opus haberet, ut gignendo multiplicaretur; nec eſſent ulli homines; ipſi qui ex illis duobus nati fuiſſent viri, ſorores ſuas conjuges acceperunt. Quod profecto, quanto & antiquius, compellente neceſſitate, tanto poſtea factum eſt damnabilius, religione prohibente.*

Id ſcilicet poſtea prohibitum eſt, ubi genus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

nus humanum ita excrevit, ut ex remotioribus generationibus uxores haberi potuerint. Abrahami temporibus qui Saram ſororem duxerat nefas fuiſſe ſorores ex altero parente ducere, plerique putant è patribus, aliis etiam reclamantibus. Iſtiuſmodi vero copulæ uſus diu apud Perſas viguit, ut conſtat ex Theodoreto 9. Græc. affect. & Scholiaſte Euripidis in Andromache.

Idque exagitat Clemens Alexand. lib. 1. pædag. cap. 8. Ἡϐήσαντες δὲ ἀδελφαῖς, καὶ μητράσι, καὶ γυναιξὶ, γαμεταῖς τε ἅμα καὶ παλλακίσιν ἀναρίθμοις. *Se ſororibus commiſcentes, & matribus, & mulieribus, uxoribus, & concubinis infinitis.*

Atque proculdubio poſt tot ampliſſima teſtimonia Diagoram ipſum manus daturum putamus. Longum vero eſſet & otioſum omnia veterum patrum loca & argumenta hac de re perſequi. ſi tamen his ſubſcribere recuſet vitilitigator, ex aliis eorumdem patrum locis atque etiam profanorum, cauſæ noſtræ patrocinabimur. Sed antequam caput iſtud impleamus, meminerit velim Præadamitarum patronus, eorum quæ protulit cap. 4. lib. 3. pag. 127. de Ioſepho, qui ipſi eſt *Antiquitatis Iudaicæ vindex acerrimus: quique nihil ſcripſiſſe putandum eſt quod non vel fando longinqua traditione accepiſſet, vel inquirendo lectione accurata didiciſſet.* Et

lib. 2. cap. 11. pag. 106. *rerum Iudaicarum ſcriptorem accuratiſſimum* vocat. Voces σολοικοφανεῖς quæ ibi & alibi paſſim leguntur non moror, authorem Grammaticis vapulandum relinquimus. non enim mente purior eſt lingua, aut correctior. Sed ne tam acriter torqueatur, Ioſephum lubenti animo admittimus: neque, ſi de teſtimonio Ioſephi contra nos adducto conſtabit, de authoritate pugnabimus. Quo vero jure Ioſephi armis nos oppugnat, eodem noſmet tuebimur, atque ex ipſius Ioſephi verbis inſequentibus adverſarium urgebimus, cui confidere (quanquam ut oſtendemus falſo adduxerit) videbatur, ut ex iis etiam authoribus quibus niti tantiſper conatur, Geneſeos veritatem, & vaniſſimarum conjecturarum falſitatem demonſtremus.

CAPVT VI.

Veritas Euangelii de obſcuritate ſolis, moriente Chriſto Domino, aſſeritur. Et cætera miracula ab impiiſſimis conatibus vindicantur.

QVicunque hactenus effractis pudoris & humanitatis repagulis Eccleſiam Dei oppugnare auſi ſunt athei, id ſibi primum propoſuerunt negotii, ut miracula quibus innititur Chriſtiana Religio, aut è medio prorſus

ſus tollerent, aut ſaltem quoquo modo elevarent. Non alio conſilio P. Pomponatius in ſua de immortalitate animæ præfatione inſinuat, ſe rem aggredi ſepoſitis miraculis & ſemota revelatione, quam, ut hoc quaſi deſtructo fundamento, animæ humanæ corruptionem invehere, peſſumdare chriſtianiſmum, religionemquè omnem poſſet ſubvertere. Quo autem animo ſcriptorem nuperum illuſtria quædam ex ſcriptura miracula impudentiſſime ſugillare dicemus? Solarem Eclipſin quæ patiente Chriſto Domino & pro recuperanda omnium ſalute voluntarias crucis ſupplicio pœnas luente contigit, in Iudæa tantum viſam fuiſſe contendit. Stellam quæ ejus ex Virgine ſanctiſſima ortum comitata eſt, negare velle videtur: miraculum de ſolis retroceſſione ægrotante Ezechia in horologio tantum Achaz ait contigiſſe: ut & alterum de ſtatione ſolis miraculum in Gabaon reſpuit. De non attritis etiam veſtibus Iudæorum in deſerto miraculum exſibilat, ut & aquæ à Deo Moſis precibus impetratæ. Quæ omnia è ſuo cerebro neque ex ullius authoris idonei authoritate depromit, & nobis intemperanter illudit. Conſentaneum nempe erat ut qui ſemel de Pentateucho dubitare impie videbatur, de cæteris etiam veteris teſtamenti partibus, atque etiam ipſomet Euangelio, pro ſua præcipiti temeri-

ta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

tate immania quædam ſomniaret, & ſolemnia paſſim deliraret.

Atque ut reſpondeamus, non propter hominem quo nullus aut inſulſior aut indoctior in hocce litteraturæ genere eſſe poteſt, ſed tum ob rei magnitudinem, tum ut cognoſcat quam infeliciter & imperite verſatus ſit, in ſacra non modo ſcriptura quam penitus ignorat, ſed etiam ut in evolvendis profanorum libris parum ſe verſatum intelligat, in quibus tanti momenti hiſtoriam, caſumque orbi univerſo ſpectatum, diſcere potuiſſet.

Nos vero trium Euangeliſtarum teſtimonio aſſentimur gravibus iis teſtibus & exploratiſſimis, quibus dare manus nemo Chriſtianus unquam repugnavit. Solem tenebris obductum, & velatum ſpectante orbe univerſo aſſeveramus, quod intelligi debere de iis locis quibus lumen ſuum Sol præbebat, nemo non videt. Quæcunque enim nationes nocte obvolvebantur, iis nocturnæ caliginis tenebræ tam funeſti ſpectaculi viſum ademerunt. S. Matth. hiſtoriam omnem his verbis narrat. c. 27. verſ. 45. *A ſexta autem hora tenebræ factæ ſunt ſuper univerſam terram uſque ad horam nonam.* S. Marcus cap. 15. verſ. 33. *Et facta hora ſexta tenebræ factæ ſunt per totam terram uſque in horam nonam.* S. Lucas cap. 23. verſ. 44. *Erat autem fere hora ſexta, & tenebræ factæ ſunt in univer-*

ſam

ſam terram uſque in horam nonam. Quid ad hujuſce rei veritatem comprobandam manifeſtius? quid accommodatius dici unquam potuit? eodem nempe ſpiritu ſanctiſſimi agebantur Euangeliſtæ in rei peractæ recenſione, quo Amos in ipſiuſmet futuræ prophetia afflabatur, c. 8. v. 9. *Et erit*, inquit, *in die illa, dicit Dominus Deus, occidet Sol in meridie & tenebreſcere faciam terram in die luminis.* Sed qui tres Euangeliſtas impie deridet, quid ad Amos Prophetiam diceret? Quos *melioris notæ interpretes* adduceret præter tres eximios Chriſti præcones, & ſanctiſſimum Prophetam?

Mitto ſanctorum Patrum interpretationes & conſenſum in re tam perſpicua: mitto item dicere quæ nullus neſcit de B. Dionyſio Areopagita, qui cum Apollophane tunc temporis in Ægypto verſabatur, cum iſtud contigit: & ubi veræ religionis ſplendor oculos perſtrinxit, Apollophani adhuc Ethnico & convitianti objiciebat epiſt. 7. quæ eſt ad Polycarpum Smyrnenſem Epiſcopum in Aſia. Atque in hujus epiſtolæ Paraphraſi Georg. Pachymeres ex ſententia B Dionyſii ait; Οὐδεὶς ἐςὶ τῶν ὁρώντων τὸν ἥλιον, ὃς οὐκ ἐκεῖνο θεάσαιτο. Εἰ μὲν τοίγε διαπιςήσει ὁ Ἀπολλοφάνης περὶ ταῦτα, οἱ Πέρσαι μαρτυρήσουσιν. *Nullus ex iis quibus Sol lucebat, hujus rei ſpectator non fuit. Si vero hæc negaverit Apollophanes, Perſas habebo teſtes.*

Ve-

Verum Patres omnes deliranti critico *Turba* ſunt *Theologorum*; *melioris notæ habet interpretes.* Cujus tamen ſint generis, ignoramus: eorum nobis ab ipſius humanitate (ſi qua ſuperſit) copiam fieri ſperamus, aut ſaltem, ſi lucem aſpexerunt, hos authores & locos nobis indicabit.

Scimus Origenem in ea aliquando fuiſſe ſententia, verum fidem ipſi hac in re præbere ſpreta Euangelii luce nemo Chriſtianus audebit. Quod hic innuimus quo appareat, novum non eſſe iſtud commentum de quo poſſet forſan gloriari criticus, ſed à veteribus quibuſdam jampridem excogitatum.

Sed ut quavis ſponſione delirum ſenem premamus, & veritatis hoſtem demonſtremus, profanorum teſtimoniis utemur; quibus potius credet quam Euangelio. Recepta quippe eſt apud gentes omnes & ethnicos ſententia, tantam vim Soli ineſſe, tantam hujus eſſe ſideris magnitudinem, tantumque ſcelerum quorumlibet odium, ut impiis facinoribus perpetrandis ſplendorem ſuum ſoleat occultare, lumen ſuum ſubtrahere, & neſcio quid portentoſum ominari, vel in urbium excidiis, provinciarum direptione, vel etiam in morte Heroum, quod in I. Cæſaris morte factum Auguſto inſinuat Virgilius Georg. 1. licet tunc eclipſis non contigerit, ſed oſtentum quoddam viſum ſit in Sole.

Cum caput obſcura nitidum ferrugine tinxit,
Impiaque æternam timuerunt ſæcula noctem.

Nec aliter Ovid. lib. 15. Metamorph.

— Solis quoque triſtis imago
Lurida ſollicitis præbebat lumina terris.

Lucanus:

Ipſe caput medio Titan cum ferret Olympo,
Condidit ardentes atra caligine currus,
Involvitque orbem tenebris, genteſque coëgit
Deſperare diem, qualem, fugiente per ortus
Sole, Thyeſteæ noctem duxere Mycenæ.

Seneca in Thyeſte:

— O nos dura
Sorte creatos, ſeu perdidimus
Lucem miſeri, ſive expulimus.

Quoties enim tenebræ & oſtenta ejuſmodi videbantur, timebant ne perpetuo remanerent, unde ad eorum adſpectum contremiſcebant. quo ſenſu Virg. Georg. 2.

Defectus Solis, varios lunæque labores;
Vnde tremor terris.

De his infinita ſunt apud profanos Authores, Poëtas potiſſimum, & hiſtoricos: Putabant nimirum, nullum ſcelus admitti poſſe in cujus horrorem ſidera, velut in ſcelus eruptura, oſtento quodam rei odium teſtarentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

tur. Quod adeo certum compertumque habere puto authorem nuperum, ut facile animum induxerim, ipſum noctu aut in ſpelæis lociſve ſubterraneis monſtrum illud Præadamitarum procudiſſe, veritus, ne ſi interdiu iſtud egiſſet, ſol in tam horrendi monſtri abominationem lumen ſuum ſubtraxiſſet.

Habemus etiam chronologos nonnullos è profanis, à quibus extorquere hujus rei veritatem poſſumus. Phlegontem ſcilicet, Adriani libertum, & Olympiadum computatorem egregium. Τῷ δευτέρῳ ἔτει, inquit, τῆς σβ' Ὀλυμπιάδος ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωρισμένων πρότερον, καὶ νὺξ ὥρᾳ ς' τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι· σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν γενόμενος τὰ πολλὰ τῆς Νικαίας κατεστρέψατο. *Anno ſecundo* CCII *Olympiadis contigit eclipſis ſolis maxima omnium quæ prius obſervatæ ſunt, noxque facta eſt hora ſexta diei, adeo ut ſtellæ apparerent in cœlo; terræ motus etiam magnus, qui in Bithynia contigit, multa Nicææ* ædificia *ſubvertit.* Inſignis ille Chronographus, atque ab ipſomet Origene laudatus, rem non potuit accuratius deſcribere. Contigit enim Chriſti Domini paſſio anno 2 inchoato Olymp. CCII, coſs. Tiberio quintum & Seiano, anno periodi Iul. 4744. Chronographum alium citat Euſebius quem non nominat. Ὁ ἥλιος ἐξέλιπε, Βιθυνία ἐσείσθη, Νικαίας

τὰ

τὰ πολλὰ ἔπεσεν. *Sol deliquium paſſus eſt, Bithynia terræ motu concuſſa eſt, Nicææ multa corruerunt.* Anonymum iſtum Thallum fuiſſe conjicimus. De quo meminit Africanus his verbis. Τοῦτο τὸ σκότος ἔκλειψιν ἡλίου Θάλλος ἀποκαλεῖ ἐν τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀλόγως. Ἑβραῖοι γὰρ ἄγουσι τὸ πάσχα κατὰ σελήνης ιδʹ, τὸ δὲ πρὸ μιᾶς τοῦ πάσχα τὰ περὶ τὸν σωτῆρα συμβαίνει. *Has tenebras Solis eclipſin vocat Thallus, tertio hiſtoriarum, abſque ulla ratione, ut mihi videtur. Nam Hebræi. paſcha celebrant Luna* XIV, *pridie vero paſchatis contigerunt quæ ad Salvatorem ſpectant.*

Etſi vero à citandis patribus abſtinendi legem mihi ipſe tulerim, unum tamen addam ex Tertulliano, ad quod ſi animum & mentem appuliſſet Nugator, ab infinitis propemodum erroribus abſtinuiſſet. Locus eſt inſignis apologetici cap. 21. qui omnem dubitandi occaſionem præripere videtur. *Eo momento*, inquit, *Dies medium orbem ſignante ſole ſubducta eſt: Deliquium utique putaverunt, qui id quoque ſuper Chriſto prædicatum non ſcierunt. Et tamen eum mundi caſum relatum in archivis veſtris habetis.* Vt autem tot teſtimoniorum ratio aliqua habeatur, ſi homines longiſſimis locorum intervallis ſeparati, ſi locis quamvis disjunctiſſimæ nationes, & interjacentis maris fluctibus diſſitæ, deliquium iſtud accurate ob-

ſer-

ſervaverunt, ſi Chronographi & peritiſſimi Aſtrologi nullius loci addito nomine, ſi maximum omnium, quæ antea viſa ſunt, deliquium contigit, ſi apud Romanos ipſos in tabularia iſtud relatum eſt, qui fieri poteſt ut Iudææ unius fuerit ſpectaculum? Neque alibi quam in Iudæa tenebræ contigerint? Tenebras vero dicimus: non enim adeo rudes ſumus & imperiti Aſtrologiæ aut temporum, ut veram eclipſin ex Lunæ ἐμπλώσεως contigiſſe dicamus. Luna tunc erat τεσσαρεσκαιδεκαταία, quo tempore nulla fit ſideris illius ἔμπλωσις, nullaque ideo eclipſis in Sole, quæ tantum contingit circa neomeniam, erat autem plenilunium. Commiſſum enim fuit novilunium vernum in meridiano Hieroſolymitano Martii 12. Fer. 2. hora 7. 51. *min.* 12. *ſec.* Non igitur ſolaris erat eclipſis, ſed obſcurum neſcio quid, portentoſum & incognitum viſum eſt in Sole, quo nimirum oſtento myſterio hominibus ignoto & impervio, ad tam horrendum ſcelus, ſcelerumque ſupremum, lumen præbere Sol non dignatus eſt, tam nobilis quippe Dei creatura in ipſo veræ lucis occubitu lucere non potuit, & tanto horrori, quaſi luctu & mœrore confecta, lucem ſuam ſubduxit.

Sed nimius ſum in iis refutandis quæ nulla ratione fulciuntur, nulloque innituntur fundamento, & quæ ſolo deſpectu refellere ſatis

ſuperque foret. Quid etiam ex illa tenebrarum negatione ſequetur? anne confectum erit negotium? probatumne, fuiſſe Præadamitas? Summa adhuc ſtupiditas eſt in iis quæ de ſtella Magis tantum lucente nugatur. Sed audiamus ipſam belluam ſua verba grunnientem c. 3. l. 4. pag. 186. *Accedat huc ſtella illa, quæ Magis apparuit in nativitate Domini; quamque vulgare & tralatitium eſt cœlo inter alias poſuiſſe. Quod nuſquam fuiſſe, & nuſquam fieri potuiſſe, vincitur his argumentis. Vidiſſent nempe illam in cœlo cæteri homines præter magos, vidiſſet illam inter primos Herodes.* Neſcio quid ad hæc verborum monſtra obmurmurantes audio grammaticos, ſed monſtroſiora ſunt adhuc quæ inſolenter vult exprimere. Quam vero abſurde ſuis argumentis utitur! Quis enim ſani cerebri ea cogitaverit quæ proferre hunc tenebrionem non pudet? ſtellam nempe videbant quicunque Aſtrologiæ periti rerumque cœleſtium contemplationi vacabant. Si vero ex hominibus nonnulli ipſam non viderunt; ii ſcilicet qui latifundia jungunt latifundiis, qui unum mundum & ſæculi fructus ſapiunt, quoniam oculos habent in terra defixos, ſtellam hanc videre non potuerunt. Cunctos tamen illius ſpectatores fuiſſe, multa fidem faciunt, eruditos quippe ſua diuturnitate perterruerat, Regeſque ipſos inſolito ſideris aſpe-

aſpectu conſternatos ingenti metu percule-
rat. In confeſſo enim eſt apud populos o-
mnes, ejus generis ſtellas, necnon cometas
novum quidpiam portendere, vel nova im-
peria, vel regnorum inopinatas mutationes
vel aliquid ſimile, *& terris mutantem regna
cometen.*

Quodnam vero ſubeſſe poſſit dubium, hac
in re non video. Deus ipſe præpotens, qui per
tot continuatas annorum ſeries populum
Iſraëliticum, per deſertas Arabum regiones
vagantem, ignea columna per noctem, nu-
biſque columna per diem duxit & ſervavit in-
columem, idem ipſe ejuſce ſtellæ ſigno, aſſi-
duaque novi ſideris diuturnitate ſapientum
animos in ſe convertit, & ad præſepe Chri-
ſtum Dominum adoraturos perduxit. Chri-
ſtus Dominus, qui ſalvandis omnibus venerat,
ſui adventum omnibus teſtatum voluit, &
gentem unamquamque captavit occaſione
rerum quibus ſummopere delectabatur, qui-
buſque confidebat. Magos hoc eſt homines
Aſtronomiæ peritiſſimos ſtellæ peculiari lu-
ce fulgentis indicio attraxit, ut Græcos po-
ſtea, quibus de ſua eruditione gloriantibus
Paulum miſit eloquentia pollentem & appo-
ſitum ad congrediendum cum Philoſophis.

Sed ut è patribus aliquid libare liceat ad
hujus rei veritatem confirmandam, unum
adducimus ſanctum Ignatium Apoſtolorum
ami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

amicum & coætaneum epiſt. ad Epheſios. Καὶ ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου, τρία μυστήρια κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ θεοῦ ἐπράχθη. Πῶς οὖν ἐφανερώθη τοῖς αἰῶσιν; Ἀστὴρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀστέρας, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκλάλητον ἦν, καὶ ξενισμὸν παρεῖχεν ἡ καινότης αὐτοῦ· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἄστρα ἅμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ χορὸς ἐγένετο τῷ ἀστέρι· αὐτὸς δὲ ἦν ὑπερβάλλων τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα. Ταραχή τε ἦν πόθεν ἡ καινότης ἡ ἀνόμοιος αὐτοῖς; Ὅθεν ἐλύετο πᾶσα μαγεία, καὶ πᾶς δεσμὸς ἠφανίζετο κακίας, ἄγνοια καθῃρεῖτο, παλαιὰ βασιλεία διεφθείρετο, θεοῦ ἀνθρωπίνως φανερουμένου εἰς καινότητα ἀϊδίου ζωῆς. *Fugit autem principem hujus ſæculi Mariæ Virginitas, partuſque ipſius, ſicut & mors Domini; tria grandia myſteria, quæ in Dei ſilentio peracta ſunt. Quomodo igitur orbi manifeſtatus eſt? Stella in cœlo refulſit præ omnibus ſtellis, & lumen ipſius erat ineffabile, ſtuporemque injecit ejus novitas; cætera vero Aſtra ſimul cum Sole & Luna ſtellam comitata ſunt; ipſa autem excellebat, & lumen ipſius aliis prælucebat. Extitit autem tumultus, unde ejus novitas, aliis diſſimilis? Ex hac Magia omnis diruta eſt, & omne nequitiæ vinculum diſruptum eſt, ignorantia ablata, vetus regnum everſum eſt, Deo humanitus apparente in novitatem vitæ æternæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Quæ de retroceſſione ſolis in horologio Achaz balbutit, falſiſſima ſunt. nam Babylonii Ezechiæ legatos miſerunt qui regis mentem de hoc prodigio explorarent. ſi vero in horologio tantum Achaz retroceſſiſſet Sol, quomodo Babylonii iſtud obſervaſſent? Quod ſpectat ad ſtationem in Gabaon, iſtud quoniam nulla ratione defendit, neque aliis argumentis quam iis quæ in Cadurcorum montibus ſomniavit, hæc lubens prætereo, ut ad alia tranſeamus de non attritis Iudæorum veſtimentis in deſerto. Si vero ejus verba impietatem & blaſphemiam ſpirantia addidero, ineptiis ejuſmodi & calumniis fidem omnem derogaſſe ſperaverim. Is pag. 198. lib. 4. cap. 5. *Obtrectabunt*, inquit, *ſcilicet conjecturis meis, atque illas tanquam male natas infamabunt: quæ nebulas verbis ſacris ſpargere prætendant, ubi tam clare & ſine ambage loquuntur: Solem, edicente Ioſue, ſtetiſſe in medio cœli, nec non Iſaia precante reverſum decem lineis. Nimirum illi ſunt quibus religioſum & divinum in primis eſt quidquid non creditur: & quo magis incredibilia hæc ſanctiora apud illos reputantur miracula: tum (quod & ipſum monſtrum eſt) quo magis ſuperant fidem, hoc magis fidem illis adhibent. Fateor autem ingenue me nomen non profiteri meum inter abnormes miraculorum aſſertores, qui rationem omnem denormant. Rationalis*

ſum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

*ſum, & rationi conveniens nihil à me aliè-
num puto. Miracula illa Ioſuæ & Iſaiæ cre-
do: Deumque in illis maxime veneror. Sed
non illa credo majora veris, & rationi con-
gruis.* Et lib. 3. cap. 1. pag. 109. *Faceſſant
ergo hinc miracula incompoſita & male con-
ciliata, quæ ſibi illi fingunt qui ad fidem otio-
ſam recurrunt & non neceſſariam Dei omni-
potentiam. Hoc illi proficiunt, ut cum omnia
ſine delectu credant nihil illis credatur. ubi
enim ratio tota enervatur, ibi cadit tota fides.*

Atque ex his diſcet lector quam impie ſen-
tiat, quam peſtilenter de miraculis ab omni-
bus fere hactenus receptis loquatur, quam
audacter contra Regum hiſtoriam, librum
Ioſue & Deuteronomium ſua putida com-
menta nobis obtrudere nititur: Religioſu-
tamen haberi vult & veritatis indagator exi-
mius, qui tamen prodigus tantum menda-
ciorum congerro miruſque fabularum arti-
fex cenſendus eſt. Non puduit etiam autho-
rum omnium cenſorem hic agere qui Iudæos
quæ penuria premi in deſerto teſtantur. Et
quoniam Ioſephum (quamquam falſo) nobis
oppoſuit, eundem illi adducimus lib. 2. con-
tra Apionem pag. 940. ed. gr. Frob. Καίτοι
πῶς οἷόν τε τοὺς αὐτοὺς καὶ τεσσαράκοντα μένειν ἡμέ-
ρας ἐν ἐρήμῳ καὶ ἀνύδρῳ τόπῳ, καὶ τὴν μεταξὺ
τοσαύτην ἐν ἡμέραις ἓξ διελθεῖν; *Qui enim fieri
poſſet ipſos manſiſſe quadraginta dies in loco*

deſerto & aquarum ſterili, locumque hun *diebus ſex prætergreſſos fuiſſe?* Nugabatu quippe Appion diebus ſex omnes in Iudæar rediiſſe, Moſenque in monte Sina 40. die occultatum deſcendiſſe, ac legem tradidiſ Iudæis. Idem adhuc Ioſeph. eod. li. pag. 945 Ἐκεῖνος γὰρ τοὺς προγόνους ἡμῶν, ἐπείπερ ἔδοξ αὐτοῖς τὴν Αἴγυπτον ἐκλιποῦσιν ἐπὶ τὴν πα τερον γῆν ἐπανιέναι, πολλὰς τὰς μυριάδα παραλαβὼν ἐκ πολλῶν καὶ ἀμηχάνων ἔσωσεν ε ἀσφάλειαν. Καὶ γὰρ τὴν ἄνυδρον αὐτοὺς καὶ πο λὴν ψάμμον ἔδει διοδοιπορῆσαι, καὶ νικῆσαι πολ μίους, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας, καὶ λείαν ὁμοῦ σ ζειν μαχομένους. *Ipſe enim* (de Moſe loquen *majores noſtros, poſtquam Ægyptum deſere & in patriam terram redire viſum eſt, mu ta millia colligens, eoſque infinitis caſib ereptos, in tuto locavit: oportebat enim p regionem ſiccam tranſire ſine aqua, & mu tum arena prætergredi, hoſtes debellare, pugnando liberos, uxoreſque & opes conſe vare.* In quibus verbis interea attendat v lim Præadamitarum parens multa dici h minum millia, ne iſtud incredibile ei forſ videatur.

Sed hujus rei veritatem oſtendemus adh ex Cornelio Tacito ethnico ſcriptore Chriſtianos infenſiſſimo odio proſequent qui licet iſtud Cynico dente detorqueat, i ter anguſtias tamen & difficultates quibus

d

deſerto conſtringebantur Iſraëlitæ, ſummam
tineris hujuſce difficultatem in aquæ inopia
eponit, qua adeo laborabant Iudæi, ut pene
uffocarentur, neque procul exitio abeſſent.
s igitur lib. 5. hiſt. ſtatim ab initio hæc ha-
bet loquens de Iudæis. *Sic conquiſitum colle-
ctumque vulgus poſtquam vaſtis locis reli-
ctum ſit: Cæteris per lachrymas torpentibus,
Moſen unum exſulum monuiſſe, ne quam deo-
rum hominumve opem expectarent ab utriſ-
que deſerti, ſed ſibimet ut duci cœleſti crede-
rent, primo cujus auxilio credentes, præſen-
tes miſerias pepuliſſent. Aſſenſere, atque o-
mnium ignari fortuitum iter incipiunt. Sed
nihil æque quam inopia aquæ fatigabat. Iam-
que haud procul exitio totis campis procubue-
rant: cum grex aſinorum agreſtium è paſtu
n rupem nemore opacam conceſſit. Secutus
Moſes conjectura herbidi ſoli largas aquarum
venas aperit. Id levamen, & continuum ſex
dierum iter emenſi, ſeptimo pulſis cultoribus
obtinuere terras, in quibus urbs & templum
dicata ſunt. Moſes, quo ſibi in poſterum gentem
firmaret, novos ritus contrarioſque ceteris
mortalibus indidit.* Notandum hic, Ioſephum
eſtem omni exceptione majorem ut fatetur
miraculorum ridiculus oppugnator, inter
difficultates quas paſſuri erant Iſraëlitæ, pri-
mam & potiſſimam numerare, quod ἄνυδρον
δὲ διοδοιπορῆσαι, *per loca arida & aquis va-*

cua tranſituri erant. Idemmet etiam teſtatur hic Cor. Tacitus ſcriptor prophanus; Quanam igitur ratione ſtare poterunt quæ hypercriticus habet lib. 4. cap. 6. pag. 201. *Potuerunt ſiquidem Iudæi ſitire in deſerto: ſed aqua eis non defuit, qua ſitim ſuam ſedarent.* Hæc & alia ejuſdemmodi innumera per ſeſe deſtruuntur, ſuumque authorem ſannis & cachinnis excipiendum relinquunt: quæ tamen à Republica Chriſtiana ob impietatem & præcipitem audaciam procul amandare ſummopere enitendum eſt.

CAPVT VII.

Diluvii Noacici hiſtoria recenſetur. Geneſis textus excutitur. Heſterna deliria refelluntur.

SAcri teſtantur codices, Adami poſteros in omne flagitiorum genus effuſos, ſupremi numinis iram & animadverſionem in ſe convertiſſe: Deumque gentem profligatiſſimam & omni ſcelerum genere contaminatiſſimam diluvii inundatione (paucis iiſque juſtis exceptis) perdere decreviſſe, univerſoſque tandem orbis incolas effuſis undequaque diluvii aquis obruere. Quod adeo certum fuit & inconcuſſum hactenus, ut vix ullus Chriſtianorum id in dubium revocaverit; undē mirari ſubit projectam nuperi ſcriptoris audaciam

qui

qui intemperanter & inſcite contra evidentiſſima ſcripturæ teſtimonia, populorum omnium conſenſum, & quod ſumma impietas eſt, contra ejuſdem ſcripturæ interpretationes à SS. Patribus pie & erudite concinnatas, diluvium in terras omnes effuſum pernegare, Iudæamque unam obruiſſe contendit. Sed Deus bone! quibus rationibus? quibus argumentis? more ſuo nempe & ſolita illa confidentia, falſa pro veris & dubia pro certis nullo diſcrimine effundit, noſque putidis ſuis commentis ubique adſtringere invalido tamen conatu nititur. Cum enim ait ſcriptura Gen. 6. verſ. 7. *Delebo hominem quem creavi à facie terræ ab homine uſque ad animantia, à reptili uſque ad volucres cœli: pœnitet enim me feciſſe eos.* Per hominem Iudæos tantum vult intelligi, per animantia Gentiles, per terram Iudæam. ubi enim, inquit, ſcriptura terram indiſtincte nominat, Iudæam intelligit. Egregiam ſane interpretationem, & eo dignam homine qui ſectam è ſuo cerebro expromptam nobis vellet inducere. Sed quonam authore iſtud ait? quoſnam ſequitur è Patribus? Non enim ſtupidi adeo ſumus, ut ejuſmodi Prophetis & opilionibus aſſentire imprudenter non dubitemus. Ejus generis plurima ſunt quæ ad nauſeam uſque recoquit, cum tamen uno eodemque verſu erroris & ſtupiditatis facillime convinci poſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Cum enim v. 14. cap. 4. ait Cain, *Ejicis me à facie terræ .... & ero profugus in terra.* Quid dici poteſt abſurdius, quid inſipidius, quam per illud *à facie terræ*, Iudæam, & per aliud *in terra* cæteras orbis partes intelligere? ubicunque enim terra ἁπλῶς nominatur, Iudæam vult intelligi, at in poſteriori etiam loco terra tantum habetur. Sed abſque ullo judicio hæc imperite oggannit. Etenim cum legitur *omnis caro corruperat viam ſuam ſuper terram, dixit ad Noë, Finis univerſæ carnis venit coram me, &c. Et ecce ego adducam aquas diluvii ſuper terram, & interficiam omnem carnem in qua ſpiritus vitæ eſt ſubter cœlum; univerſa quæ in terra ſunt, conſumentur.* Et cap. 7. verſ. 4. *Delebo omnem ſubſtantiam quam feci de ſuperficie terræ.* Nonne his in locis per carnem univerſos homines intelligit? non modo qui in Iudæa, ſed omnes qui ſubter cœlum erant, omnes quos creaverat Deus. Quænam hic poteſt ſubeſſe obluctandi occaſio? res enim per ſeſe manifeſta eſt, adeo ut ſolum indigeat lectione capitum 7. 8. & 9. Cum vero ſcriptura narrat cap. 7. verſ. 19. *Opertique ſunt omnes montes excelſi ſub univerſo cœlo.* Anne aliud quidpiam quam orbem univerſum ſubindicari ullus ſuſpicabitur? Cum enim *omnes* dicat ſcriptura & *univerſos*, nullum puto excipit, ſed nuperis commentis eripit omne ſubterfugium.

gium. Lepidum ſane commentum! Nam ſi Iudæa tantum inundata intelligatur, non leve ut puto ſequetur incommodum. fingendum namque erit, aquas, hoc eſt aquarum molem vægrandem, ad montis inſtar aſſurrexiſſe, ut Iudæos obruerent, cæteraſque nationes intactas relinquerent & incolumes. At iſtud nobis nunquam concedetur, id enim fieri abſque miraculo non poſſe certiſſimum eſt, miracula autem adeo inſectatur ſuis blaſphemiis impudens ſycophanta ut nulla admittere prorſus videatur: Atque etiam quod ſummopere attendendum eſt, ſcriptor nullus id teſtatur, quod certe non tacuiſſet divinus ſcriptor Moſes, ſi quod ſimile contigiſſet miraculum; Qui enim miraculum maris rubri in duas partes longe poſtea adeo diviſi, ut ſicco pede tranſierint Hebræi Ægyptiacorum regum jugo ſoluti, deſcripſit, poſteriſque diligenter commiſit, Exod. 4. quorſum hoc in caſu tam celebre miraculum premi ſilentio pateretur? Præterea Cainus cujus ſtirpem perditiſſimam hocce diluvio abſorptam fuiſſe indubitatum eſt apud Patres & interpretes omnes, hanc cladem effugere potuiſſet, incertumque nunc eſſe poſſet, anne ex hac impia Caini familia procreati eſſemus, qui longiſſimis locorum intervallis à Iudæa disjuncti ſumus, & iis in locis vivimus in quos confu-

giſſe diluvii metu potuiſſet Cainus. Qui certe ut à patria procul exulabat, & orientalem tamen verſus plagam cladem hanc effugere atque etiam nihil incommodi ex hac eluvione accipere potuiſſet.

Adde, volucres pro ſua pernicitate diluvio ſuperfuiſſe, ſi nupera ſomnia audirentur; undis quippe ſenſim intumeſcentibus, ubi quo pedes figerent non datum eſt, quidni aquas illas trajeciſſent, atque in vicinas terras certatim convolaſſent? Quod etiam belluæ omnes cæteraque animalia hominesque ipſi potuiſſent ſecuritatis & ſalutis ſpe præſtare. Verum longe aliter Moſes cap. 7. v. 23. *Et delevit omnem ſubſtantiam quæ erat ſuper terram, ab homine uſque ad pecus, tam reptile quam volucres cœli; & deleta ſunt de terra.*

His addimus (ſi grave non fuerit) B. Chryſoſtomum, magnum illud lumen & columen orientalis Eccleſiæ, orat. 25. in Geneſ. pag. 191. Ὑψώθη γὰρ, φησιν, ἐπάνω τῶν ὀρέων πεντεκαίδεκα πήχεις τὸ ὕδωρ. Οὐχ' ἁπλῶς ἡμῖν ταῦτα διηγεῖται ἡ θεία γραφὴ, ἀλλ' ἵνα μάθωμεν, ὅτι οὐ μόνον ἄνθρωποι, καὶ κτήνη, καὶ τετράποδα, καὶ ἑρπετὰ, ὑποβρύχια γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὄρεσι διητᾶτο, θηρία λέγω, καὶ ἕτερα ἄλογα ζῶα. *Elevata eſt, inquit, aqua quindecim cubitis ſupra montes. Non fruſtra hæc nobis ſacra ſcriptura connotat, ſed ut diſcamus, non ſolum homines,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

nes, pecora, quadrupedia, & reptilia, demerſa fuiſſe, ſed etiam volatilia cœli, & quæcunque in montibus diverſabantur, feras dico, & cætera ratione carentia animalia. Infinita poſſem hic adducere quæ ſanctorum Patrum paginas implent, ſed ab his nunc abſtineo ut ad alia tranſeamus.

Ioſephum nobis opponit lib. 2. contra Appionem, extollentem *Beroſum qui de arca ſcripſit, in qua generis noſtri Princeps ſervatus eſt, noſtri,* ait, *id eſt Iudaici, non autem totius generis humani.* Poſſem hic patroniclientem Præ-Adamitarum in jus vocare, utpote prævaricatorem. nam lib. 2. contra Appionem ne verbum quidem habetur de Beroſo aut de diluvio. frontem hic & pudorem ut alibi cogor deſiderare in eo homine qui Authores vulgatiſſimos perperam adducit, quod imperiti non modo omnino eſt hominis, ſed mala fide agentis. Sed clementer & humaniter cum ipſo agimus, monemuſque adeat, & diligenter legat, lib. 1. contra Appionem. Et ut quavis ſponſione cum ipſo contendamus Adamum primum fuiſſe hominum, facile eſſet demonſtrare ex ipſomet Ioſepho. Quod licet probaverimus, addemus hic duo loca Ioſephi. Primum, lib. 1. antiq. cap. 3, pag. 6. ed. gr. Frob. Ἄδαμος δὲ ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γενόμενος. *Adamus vero primus è terra factus.* Secundum, lib. eodem cap. 4. pag. 7.

Χρόνος δὲ οὗτος ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε διϲχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. *Tempus vero iſtud ab Adamo primo hominum extitit bis mille ſexcentorum & quinquaginta ſex annorum.*

Argumentum aliud à Columba ducit, quod toto capite 8. lib. 4. partes in omnes verſat, aitque columbam à Noë emiſſam & olivæ ramum gerentem ubi reverſa eſt, non aliorſum oleam potuiſſe avellere adeo virentem, quam ex iis locis qui diluvio inacceſſi fuerunt, extra Iudæam ſcilicet, fieri enim non poſſe ait, ut anno emenſo, terraque perpetuo aquis obruta oleæ vireſcerent adhuc, nec limo & ſquallore obſitæ emarceſcerent. Iſtud ei adeo inſolens videtur ut potius quidquid volueris ei probaveris quam oleam in aquis diluvii virentibus foliis remanſiſſe. Egregium vero argumentum, & felix conjectura! qua incredibile putat oleæ folia non emarcuiſſe. An hæc joco aut ſerio dicantur non video, puto tamen nugacem hominem nobis fucum facere & verba dare voluiſſe. Evolvantur rerum naturalium ſcriptores, excutiantur quotquot authores plantarum & arborum hiſtoriam conſcripſerunt: oleam ſemper vireſcere ramosq; vireſcentes ſemper nec emarceſcentes conſervare omnes teſtabuntur. Neque etiam id ignorant Poëtæ. Ovid. quippe vocat

Ramum ſemper frondentis olivæ.

Evolvatur Plinius lib. 16. ut & author Geoponicon lib. 11. cap. 1. Δένδρα ἀειθαλῆ ἐστι μηδέποτε φυλλοῤῥοῦντα ἐν τῷ χειμῶνι δεκατέσσαρα· φοῖνιξ, κίτρον, στρόβιλος, δάφνη, ἐλαία, κυπάρισσος, πίτυς, κερατεία, πρῖνος, πύξος, μυρσίνη, κέδρος, ἰτέα, ἄρκευθος. *Arbores, quæ ſemper virent, & quibus nunquam in hyeme decidunt folia, ſunt* XIV. *palma, citrium, ſtrobilus, laurus, olea, cypreſſus, ſiliqua, picea, ilex, buxus, myrtus, cedrus, ſalix, & juniperus.* Sed quod his illuſtrius eſt, B. Chryſ. id docet or. 26. in Gen. p. 200. Ἀλλ' ἴσως ἄν τις εἴποι· Καὶ πόθεν εὗρε τὸ φύλλον τῆς ἐλαίας; Τὸ μὲν πᾶν ἐγίνετο τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας, καὶ τὸ εὑρεθῆναι, καὶ τὸ τὴν περιστερὰν λαβοῦσαν ἐπὶ τοῦ στόματος, ἐπανελθεῖν πάλιν πρὸς τὸν Δίκαιον. Ἄλλως δὲ καὶ τὸ δένδρον ἀειθαλές ἐστι. Καὶ εἰκὸς, τῶν ὑδάτων ὑπονοστησάντων, ἔτι τὸ δένδρον τὴν τῶν φύλλον ἔχειν κόμην. *Forſan dicet quiſpiam; Vbi invenit folium oleagineum? Illud omne ex Dei diſpenſatione fiebat, & reperiri, & columbam roſtro colligentem redire iterum ad Iuſtum* Noë. *Alioqui & ipſa arbor eſt nunquam marceſcens. Atque conſentaneum eſt, recedentibus aquis, arborem adhuc filiorum comis decoratam fuiſſe.* Mirum ſane mihi videtur patres omnes hac in re unanimi conſenſu convenire, & quaſi in hanc ſententiam conjuratos conſentire, unumque homuncionem contra tot luculen-

tiſſimos teſtes in tam putidam abiiſſe ſententiam.

Quod addit, arcam non fuiſſe primam navium, veriſſimum eſt, ſi intelligatur, artem nauticam longe poſtea adinventam fuiſſe. non enim navem fuiſſe, & velorum ope aquas ſulcaſſe, contendimus. Primi enim navium ductores à Poëtis dicuntur Tyrii. Tibull. lib. 1. eleg. 7. *Prima ratem ventis credere docta Tyros.* ſive ut Seneca in Medea habet, Græci, navemque Argo primam fuiſſe cenſet in Medea, primumque Navarchum Tiphyn extitiſſe.

Quæque domitorem freti
Tiphyn novam frænare docuiſti ratem.

Et adhuc:

Auſus Tiphys pandere vaſto
Carbaſa ponto, legeſque novas
Scribere ventis.

Vereor tamen ne nobis obtrudere velit Henrici Maclivienſis Albomaſaris interpretis ſomnia, qui navem in cœlo adinvenit, ad quam Noe arcam ſuam conſtruxit. Quod Petrus Alliacenſis quaſi divinum inventum maxime admiratus eſt, ut refert Ioan. Picus Mirandulanus lib. 2. in Aſtr. c. 5.

Mitto hic quæ plurimis poſſem exponere SS. Patrum dicta in hanc ſententiam, qui orbem univerſum hoc in loco omnes interpretantur. Vnde Epiphanius lib. 1. hær. 39. Sethia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

thianorum; Ἐντεῦθεν λοιπὸν τοῦ κατακλυσμοῦ ἄρδην τὸ πᾶν τῆς στάσεως τῶν ἀνθρώπων ἀπολέσαντος. *Cæterum*, inquit, *ubi diluvium omne omnino hominum genus abſumpſit.* Et alii item omnes, quos ſi vellem hic congerere, in immenſum excreſceret moles operis, propoſitarumque animadverſionum limites prætergrederetur.

CAPVT VIII.

Moſis authoritas & antiquitas commendantur; genuinumque ipſius fœtum eſſe Pentateuchum, oſtenditur.

QVod evenire ut plurimum iis ſolet qui ſemel verecundiæ fines tranſierunt, ut impune ſint impudentes: idem iis accidit qui veritatis ſemel limites prætergrediuntur, ut immodice & intolerabiliter mentiantur. Non potuit ſane impudentiſſimus nebulo divina Moſis volumina ſuis næniis & putidiſſimis nugis accommodare, cumque tantam lucem ſuſtinere non poſſet tenebrio, autographos ſtatim legis libros atque à Moſe conſcriptos negare impie conatur. *Neſcio vero*, inquit, lib. 4. cap. 1. pag. 173. *quo authore ſatis idoneo compertum ſit Pentateuchum Moſis ipſius fuiſſe autographum. vulgo dicitur, ſed non omnibus probatur. Hæ cauſæ me movent, quare libros quinque illos, non Moſis archetypos,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

typos, ſed exſcerptos & exſcriptos ab alio credam. In primis quod in illis legitur Moſes mortuus, qui enim potuit Moſes ſcribere poſt mortem? Ioſue aiunt addidiſſe mortem Moſis capiti ultimo Deuteronomii. Verum quis addidit mortem Ioſuæ ipſius, capite ultimo libri illius qui Ioſue inſcribitur, quique à Ioſue ipſo conſcriptus ut Pentateuchus à Moſe reputatur? Quam impium ſit quam princeps & inſolens facinus, quàm temerarium ſenis παλίμπαιδος dogma, nemo eſt qui non videat niſi qui plane cæcus ſit aut in eo priſtino educatus, ex quo nihil niſi Religioni peſtilentiſſimum, regnis & Reipublicæ Chriſtianæ magnopere timendum ac periculoſum expectandum eſt. Sed quis adeo ſtupidus, ut per hæc latera alios vulnerari non ſubodoretur? Quiſquis enim Moſis authoritatem oppugnare nititur, Chriſti Domini Euangelium eodem ictu vulnerat; quique de Pentateuchi authore dubitat, de Euangelio quoque dubitat, & Chriſto Domino impie adverſatur. Ea eſt enim legis Moſaicæ & Euangelicæ concordia perpetuaque conſenſio, ut Moſaïca typus ſit & figura, Euangelium vero res ipſa. quæque divino correptus ſpiritu conſcripſit Moſes ac velut prædixit, eadem re ipſa in Euangelio continentur, & à Veritate ipſa Moſis nomine comprobantur, nec-non ſæpiuſcule laudantur. Etenim κατὰ θείαν ἐπίπνοιαν ἐν

τῇ

τῇ κοσμογονίᾳ φιλοσοφηθέντα τῷ μεγάλῳ Μωσῆ. *Quæ de mundi creatione magnus Moſes philoſophice diſſeruit, ex divino afflatus ſpiritu edixit*, inquit Gregor. Nyſſ.

Innumeri quidem extiterunt hæretici, qui Moſis libros ſugillare, aut in contrarios ſenſus detorquere auſi ſunt; ſed nullus adhuc extiterat perfrictæ adeo frontis, ut Moſen eorum authorem eſſe negare auſus fuerit. Nazaræi, fateor, apud Epiphanium lib. 1. hær. 18, ἔφασκον, πεπλάσθαι τὰ Βιβλία, καὶ μηδὲν τούτων ὑπὸ τῶν πατέρων γεγενῆσθαι. *conficta eſſe Biblia dicebant, & nihil ſimile à majoribus factum fuiſſe.* Moſen tamen eorum authorem agnoſcebant, ut & Manichæi apud Auguſtinum lib. de hær. qui Moſen Pentateuchi authorem fatebantur, quamquam à principe tenebrarum excogitatos delirarent.

Sed velim attendat hic lector, Catonem aut Socratem loqui forſan putabit, cum tamen ejus verbis nihil ineptius inconcinniuſve eſſe poſſit. Quorſum enim Moſen aggredi? quid, ſi Moſes Pentateuchi auctor non eſt, quid inde factum? Quid evincent verba illa lib. 4. cap. 1. pag. 171. *Solent omnes qui libris Moſaicis ſcrupuloſe addicti ſunt inventiones ſcientiarum, artium & diſciplinarum & rerum omnium vel ad Adamum, vel ad Adami referre poſteros. Ratione illa tantum, quia nullus homo prior Adamo legitur apud*

Mo-

Moſen. An iſta verba ut & alia quæ in Moſen ore blaſphemo contorquet, Iudæis ſuis quos tantopere extollit, plurimum grata ſint, vehementer dubito: neque Iudæis in Moſis verba jurantibus talem cenſorem acceptiſſimum fore confido.

Sed ut nonnulla dicamus quæ hujus rei amplitudo ſibi ſuo jure poſtulat, divinum legiſlatorem Moſen, qui duce ſpiritu multa vaticinatus eſt, mortem quoque ſuam Prophetico ſpiritu conſcripſiſſe, tradunt Hebræorum nonnulli.

Philo Iudæus lib. 3. de vita Moſis ſub finem; Ἤδη γὰρ ἀναλαμβανόμενος, καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλβῖδος ἑστὼς, ἵνα τ' εἰς οὐρανὸν δρόμον διανύῃ διιπτάμενος, καταπνευσθεὶς, καὶ ἐπιθειάσας, ζῶν ἔτι, τὰ ὡς ἐπὶ θανόντι ἑαυτῷ προφητεύει δεξιῶς, ὡς ἐτελεύτησε μήπω τελευτήσας, ὡς ἐτάφη μηδενὸς παρόντος, δηλονότι χερσὶν οὐ θνηταῖς, ἀλλ' ἀθανάτοις δυνάμεσιν. *Cum enim ſuſcipiendus eſſet, & velut ſtans in porta, ut curſum conſummaturus in cœlum evolaret, divino actus ſpiritu, vivens adhuc, accurate prædixit quæ velut in ſua morte contigerunt, qui mortuus eſt nondum mortuus, qui terræ mandatus nemine adſtante, non ſcilicet mortalium manibus, ſed immortali virtute.*

Eo etiam proceſſere quidam ut ſe ipſum ſepeliviſſe dixerint, & in arctiſſimam ſpeluncam ingreſſum, animam ibi exhalaſſe, aliis

etiam

etiam à Deo, aliis ab Angelis id factum aſſeverantibus. Sed utut ſit, Pentateuchum genuinum eſſe Moſis fœtum & autographum aſſerimus, adeo tamen ut nonnulla à Ioſue aut ab Eſdra addita fuiſſe non gravate conceſſerimus: & in eo præſertim loco cap. ult. Deuteron. adjecta credimus ea quæ leguntur ab eo loco, *mortuuſque eſt ibi Moſes ſervus Domini*, verſ. 5. uſque ad finem libri Deuteronomii, ut & alia alibi in libris legis, aliiſque etiam veteris teſtamenti partibus.

Controverſia tantum eſt inter interpretes quinam Moſis libris quædam adjunxerit, an Ioſue, an vero Eſdras? cum enim ſub crudeliſſimo Antiochi dominatu libri fere omnes Iudæorum combuſti ſint, quod maximam late cladem intulit rei litterariæ apud Hebræos, id tamen impedimento non fuit, quominus codices legis plurimi ſervati cladi ſuæ ſuperſtites fuerint. Summum hac in re ſtudium extollendum eſt Maccabæorum, quorum diligentia factum eſt, ut ad poſteros hi codices feliciter tranſducti & deportati ſint. Iis autem libris addita fuiſſe nonnulla, eruditi putant interpretes. Alii quidem ab Eſdra, qui velut reſtitutor eorundem creditur, ut legere eſt apud S. Athanaſium in ſynopſi ſeu recenſione ſacrorum voluminum. Ἱστορεῖται δὲ καὶ τοῦτο περὶ τοῦ Ἔσδρα, ὅτι ἀπολλυμένων τῶν βιβλίων ἐξ ἀμελείας τοῦ λαοῦ, καὶ διὰ τὴν πολυ-

χρόνιον αἰχμαλωσίαν, αὐτὸς Ἔσδρας, φιλόκαλος ὢν, καὶ εὐφυὴς, καὶ ἀναγνώστης, ἐφύλαξε πάντα καθ' ἑαυτὸν, καὶ λοιπὸν προσλώσεικε, καὶ πᾶσιν ἐκδέδωκε. καὶ οὕτω διασώζεται τὰ βιβλία. *Illud etiam de Eſdra refertur, cum populorum negligentia & diuturna captivitate Biblia eſſent deperdita, ipſe Eſdras, nobilis, honeſtarum artium ſtudio flagrans & lectione, cuncta apud ſe ſervavit, ac demum protulit, omnibuſque copiam fecit. & ea ratione ab interitu vindicata ſunt Biblia.* Alii autem id præſtitiſſe Ioſue affirmant, qui in Moſis locum ſuffectus prophetiæ dono claruit; alium vero à Propheta, quidquam addere potuiſſe, non exiſtimant. Noſtrum tamen non eſt, inter eruditos hac de re judicium interponere; novatorem noſtrum confutare tantum inſtituimus.

Is igitur lib. 4. cap. 1. pag. 173. *Legitur porro Deuteronomii cap. 1.* Hæc ſunt verba quæ locutus eſt Moſes trans Iordanem. *Quaſi ſcripſiſſet Moſes, repoſuiſſet* cis Iordanem. *Non enim tranſiliverat Moſes Iordanem. Imo neque illum vadavit unquam. Dixit autem* trans Iordanem *qui Deuteronomium congeſſit.* Quantùm nugarum! quarum

Οὐδ' ἂν νηῦς ἑκατόνζυγος ἄχθος ἄροιτο.

Neque navis centiremis pondus ferret.

Quis huic homini non ſuccenſeat, qui ad ea ſtudia audet reſpicere & de iis ſcribere, quibus

bus neque vel mediocriter imbutus inſcitiam ſuam nobis omnino prodit. Solemne quippe eſt iis qui ſcripturam interpretandam ſuſcipiunt, aut loca quædam adducunt, ea diligenter expendere, tum ex primigeniæ linguæ fontibus, tum ex verſionibus plurimis ſi opus fuerit. Quod ſi præſtitiſſet, felicius & ad literæ ſenſum accommodatius interpretari potuiſſet. Sed qui ob imperitiam linguarum id præſtare non poterat, ſilentio inſcitiam tueri poterat, aut ſaltem eruditos hac de re conſulere debuiſſet. In Hebræo habetur בעבר הירדן, quod *trans Iordanem* vertit vulgatus codex, poteſt tamen verti cis, trans, è regione, ex adverſo, quod ex Lexicographis omnibus notiſſimum eſt. עבר etiam in ea ſignificatione reperitur in ſcriptura multis in locis. ut Exodi 25. v. 34. ועשית את נרתיה שבעה והעלה את נרתיה והאיר על עבר פניה id eſt, *& facies lucernas ſeptem, & extolles eas lucernas ut luceant è regione ipſius.* Adſtipulatur Arabica verſio, quæ Hebraicæ omnino conſonat, في عبر الاردن quod videre eſt in Bibliis Anglicanis Polyglottis p. 713. vol. 1. & ut uno verbo abſolvam, verſiones omnes in hunc modum hæc verba reddiderunt.

Pergit eodem cap. pag. 174. *Laudatur*

quin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

quinetiam numerorum capite 21. *parœmia ſumpta ex libro, cui titulus erat* Bellorum Domini. *verba Numerorum hæc ſunt*. Vnde dicitur in libro Bellorum Domini; Sicut fecit in mari rubro, ſic faciet in torrentibus Arnon. *Laudari autem non potuit a Moſe liber ille bellorum Domini, in quo facta fuiſſet mentio eorum quæ in Arnon, & in ipſa arena à Moſe gerebantur.* Quoniam oſcitanter & perfunctorie tantum hæc legiſſe videtur, mirum non eſt ſi negotium illi faceſſant ea Moſis verba. Dictio autem ספר librum quidem ſignificat, ſed volumen etiam & narrationem ſæpiſſime. Erant forſan carmina quædam & epinicia de victoriis quas reportaverant Hebræi: quinetiam verſus hoc in loco citantur. Addere etiam poſſumus iſtud Prophetice dictum: יאמר *dicetur*, hoc eſt, in re ſimili Iſraëlitæ iſtud dicent cum à poſteris recenſebuntur bella quæ geſta ſunt in Iſraël in mari rubro & ad hoſce torrentes. quod omnino evincit verſio Arab. p. 639. Biblior. Anglic.

ولذلك يقال في
كتاب ملك حم الله

Denique S. Auguſtinus lib. 1. quæſt. in Gen. occurrit his verbis. *Neque negandum eſt,*

eſt, fuiſſe jam libros Chaldæorum unde egreſſus eſt Abraham, ſive Ægyptiorum ubi didicerat Moſes omnem illorum ſapientiam, ſive cujuſque gentis alterius.

Ejuſdem ſunt ponderis, quæ allatrat de filio Manaſſe Iair cap. 3. Deuter. *Indicant vero*, inquit pag. 174. *longiſſime poſt Moſen ſcripta quæ leguntur Deuteronomii* cap. 3. Iair filius Manaſſe poſſedit omnem regionem Argob. vocaturque ex nomine ſuo Baſan Hanoch Iair; ideſt, villa Iair uſque in præſentem diem. *non dixiſſet Moſes* uſque in præſentem diem, *ſi hæc ſcripſiſſet. vix enim poſſidebat Iair ipſe villam illam ſuam quo tempore introducitur Moſes hæc dicens.* Sed ſi vel mediocriter ſcripturæ mentem rimari doctus fuiſſet aut in hocce litteraturæ genere tantiſper verſatus eſſet, facillimum iſtud expertus fuiſſet. per Iair enim non Iair ipſe ſed poſteri intelliguntur, id eſt Iair ipſius nepotes. ויאיר enim Hebr. habetur, quod etiam ex omnium fere interpretum verbis conſtat.

Sed innumeras cruces figunt illi hæc verba cap. 3. Deuteronomii, *ſolus Og rex Baſan ſuperfuerat de ſtirpe Gigantum. monſtratur lectus ejus ferreus qui eſt in Rabbath filiorum Ammon.* Mirum profecto quantum hæc ἄπορα infelicem criticum exercuerint. ait enim; *quorſum inquam opus erat Iudæos alio mittere ut lectum Gigantis viderent, qui gigan-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

gantem ipſum in terra ſua viderant, vicerant, & campis Baſan ipſis proſtratum, vulgo menſi erant? Quibus nihil abſurdius fingi potuiſſe crediderim. non enim Moſes *Iudæos illuc mittit* ut mentitur parens ille Præadamitarum, ſed tantum res geſtas exponit, & bella confecta feliciter recenſet. quid autem incommodi eſſe dicet ſi gigantis illius lectum ferreum ſervaſſe Iudæos dicamus tanquam ſpolia de atrociſſimis hoſtibus reportata?

Audiatur iterum hypercriticus de Horræis, quorum mentio fit Deuteronomii cap. 2. Is igitur p. 195 ait: *Leguntur etiam hæc Deuteronomii* c. 2. In Seir prius habitaverunt Horræi: quibus expulſis atque deletis habitaverunt filii Eſau: ſicut fecit Iſraël in terra poſſeſſionis quam dedit ei Dominus. *Atqui certum eſt, neque Moſe authore neque Moſis ſæculo, expulſos & deletos fuiſſe Idumæos à Iudæis.* Quid his verbis facias ſi dicamus ea prophetice à Moſe prolata fuiſſe? hujus enim loci ſenſus eſt: Horræos prius Seir poſſediſſe quam filios Eſau. quod etiam diſerte notat verſio Arab. pag. 721. Bibliorum Anglic.

واما في سيعير فاقام
الحوريون قتل بني عيساو

Vt

Vt vero relictis his nucibus ſua Moſi reſtituatur authoritas & contra imperiti homuncionis veſaniam defendatur, nullam ei certe majorem aut luculentiorem tribuere poſſumus quam ſi eandem reddamus quam Chriſtus Dominus ſuis oraculis, & ſuorum Euangeliſtarum ſcripto & voce comprobavit. eam quippe ipſam legem quam præ manibus habemus, Moſis nomine citat ſæpiſſime, Iudæoſque ex ea pluribus in locis convincere minatur. Ioan. 5. 45. Chriſtus Dominus ait; *Nolite putare quia ego accuſaturus ſum vos apud Patrem: eſt qui accuſat vos Moyſes, in quo ſperatis. Si enim crederetis Moyſi, crederetis forſitan & mihi. De me enim ille ſcripſit. Si autem illius litteris non creditis, quomodo verbis meis credetis?* Lucæ 20. 29. *Magiſter Moyſes ſcripſit nobis, ſi frater alicujus mortuus fuerit habens uxorem, & hic ſine liberis fuerit, & accipiat eam frater ejus uxorem, & ſuſcitet ſemen fratri ſuo.* Anne, rogo, ea Sadducæorum verba ad Chriſtum Dominum alia ſunt à Moſe? Nonne eadem prorſus leguntur Deuteronomii 25. 5. *Quando habitaverint fratres ſimul, & unus ex eis abſque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri: ſed accipiet eam frater, & ſuſcitabit ſemen fratris ſui, &c.* Id enim Iudæorum legibus cautum erat, atque ubi frater non erat, ad id affines

adigebantur & cognati qui defuncti ſucceſſores erant, niſi familiæ herciſcundæ deeſſe vellent. Quæ Iudæus noſter ignorare non debuiſſet, ſi vel tantiſper in ſuorum Iudæorum libris verſatus, eorum ritus & leges annotaſſet. Quid autem ad hæc reſpondeat, non video, niſi manſuetiores induens animos erroris & temeritatis veniam deprecetur. His addi poſſunt ea verba Lucæ ult. 44. *Quoniam neceſſe eſt impleri omnia quæ ſcripta ſunt in lege Moſis, & Prophetis & Pſalmis de me.* Et Ioan. 1. 45. Lucæ 16. 29. Aliaque loca innumera. Quibus Ioſephi teſtimonium adjungemus. lib. 1. contra Appionem pag. 919. Ἅτε μήτε τοῦ ὑπογράφειν αὐτεξουσίου πᾶσιν ὄντος, μήτε τινὸς ἐν τοῖς γραφομένοις ἐνούσης διαφωνίας, ἀλλὰ μόνον τῶν προφητῶν, τὰ μὲν ἀνώτατα καὶ παλαιότατα κατὰ τὴν ἐπίπνοιαν τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ μαθόντων, τὰ δὲ καθ' ἑαυτοὺς, ὡς ἐγένετο, σαφᾶς συγγραφόντων· οὐ μυριάδες βιβλίων εἰσὶ παρ' ἡμῖν ἀσυμφώνων καὶ μαχομένων. Δύο δὲ μόνα πρὸς τοῖς εἴκοσι βιβλία, τοῦ παντὸς ἔχοντα χρόνου τὴν ἀναγραφὴν, τὰ δικαίως πεπιστευμένα. Καὶ τούτων πέντε μέν ἐστι Μωυσέως, ἃ τοὺς γινομένους περιέχει, καὶ τὴν ἀπ' ἀνθρωπογονίας παράδοσιν, μέχρι τῆς αὐτοῦ τελευτῆς. Οὗτος ὁ χρόνος ἀπολείπει τρισχιλίων ὀλίγῳ ἐτῶν. *Quæ quoniam ſcribere unicuique liberum non erat, nullaque commota ſcriptorum diſcrepantia, ſed Prophetis tantum prima & antiquiſ-*

quiſſima, quæ à Deo didicerant, dilucide conſcribentibus, ut & quæ coram ipſis gerebantur; non apud nos myriades ſunt librorum pugnantium & diſſidentium. Duo tantum ſunt ſupra viginti libri, omnem temporum ſeriem continentes, quibus fides adhibetur. Et eorum quidem quinque Moſis ſunt, qui hiſtoriam hominum complectuntur, & traditionem à mundi creatione ad mortem ipſius. Tempus iſtud paulo abeſt à tribus annorum millibus. Qui Ioſephi locus expendendus eſt, ut ab homine Iudæo, patriæ antiquitatis defenſore acerrimo, atque ex ipſomet libro, quem nobis voluerat obtrudere novator noſter. Qui & erroris & σφαλμάτων ubique deprehenditur. Qui & Moſis libros luxuriante ſtylo conſcriptos ait. Quod falſum eſſe diſcet ex Philone Iudæo lib. de mundi creatione. Vbi Philo loquens de legiſlatoribus, qui fabulas, ut plebeculæ aurem ſibi conciliarent, confingunt, multaque contra jus & rationem exaggerant, ſubdit; Μωσῆς δ', ἑκάτερον ὑπερβὰς, τὸ μὲν ὡς ἄσκηπτον καὶ ἀταλαίπωρον, καὶ ἀφιλόσοφον, τὸ δ' ὡς κατεψευσμένον, καὶ μεστὸν γοητείας, παγκάλην καὶ σεμνοτάτην ἀρχὴν ἐποιήσατο τῶν νόμων, μήτ' εὐθὺς, ἃ χρὴ πράττειν, ἢ τοὐναντίον, ὑπειπὼν, μήτε ἐπειδὴ προτυπῶσαι τὰς διανοίας τῶν χρησομένων τοῖς νόμοις ἀναγκαῖον ἦν, μύθους πλασάμενος, ἢ συναινέσας τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσι. *Moſes vero, utrumque fu-*

 giens,

giens, alterum, quod illiberali & ingenuo homine ac philoſopho indignum, alterum vero, ut falſum & plenum arrogantiæ, initium pulcherrimum duxit legum, neque ſtatim, quæ agenda eſſent, aut fugienda, proferens, neque quoniam eorum, qui legibus uti debebant, animos præparare neceſſe erat, fabulas confingens, aut aliorum commentis præbens aſſenſum. Quibus verbis Moſis gravitas & hiſtoriæ fides defenditur adverſus nuperi ſcriptoris latratus. Qua ratione ejus authoritas à Ioſepho aſſeritur. Quibus, utpote Iudæis, nihil magnificentius opponi potuiſſe exiſtimavimus.

CAPVT IX.

Artium & ſcientiarum quarundam initia ex ethnicis profaniſque ſcriptoribus diſquiruntur, atque è Patribus rei veritas aſſeritur.

TRanſeo nunc ad artium & ſcientiarum quarundam antiquitatem, in quibus magnum quoddam momentum ineſſe putat novator noſter ad ſtolidæ hypotheſis conſarcinationem, quod velut capitis ſuperioris appendix ſit & corollarium. mundum quippe ex antiquitate Aſtrologiæ, Theologiæ, & Magiæ Gentilium vetuſtiſſimum fuiſſe contendit capitib. 8. 9. 10. & 11. lib. 3. Quod no-

nobis hic diſpungendum atque variis ex authoribus demonſtrandum haſce ſcientias initium habuiſſe diu poſt diluvium. Excurrendum nobis foret per authores omnes ut id probaremus, ſed quoniam inſtituti operis ratio id non patitur, paucis ea omnia attingemus, & certis indubiiſque authoribus, SS. potiſſimum patribus immorari ſtatuimus. Atque ut ab ea ſcientia ordiamur quæ antiquius & remotius initium ſibi vendicare poſſet, hiſtoriarum ſcriptores, non adeo vetuſtos eſſe demonſtrabimus. Cum enim nullam niſi poſt diluvium rerum geſtarum ſeriem habeamus aut extitiſſe unquam legamus, præter Moſen unum, argumento id eſſe cenſemus tempus id omne incognitum fuiſſe & occultum. Vnde M. Varro Romanorum diſertiſſimus, veritatis æquiſſimus æſtimator, & acerrimus defenſor, quo nemo unquam doctior neque apud Græcos neque apud Latinos fuit, inquit Lactantius lib. 1. cap. 6. cum omne mundi ævum (teſte Cenſorino) in tres partes divideret, à diluvio exorſus eſt; quod enim præceſſerat tempus ἄδηλον & incertum appellabat.

Iuſtinus ex Trogo Pompeio originem rerum quarum origines deſcripſit, altiſſime repetens à Nino ſumpſit exordium, quem diu poſt diluvium floruiſſe nemo diffitetur, quod alio loco dicemus.

Græcos ipſos apud quos magna ſcriptorum extitit copia res ante diluvium geſtas ignoráſſe fidem facit perpetuum apud hiſtoricos hac de re ſilentium, qui alioqui nec verbis neque etiam mendaciis pepercerunt, & in ſuos Annales quidquid antiquius putarunt, indiſcriminatim contulerunt, ut ſupra nationes cæteras antiquitatem ſuam, & admirabilem φιλολογίαν extollerent.

Beroſus Chaldæus ex Ioſepho lib. 1. contra App. pag. 925. hiſtoriam ſcripſit antiquiſſimam, à diluvio tamen initium duxit, & quæ hac de re conſcripſit, à Moſe hauſiſſe, certiſſimum eſt. Vnde ex ipſiuſmet Ioſephi verbis Moſis hiſtoria nihil antiquius unquam extitiſſe ſequitur. Οὗτος τοίνυν ὁ Βηρωσσὸς, ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐπακολουθῶν ἀναγραφαῖς, περί τε τοῦ γενομένου κατακλυσμοῦ, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φθορᾶς ἀνθρώπων, καθάπερ Μωυσῆς, οὕτως ἱστόρηκεν. *Ipſe igitur Beroſus, vetuſtiſſimas ſecutus hiſtorias, de diluvio etiam, atque hominum in eo facta internecione verba fecit, ut à Moſe accepit.*

Euſebius lib. 9. de præparat. Euangel. cap. 4. & lib. 10. cap. 3. ait, Dionyſium Halicarnaſſæum affirmare res Argolicas quæ ab Inacho cœperunt eſſe antiquiſſimas, mortaliumque omnium vetuſtiſſimum prædicare Phoroneum. Verum hæc recentiora eſſe quam ut cum Moſis ſcriptis conferantur, in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

vitus etiam fatebitur hypercriticus. Inachus enim Phoroneus & Ogyges, ſub quo in Attide diluvium contigit, quinque annis poſt Iſaacum mortuum, ii omnes inquam Iacob Patriarchæ σύγχρονοι & coætanei fuiſſe narrantur.

Ægyptii vero & Chaldæi ultra id tempus ſuæ gentis vetuſtatem extollere fruſtra conati ſunt, eo nempe liberius mentiri poſſe putarunt, quo credebant difficilius ſua redargui poſſe mendacia, Ægyptus enim portentorum parens & mendaciorum magiſtra ſemper audiit apud populos omnes.

Iudæos autem omnium gentium antiquiſſimos fuiſſe teſte omni hiſtoria putamus. Id imprimis aſſerit Porphyriũs lib. 4. contra Chriſtianos, ex hiſtoriis & ſucceſſionibus regum Phœniciorum, eoſque diu ante Troiana tempora floruiſſe. Neque ſane quidquam antiquius habere ſe putabant Græci quam bellum Trojanum: ſi quid enim eſſet apud ipſos vetuſtius, id omne dubium erat & incertum. Quin etiam, ſcriptores profanos, quidquid antiquius habuerunt, à Moſe hauſiſſe, certiſſimum eſt; plurimaque etiam vocabula ipſius uſurpaſſe, atque in ſuam linguam tranſtuliſſe. Heſiodo enim ἔρεβος ex Hebræo dimanaſſe videtur, ערב: nox, quæ Sanchoniatoni βάαυ dicitur, à בהו: ventus, κολπία, ab Hebr. קל-פי-יה, dictus videtur.

Cujuſmodi plurima videre eſt apud Hugonem Grotium de veritate Religionis Chriſtianæ. Quod ad litteras ſpectat, Iudæos earum uſum diu ante cæteras nationes habuiſſe, teſtatur Eupolemus in libro de regibus Iudææ apud Clementem Alexandr. ſtrom. I. Τὸν Μωσῆ πρῶτον σοφὸν γενέσθαι, καὶ γραμματικὴν πρῶτον τοῖς Ἰουδαίοις παραδοῦναι, καὶ παρ' Ἰουδαίων Φοίνικας παραλαβεῖν, Ἕλληνας δὲ παρὰ Φοινίκων. *Moſen primum ſapientem extitiſſe, & litteras primum Iudæis tradidiſſe, Phœniceſque à Iudæis accepiſſe, atque à Phœnicibus Græcos.* Quod nimirum Cadmi beneficio factum cenſet Callimachus:

> Κάδμος, ἀφ' οὗ γραπτὰς Ἑλλὰς ἔχει σελίδας.
> *Cadmus, à quo ſcriptas Græcia habet tabulas.*

Græcis ſeſe plurimum tamen extollentibus, Homero nihil fuiſſe antiquius affirmat Ioſephus lib. I. contra Appionem pag. 917. Ὅπου γε καὶ περὶ τῶν ἐπὶ Τροίαν τοσούτοις ἔτεσι στρατευσάντων ὕστερον πολλὴ γέγονεν ἀπορία τε καὶ ζήτησις, εἰ γράμμασιν ἐχρῶντο. Τἀληθὲς ἐπικρατεῖ μᾶλλον περὶ τοῦ· τὴν νῦν οὖσαν τῶν γραμμάτων χρῆσιν ἐκείνους ἀγνοεῖν. Ὅλως δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν οὐδὲν ὁμολογούμενον εὑρίσκεται γράμμα τῆς Ὁμήρου ποιήσεως πρεσβύτερον. *Vnde & de iis, qui per tot annos Troianæ expeditioni adfuerunt, controverſia ſuborta eſt, utrum litterarum uſum habuerint. Verior eſt ſententia,*

uſum,

uſum, quem nunc habent, litterarum tunc ignoraſſe. In confeſſo autem omnino eſt, apud ipſos nullam eſſe ſcripturam Homerica Poëſi vetuſtiorem. Si enim quippiam eſſet antiquius, quidni in tanta ſcriptorum copia ipſius mentionem facerent? &, ut ait Lucretius lib. 5,

Cur ſupra bellum Thebanum & funera Troiæ
Non alias alii quoque res cecinere Poëtæ?
Quæ tot facta virum toties cecidere; nec uſquam
Æternis famæ monimentis inſita florent.

Quod univerſim ad artes cæteras & ſcientias pertinet, earum inventores, neque adeo antiqui, enarrantur à Patribus. Inter quos Tatianus Aſſyrius erudita oratione contra Græcos; in qua probat, artes omnes & ſcientias à barbaris inventas; Græcoſque nullas adinveniſſe, ſed ab eis mutuatos eſſe, ait: Τελμισσέων μὲν γὰρ οἱ δοκιμώτατοι τὴν δι' ὀνείρων ἐξεῦρον μαντικήν. Κᾶρες τὴν διὰ τῶν ἄστρων προγνῶσιν. Πτήσεις ὀρνίθων Φρύγες καὶ Ἰσαύρων οἱ παλαιότατοι. Κύπριοι θυτικήν. Ἀστρονομεῖν Βαβυλώνιοι. Μαγεύειν Πέρσαι. Γεωμετρεῖν Αἰγύπτιοι. Τὴν διὰ γραμμάτων παιδείαν Φοίνικες. Ὅθεν παύσασθε τὰς μιμήσεις εὑρήσεις ἀποκαλοῦντες. Ποίησιν μὲν ἀσκεῖν, καὶ ᾄδειν, Ὀρφεὺς ὑμᾶς ἐδίδαξεν· ὁ δὲ αὐτὸς καὶ μυεῖσθαι. Τυσκανοὶ πλάττειν. Ἱστορίας συντάττειν αἱ παρ' Αἰγυπτίοις τῶν

χρόνων ἀναγραφαί. Μαρσύας δὲ καὶ Ὄλυμπος τὴν αὐλητικὴν ἀπηνέγκασθε. Φρύγες δὲ ἀμφότεροι. Τὴν διὰ σύριγγος ἁρμονίαν ἀγροικοὶ συνεστήσαντο. Τυρρηνοὶ σάλπιγγα· χαλκεύειν Κύκλωπες· καὶ ἐπιστολὰς συντάσσειν, ἡ Περσῶν τότε ἡγησαμένη γυνή, καθάπερ φησὶν Ἑλλάνικος. Ἄτοσσα δὲ ὄνομα αὐτῇ ἦν. *Telmiſſeorum enim ſpectatiſſimi vaticinationem, quæ fit per inſomnia, adinvenerunt. Carienſes prædictiones ex aſtris. Phryges, & antiquiſſimi Iſauri, avium volatus, Cyprii ſacrificandi artem. Babylonii Aſtronomiam. Perſæ Magiam. Ægyptii Geometriam. Phœnices artem litterariam. Vnde ceſſate imitationes appellare inventiones. Poëticam exercere, & Muſicam, vos docuit Orpheus; ut & initiandi artem. Thuſci figlinam. Hiſtorias conſcribere, temporum apud Ægyptios coordinationes. Fidicinam vero à Marſya & Olympo accepiſtis; uterque autem Phrygius erat. Ruſtici Tibiarum harmoniam introduxerunt; & Tyrrheni Tubarum; Cyclopes æs tractare; ac, epiſtolas ſcribere, fœmina, quæ tunc Perſis præerat, cui nomen erat Atoſſa.*

Idem fere cenſet Theodor. lib. 1. de curatione Græc. affect. p. 497. edit. quam adornavit ὁ μακαρίτης Sirmondus. Γεωμετρίαν μὲν γὰρ καὶ ἀστρονομίαν Αἰγυπτίους πρώτους εὑρηκέναι φασίν· ἀστρολογία Χαλδαίων εὕρημα λέγεται· Ἄραβες δὲ καὶ Φρύγες οἰωνοσκοπικὴν ἐπε-

νόησαν

νόησιν πρῶτοι. Ὅτι δὲ καὶ ἡ σάλπιγξ Τυῤῥηνῶν ἐστὶν ἔργον, καὶ αὐλοὶ Φρυγῶν, διδάσκουσι μὲν αἱ Τραγῳδίαι, διδάσκουσι δὲ μετὰ τούτων αἱ Ἱστορίαι. Καὶ τὰ γράμματα δὲ Φοίνικας εὑρηκέναι λογοποιοῦσιν οἱ Ἕλληνες, καὶ τὸν Κάδμον ταῦτα πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα κομίσαι. Ἰατρικῆς δὲ ἄρξαι τὸν Ἄπιν φασὶ τὸν Αἰγύπτιον· εἶτα τὸν Ἀσκληπιὸν αὐξῆσαι τὴν τέχνην. Σκάφος δὲ πρῶτον ἐν Λιβύῃ ναυπηγηθῆναι λέγουσιν. *Geometriam & Aſtronomiam Ægyptios primum adinveniſſe ferunt; Aſtrologiam vero, & Genethlialogiam, Chaldæorum inventum eſſe dicunt; Arabes & Phryges auguria primi obſervarunt. Quod vero Tyrrhenorum opus ſit tuba, & Phrygum tibia, docent Tragœdiæ, & cum ipſis Hiſtoriæ. Græci aiunt, Phœnices litteras adinveniſſe, ipſaſque primum in Græciam adportaſſe Cadmum. Medicinæ authorem faciunt Apin Ægyptium; atque poſtea Æſculapium artem auxiſſe. Navem in Libya primum fabricatam eſſe dicunt.*

Ioſephus lib. contra Appion. pag. 916. Τὰ μὲν γὰρ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἅπαντα νέα, καὶ χθὲς καὶ πρώην, ὡς ἂν εἴποι τις, εὑρεῖν γεγονότα· Λέγω δὲ τὰς κτίσεις τῶν πόλεων, καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπινοίας τῶν τεχνῶν, καὶ τὰ περὶ τὰς τῶν νόμων ἀναγραφάς. Πάντων δὲ νεωτάτη σχεδόν ἐστι παρ' αὐτοῖς ἡ περὶ τοῦ συγγράφειν τὰς ἱστορίας ἐπιμέλεια. *Omnia vero apud Græcos nova, & heri ac nudiuſtertius, ut ita dicam, experiendo*

 nata.

nata. Vrbium conſtitutiones dico, & artium inventiones, & legum ſanctiones. Omnium autem recentiſſimum eſt ipſis, hiſtoriarum conſcribendarum diligentia.

His omnibus conſonat Clemens Alexandrinus ſtrom. 1. plurimaſque artes alias & ſcientias enumerat quarum non adeo vetuſta ſunt initia. Sed quoniam prolixior locus eſt quam ut commode hic apponatur, eum tantum indicare conſtituimus Scientias vero omnes à Moſe initium habuiſſe, ſatis puto demonſtravimus, profanoſque nihil in vetuſtiori hiſtoria rerumque geſtarum ordinatione aliud ſcripſiſſe quam quæ à Moſe hauſerant, à quo etiam ut docuimus vocabula nonnulla mutuati ſunt. Sed non ingratum erit audire hac de re criticum cap. ult. lib. 3. pag. 168. *Reputemus tandem ſedulo*, inquit, *quod erat inſtituti noſtri oſtendere, utrum Chaldæi & Ægyptii diſciplinas & artes illas omnes potuerint conſequi intra illud tempus quod numeratur ab Adamo, uſque vel ad Abrahamum Chaldæum vel ad Moſen Ægyptium. Certe ſi res hæc bona fide peragitur, nemo erit qui non cenſeat tempus illud anguſtiſſimum, vel ad minimarum & trivialium artium deprehendenda experimenta: ne dicam ſcientiarum altiſſimarum qualia fuere Aſtronomiæ Aſtrologiæ & Magiæ curioſa obſervata expendenda & demonſtranda.*

Erro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Erroris & falſitatis eos forſan inſimulare vellet qui artes & ſcientias à primis hominibus Noachi poſteris tam acri ſtudio & tanta diligentia excultas dicerent, ut ad ſummam perfectionem pervenire potuerint, antequam ad alias nationes è Iudæis deportarentur. Certiſſimum tamen eſt, ex omnibus cujuſlibet gentis ſcriptoribus artes & ſcientias ab illa perfectione decidiſſe, in qua olim conſtitutæ apud nationes illas floruerunt. Teſtis erit artium nobiliſſima pictura, quæ magno in honore ſummoque extitit in pretio apud veteres, quamque ad perfectionem proxime acceſſiſſe legimus, eam tamen apud Ægyptios finem pene feciſſe plurimi teſtantur. Non alium exitum alias artes habuiſſe aut mitiori fato uſas fuiſſe putamus, ut & ſcientias etiam nobiliores. Non etiam multum temporis requiri ad adipiſcendas ſcientias inficiamur, ſi ratio præſertim habeatur ſcriptoris nuperi, quem annis plenum omni tamen eruditione vacuum ex ejus verbis conjicimus, quique in toto anteactæ vitæ ſpatio tam jejunam, tam mediocrem, & ſterilem rerum notiſſimarum cognitionem ſibi conquiſivit, ut in aliorum ſcripta involare neceſſe fuerit. Quid enim capitib. 8. 9. 10. & 11. adduxit, quod ex Salmaſio non deſcripſerit? Neque enim ſuos Præ-Adamitas ſtare

poſſe putavit, niſi ex annis Climactericis Salmaſii capaciſſimas paginas impleret. Quibus tamen, licet furtivo ornatu, gloriatur, adeo ut, lectoribus fucum facere poſſe, ſibi polliceatur.

Niſi vero amuſo hoc homine defæcatiora olim extitiſſe ingenia nobis concedatur, hominesque ſtrenuos & mira præditos eruditione qui artium & ſcientiarum perficiendarum curam ſuſceperint, Phœnicum aut Chaldæorum myriadas licet infinitas breviores fuiſſe ad mediocrem etiam rerum præſtantiſſimarum cognitionem aſſequendam concedendum eſt. Quorſum autem tam curioſe Genethliacam ejuſque partes rimatur, & nihil præter horoſcopum, chronocratoras, aphetas, climacteres crepat? niſi ut inſaniam magis ac magis prodat, aut ſi clementius quidpiam auguramur, rerum vacuus verba plenis buccis profundat. Nam ut ait Symmachus lib. 1. Epiſt. 76. *Natura rerum eſt, ut qui balbutiunt, plus loquantur; affectant enim copiam pudore defectus.* Sed hæc mittamus, hominemque in Iudiciaria defixum relinquamus, ut imperiorum & regnorum quorundam ac urbium antiquitatem expendamus.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

CAPVT X.

Imperiorum quorundam antiquitas diſcutitur, hominum propagatio poſt diluvium oſtenditur, nonnullorum fictitia vetuſtas rejicitur.

IN omnibus profanorum libris & hiſtoriis, totaque ethnicorum annalium ſerie, nihil illuſtrius antiquiuſve Aſſyriorum imperio fuiſſe legimus. Quod nonnullos graviſſimos etiam ſcriptores adeo commovit, ut facile animum induxerint, diu ante diluvium extitiſſe tam nobile iſtud imperium, rebus in eo præclare geſtis celeberrimum, & apud omnes nationes magno habitum in pretio. Quod abſque ullo judicio feciſſe videtur Scaliger multis in locis, qui Aſſyriorum ut & Ægyptiorum regna ultra diluvium videtur protendere.

Mirum equidem videretur homini parum attento, qui fieri potuerit, ut in tam anguſto temporum intervallo tantopere propagatum fuerit genus humanum, ut florentiſſimo non modo Aſſyriorum regno ſufficere potuerit, ſed etiam Sicyoniorum imperio, & Ægyptiorum dynaſtiis, quarum origines corrupit nimia fabularum licentia, & quæ in immenſum, ſupra ipſummet diluvium, à quibuſdam productæ ſunt. Incredibile idem

omnino

omnino videretur res à Nino ſtrenue geſtas conſideranti, & ſubactam Aſiam, perdomitas late regiones alias quamplurimas, devictoſque infinitos prope orientalis plagæ populos perpendenti, ſi eundem etiam Ninum Bactrianos copiis infinitis aggreſſum poſtremo conſideremus, in quibus teſte Diodoro Siculo peditum erant 170000, decies ſepties centena millia, equitum ducenta & decem millia 210000, curruum falcatorum centum millia & ſexcentos 100600. Quæ omnia fabuloſæ magis narrationi quam hiſtoricæ veritati ſimiliora ſunt, & à Græcis ſine ullo diſcrimine in faſtum aliarumque nationum contemptum adducta creduntur.

Vt autem hominum propagationem poſt diluvium ex familia Noæ demonſtremus, & imperiorum ut & bellorum initia cum ſcriptura conciliemus, poſt viros eruditiſſimos quibus aſſentimur, expendendum eſt qua poterimus brevitate, quo pacto ſcripturæ veritas defendi ſuaqve vindicari poſſit authoritas. Cum enim iſtud non parum cruciet Præ-Adamitarum parentem, ejus imperitis ſciſcitationibus & addubitationibus ſatisfacere conabimur, ut tandem aliquando inſanire deſinat, ſcripturæque veritatem vel invitus agnoſcat. Ait enim lib. 4. cap. 9. pag. 212. *Poſſibile ne factu vel creditu erit; tantam ſuppetiiſſe hominum copiam intra quintam gene-*

generationem filiorum Noa (quintus enim numeratur Phaleg à Sem generis ſui authore) ut & Sinam & Americam & Terram Auſtralem & Groenlandiam, & quidquid inter illas undequaque interjacet, dividere & habitare potuerint? & pag. 215. *Quomodo ergo fieri potuit ut intra annos trecentos nobiliſſimum ſub Nino Aſſyriorum imperium ſtatutum fuerit & ſtabilitum per quadraginta tres annos.*

Ne tam illuſtri ſcripturæ veritati dubium ullum tribuatur, nos hic explicabimus qua ratione fieri potuerit ut tam exiguo tempore adeo propagatum fuerit & amplificatum genus humanum. Quod nos ſingulari Dei providentia factum putamus, ad incrementa humanæ ſtirpis vaſtitatemque à diluvio illatam reſtaurandam. miram quippe in iis hominibus fuiſſe fœcunditatem credibile eſt, quæ juſtam cæteroquin ætatem potuit antevertere, adeo ut in pueris etiam vim generandi probabile fuiſſe graviſſimi Authores exiſtiment, & quod notandum eſt diligenter, multas ſingulis uxores fuiſſe adjunctas certiſſimum eſt, quo plures liberi eodem tempore poſſent exiſtere. Quam in rem uſurpabimus partem diagrammatis quod ſtupendæ vir eruditionis D. Petavius concinnavit lib. 9. de doctrina temp. c. 14. tom. 2. idque in ipſiuſmet hypotheſi aſſumimus, quod nobis ultro concedi intelligimus.

Dia-

Diagramma propagat. hominum.

An. à dilu.	*Iapheti liberi.*
8	8
31	64
54	512
77	4096
100	32768
123	262144
146	2097152
169	16777216
192	134217728
215	1065741824
238	8525934592
Summa	9747066104

Anno nimirum ætatis decimo ſeptimo primos illos homines poſt diluvium liberos ſuſcepiſſe putamus. Cum vero tres filios Sem, Cham, & Iaphet, Noe habuerit, unumquemque illorum, octo poſtea alios octo, & ſic deinceps octo ſingulos, genuiſſe contendimus, eaque ratione adeo propagatum fuiſſe genus humanum ut orbi incolendo & regnis imperiiſque implendis ſufficeret. Neque hac in re vim ullam ſacris Codicibus inferre videbimur ſi Iapheto octavo anno à diluvio liberos octo tribuamus, qui orbem adeo brevi adimpleverunt ad ann. 238, ut infinitos propemodum

um homines in ſuis familiis numeraverint. ſi
nim ad annum diluvii continua ſerie 23 anni
ddantur, numeruſque liberorum in octo du-
atur. numeruſque tandem ad unum rediga-
ur, infinitus fere evadet in una dumtaxat ſtir-
e. Licet vero à nonnullis aſſeratur homines
unc temporis prolem ſuſcepiſſe an. ætatis
uæ 13, nos ad 17. annum rejicimus; quod
lim affirmavit omniſcius Petavius. Nemo
vero iſtud inficiabitur, cum ante diluvium
Lamech è duabus uxoribus ſeptuaginta ſe-
ptem filios tuliſſe legamus. Atque ne abſque
Authore ullo idoneo id aſſeramus, B. Augu-
ſtinum huic ſententiæ adſtipulantem adduci-
mus lib. 5. de civit. Dei cap. octavo, ubi
Caini familiam ampliſſimam fuiſſe probat
ex infinitis hominibus qui in Abrahami fa-
milia recenſiti ſunt antequam Ægyptum de-
ſereret. *Quis itaque*, inquit, *dubitaverit,*
per unius hominis ætatem tantum multiplica-
ri potuiſſe genus humanum, ut eſſet unde con-
ſtitueretur, non una, ſed plurimæ civitates?
Quod ex hoc conjici facillime poteſt, quia ex
uno Abraham non multo amplius quadrin-
gentis annis numeroſitas Hebrææ gentis tanta
procreata eſt, ut in exitu ejuſdem populi ex
Ægypto ſexcenta millia hominum fuiſſe refe-
rantur bellicæ juventutis: ut omittamus gen-
tem Idumæorum, non pertinentem ad popu-
lum Iſraël, quam genuit frater ejus Eſau ne-

pos

pos Abrahæ, & alias gentes natas ex ſemine ipſius Abrahæ non per Saram conjugem creatas. Incredibile iſtud forte opinabitur computator ridiculus, neque in tantum numerum excreviſſe hanc familiam fatebitur ut Abraham ex Sara genitis liberis ſexcenta hominum millia bellicæ juventutis habuerit ; prætermiſſis prope innumeris ex Iſmaele prognatis.

Quod ad Sinam, Americam, & Groenlandiam quam tædioſus nugator nobis occinit ſpectat, quo pacto incolæ in haſce regiones delati ſint docuere bene multi recentioreſque ſcriptores quos potuit conſulere: nos actum non agimus, ſed Aſſyriorum regnum ex mente Chronologorum majorum gentium quorum ſententiam & rationes ſequimur κατὰ πόδας, ſumpſiſſe exordium contendimus anno circiter 153 à diluvio, Iulianæ periodi 2529. hoc eſt mundi 1809. Primus imperavit Belus ſive Nemrod, ut appellatur in ſcriptura. annis regnavit 55. eique mortuo ſucceſſit Ninus anno à diluvio 208. ac annis regnavit 42. deſiitque anno à diluvio 249. Bellum autem quod cum Bactrianis geſſit Ninus, ſub ultima ipſius tempora contigiſſe certum eſt, nempe circa annum à diluvio 239. Anno etiam ab ipſomet diluvio Nini trigeſimo, ſi nepotibus majores ſuperfuiſſe intelligantur, in una Iapheti familia homines

erant

rant 9747066104, ut ex ſuperiori dia-
grammate apparet, miſſis iis qui in Chami
& Semi ſtirpe mira fœcunditate editi fuerant,
ampliſſimas orbis partes quaquaverſum in-
plebant.

Ad id tempus ſive ad an. mundi 1803, vel
circiter, referenda ſunt Arabum & Ægyptio-
rum regna, neque multo poſt Sicyoniorum
primordia. Quidquid vero de Ægyptiorum
dynaſtiis fertur, partim falſum partim à Græ-
culis quibuſdam introductum. plurima enim
narrantur fabuloſa licentia conflata. quid e-
nim non

— *Græcia mendax*

Audet in hiſtoria? —

Unde merito Iuſtini ex Trogo authoritas de
antiquiſſimis Vexoris Regis Ægypti tempo-
ribus elevatur. Atque ut ad Aſſyriorum re-
gum hiſtoriam redeamus; Imperium iſtud
deſiit in Sardanapalo centum circiter annis
ante olympiadem primam ſive mundi 3074.
Hunc propudioſum hominem luxu & ſocor-
dia perditiſſimum atque à ſexu degenerem
tradunt ſcriptores prophani; quique à deſci-
ſcente Arbace Medorum præfecto victus, Aſ-
ſyriorum regum ſeriem intervertit, impe-
riumque ſua deſidia & mollitie peſſumdedit.
Proinde nulla regum Aſſyriorum habetur
mentio in ſacra hiſtoria, rara admodum in
prophana. Qui enim in libris regum memo-
rantur

rantur reges Aſſyriorum, non ex illa ſtir
ſunt & veteri ſucceſſione quæ in Sardanap
lo deſiit, ſed ex altera quæ diu poſt exti
ctos exactoſve priores illos inſtaurata cred
tur anno mundi circiter 3214, Periodi Iu
3944. Hac de re ex Diodoro caute legend
Euſebius.

Sed antequam haſce Animadverſiones a
ſolvamus quas brevitati ſtudentes quantu
in nobis ſitum fuit contraximus; Nuperu
ſcriptorem *neſcio quem* in jus vocare poſſ
mus tanquam prævaricatorem, qui ut e
projectæ temeritatis, ita & errorum innum
rabilium fœcundus parens, inter quos illu
ſtris eſt error & mendum enorme in re alio
quin facili & certa, in qua fœdiſſime prol
pſus eſt. Ait enim lib. 4. cap. 9. pag. 21
*Celebratam quinetiam refert Scaliger olym
piadem primam anno mundi* 3074. quod
legitur pag. 232. editionis poſtremæ. in qu
licet nonnulla immutaverit, hoc tamen i
loco & aliis infinitis quidquam erraſſe ſe no
animadvertit infelix criticus. Qua certe i
re peſſime mereri videtur de Scaligero; c
mnium quippe fidem oculoſque hic appello
neminem enim fore puto qui anachroniſmum
hic ſubeſſe & quidem horrendum non con
ceſſerit, hominemque falſitatis certo non de
prehendat, qui centum annorum ſpatium
adeo oſcitanter ſubducit. Quis ei hæc dicta
vit

vit? Licet enim Solino in hiſtoria præſertim aliena fidem omnino derogemus, annotare tamen è re noſtra duximus errorem tam inſignem, & nemini ferendum quantumvis imperito. Prima quippe olympias ſive primus an. Iphiteus incidit in annum periodi Julianæ 3938. igitur is annus erat mundi 3174. quod ex chronologis omnibus conſtat & ex ipſamet doctrina Scaligeriana. Primus enim agon olympicus ex Euſebio iniit an. 408, poſt excidium Trojanum: clades autem Trojana incidit in an. per. Iulianæ 3530. mundi 2800. ante æram Chriſtianam vulgarem 1184. licet hanc numerandi rationem parumper conturbent Arundeliana marmora. Certamen igitur πενταετηρικὸν cadit in an. per. Iul. 3938. ante æram Chriſtianam 777. annis 23 ante urbem conditam. Romæ enim conditus incidit in annum periodi Iul. 3961. mundi 3231. quo anno Palilia prima celebrata ſunt. Quæ quidem omnibus qui chronologiam hiſtoriamque temporum non dicam primis labris deguſtaverunt, ſed qui ſaltem è limine ſalutarunt, notiſſima ſunt & indubitata. Quæcunque autem congerit Paradoxa Scaligeromaſtix, ea omnia ex authoribus dubiæ non modo fidei, ſed proſtitutæ in mentiendo audaciæ, fabuliſque & commentis abſque ullo diſcrimine coacervandis, exprompta ſunt.

Nos

Nos vero quidquid ei libuerit, in ejuſmodi authoribus ineptire libenter concedimus, modo ſacros non attingat codices. Diodorum Siculum interim conſulat, Herodotum, Solinum, Pſellum, cum quo Teucri Babylonii jacturam deflet, Iamblichum, Sinarum periodos & Groenlandorum veteres ritus excutiat quantum voluerit, nunquam ſane labem recenti fabulæ inuſtam eluere potuerit. Ne tamen ſuos amores Iulium Firmicum prætereamus hominem ſingulari impietate præditum, nos ei noſtram pollicemur operam ſi ejus deliriis aſſentiatur, mundumque æternum fuiſſe neque certum tempus habuiſſe ortus ſui arbitretur. Ariete in cœli faſtigio conſtituto creatum orbem demonſtrabimus, hoc eſt verno tempore conditum. Qua de re interim legat velim Virgilium lib. 2. Georg.

Non alios prima naſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliumve habuiſſe tenorem
Crediderim. Ver illud erat, Ver magnus agebat
Orbis, & hibernis paſcebant flatibus Euri,
Cum primam lucem pecudes hauſere, virumque
Ferrea progenies duris caput extulit arvis,
Immiſſaque feræ ſylvis & ſydera cœlo.

Authores prorſus omnes, quotquot ἀθεοδοξολογήματα conſcripſerunt, fidem apud ipſum inveniunt, & ſummam authoritatem conſequuntur.

quuntur. De periodis vero Sinarum, & ſuorum Groenlandorum, idem ſentimus atque Africanus apud Euſebium in chronico de Chaldæis & Phœnicibus. Τὰ γὰρ Φοινίκων τρεῖς μυριάδας ἔτη, καὶ τὸν τῶν Χαλδαίων μύθων λῆρον τὸν τῶν μυριάδων, τί δεῖ λέγειν; *Quid enim convenit dicere tres annorum apud Phœnices myriades, & Chaldaicarum fabularum ſuper myriadibus deliramenta?*

Quinetiam Porphyrius teſtatur referente Ioanne Pico Mirandul. lib. 2. contra Aſtrologos, Calliſthenem Ariſtotelis diſcipulum & nepotem, comitemque bellorum Alexandri magni, cum omnia Chaldæorum arcana diligenter Babylone excuſſiſſet, & curioſe ſcrutatus eſſet, reperiſſe rerum cœleſtium obſervationes, quæ omnium erant vetuſtiſſimæ, non amplius quam nongentorum & mille annorum fuiſſe, cum tamen quadraginta millia vel etiam 70000. mentirentur.

Hipparchus item & Ptolomæus Aſtronomiæ principes, ubi pro dogmatis adſtruendis, veterum obſervationes afferunt, nullas vetuſtiores antiquioreſve afferunt iis quæ ſub rege Nabuchodonoſor apud Ægyptios, Babylonioſve conſcriptæ ſunt. Hipparchus vero ſexcentos circiter annos poſt Nabuchodonoſor floruit, nempe circa annum Periodi Iul. 4436. mundi 3706. Prima autem obſervatio æquinoctii verni ab Hipparcho facta

cadit in an. mundi 3822. ut tradit Ptolemæus, quod non videtur procedere. Neque etiam eclipſes Lunares, quas idem Ptolemæus ex Hipparcho refert. Ex quibus certe omnibus evidentiſſimum eſt, Græcos, Ægyptios, Chaldæos profanoſque ut ita dicam plurimos errare in antiquitatis & hiſtoriæ ſerie recenſenda, ſacriſque codicibus ut veris & omnium antiquiſſimis fidem omnem eſſe præbendam & authoritatem.

Egregium ſane hominem quem ſua adeo excæcavit inſcitia, ut tanquam viliſſimum gloriæ animal ad ſectæ iſtiuſmodi inſulſæ & adeo ridiculæ inſtaurationem inſolenter adſpirare non dubitaverit, in cujus adſtruendæ probationem nihil præter meros ſtupores & rerum vel mediocrium ſummam ignorationem attulit, & fabulam ea ratione authore digniſſimam reliquit. Neque ideo tantum ad ſcribendum animum appuliſſe videtur ut Præ-Adamitas induceret, ſed ut furore correptus & amentia in Eccleſiam Religionemque Chriſtianam debaccharetur. Quorſum enim toties intempeſtive adeo digreditur, reſque ſibi nullo modo conducentes infeliciter attingit? Eccleſiæ ſane & eruditorum abutitur patientia, dum è ſuo cerebro ea expromit quæ nullis rationibus, nulloque idoneo teſte confirmantur: & Chriſtianos omnes talibus commentis ludificatur. Quibus omni-

bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

bus refellendis grandes paginas implere potuiſſemus, ſi quid authoritatis habere poſſe putaſſemus: ſed ab iis abſtinemus, ne tam manifeſtis nugis pondus aliquod dare videamur. Chriſtiani ſumus, eoque nomine Deo præpotenti nos gratias debere immortales agnoſcimus, unique Eccleſiæ Romanæ natos nos eſſe obteſtamur; cui pro noſtra in ipſam pietate hoc ſtudii & obſervantiæ qualecunque ſit teſtimonium exhibemus.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 9